

השיבה המאה-ושבעים-וארבע של הכנסת השתי-עשרה

יום רביעי, י"ד באייר התש"ן (9 במאי 1990)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:07

א. שאילתות בעל-פה

היו"ר ד' שילנסקי:

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אני מודה לכבוד השר על הבקאות וההערות בתשובה.

רצוני לשאול: לאור הרגישות המיוחדת הקיימת בנושא של איברים ומכשירים רפואיים לשם הצלת בני-אדם, האם יבחן המשרד את האפשרות להוריד את המיסוי הזה או להקל אותו?

דבר שני שהייתי רוצה לומר באותו הקשר: אנחנו עדים לכך, שבמספר גדול של בתי-חולים יש מצב בלתי נסבל של חוסר מכשור מינימלי או אלמנטרי הדרוש לעבודה יומיומית. נתקלתי בנושא זה, למשל, בבית-החולים "בילינסון". כתושב בני-ברק אני יודע שבית-החולים הזה מופיע במפת האשפוז. האם משרד האוצר מוכן, עם כל הדברים הגדולים והיפים שהוא עושה, לעזור גם לבתי-החולים בנושא המכשור?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. שאלה נוספת לחברת הכנסת נאווה ארד.

נאווה ארד (המערך):

אדוני השר, אולי בתקופה הזאת, כשזכינו ששר המשפטים הוא גם שר האוצר וגם שר הבריאות, אולי זה יכול לעזור בכמה מהנושאים שאנחנו דנים בהם.

אתה עצמך, אדוני השר, אמרת בתשובה על שאלה שנשאלה, ועל-פי מה שנשמר לך בתשובה על השאלה, שיש חריגים בחוקי מיסוי, ומה שמובא כאן, הוא אחד החריגים. מתוך עבודתנו, גם בנושא עבודה ורווחה וגם בוועדת הכספים, בסך הכול אפשר להתגבר על הבעיה הזאת על-ידי כך, שהממשלה תביא הצעה לביטול ההיטלים האלה, או שאנחנו נעשה זאת.

בעקבות השאלות שנשאלו כאן, האם אפשר לדעת, אדוני השר, אם יש סיכוי שהוא יעלה הצעה לבטל את המיסוי שאינו מתקבל על הדעת בכל הנושא הזה של איברים או של מכשור רפואי, שמדינת ישראל מכירה בכך שהיא אינה יכולה לספק אותו, והוא נדרש להצלת חיי אדם ולבריאות האזרחים?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לחברת הכנסת נאווה ארד. אדוני השר, בוודאי יש לך תשובה.

נאווה ארד (המערך):

בשם שלושה שרים.

שר המשפטים ד' מרדור:

כן, אדוני היושב-ראש.

אני רוצה להסביר לחברי הכנסת השואלים: יש חשיבות רבה בהטלת מס על בסיס רחב ככל האפשר. פטורים ממס, כפי שדנו בהם למשל אתמול, הם עניין חריג שצריך להימנע ממנו ככל האפשר.

הנני מתכבד כזה לפתוח את ישיבת הכנסת. אני מצטער על שאנחנו מתחילים באיחור של כמה דקות, אבל הזעיקו אותי ברגע האחרון לוועדת הכנסת — היה שם איזה בירור שהוא — ואתכם הסליחה.

הסעיף הראשון הוא שאילתא בעל-פה לשר דן מרדור בנושא: תשלום מכסים עבור קרניות להשתלה — של חבר הכנסת יאיר לוי. בבקשה.

275. תשלום מכסים עבור קרניות להשתלה

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני היושב-ראש, כבוד השרים, בעיתון "ידיעות אחרונות" משלשום — אני נאלץ לחקן ולומר "משלשום" במקום: "מאתמול" — נכתב כי רופא נדרש לשלם בנמל התעופה בן-גוריון מסים והיטלים עבור קרנית שהיתה מיועדת להשתלה.

רצוני לשאול:

1. האם גובים מכסים ומיסוי על איברים המובאים לצורך רפואי?

2. האם גובים היטל "שלום הגליל" ומע"מ על איברים אלו?

3. מה היא עמדת האוצר לגבי ייבוא מכשור רפואי, והאם מוטלים מסים על מכשור זה? תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

שר המשפטים ד' מרדור:

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת יאיר לוי, להלן תשובתי על השאלה שנשאלה:

1. על-פי החוק מוטלים מס ערך מוסף והיטל "שלום הגליל" על יבוא, לרבות של איברים מיובאים.

2. התשובה חיובית.

3. לגבי מכשירים רפואיים, כל המכשירים המיובאים ארצה חייבים במס ערך מוסף ובהיטל "שלום הגליל". אותם מכשירים המיוצרים גם בארץ, יש עליהם מכסי מגן. אני מבקש להדגיש כי גם מס ערך מוסף וגם היטל "שלום הגליל" בנויים כך, שהם מוטלים על הכול כשיעור אחד: כיום — 16% מס ערך מוסף ו-2% היטל "שלום הגליל". כל הטובין המיובאים חייבים בהם, פרט לדברים בודדים, כגון: נפט גולמי ויהלומים, אשר בעת חקיקת החוקים האלה הוחלט לפטור אותם מטעמים מובנים. זה המצב היום על-פי החוק הקיים.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת יאיר לוי.

מגן, כפי שהסכרתי, על חלק מן המכשור המיובא מחוץ-לארץ כאשר יש בארץ מכשור זהה. אנחנו בהחלט בעד הורדה הדרגתית של הגנות על תוצרת הארץ, כאשר אפשר לייבא אותו דבר מחוץ-לארץ בזול, וחבל לייצר בארץ דברים מסוג זה במקום לייצר מה שאנחנו יכולים למכור בהצלחה בחוץ-לארץ. לכן, הרעיון לבטל את מכסי המגן ואת ההגנות האדמיניסטרטיביות בצורה הדרגתית — למנוע התפרצות אכטלה — הוא רעיון מקובל עלינו וצריך באמת להמשיך בו. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

ב. דין-חשבון משלחת הכנסת לוועידת האיגוד הבין-פרלמנטרי בקפריסין

הערכים, הצביעו הפעם אתנו, ונימקו את הצבעתן בכך, שהן אינן יכולות להסכים עם הדרך שבה התקבלו ההחלטות.

אזכיר רק חלק מהדברים שתבעו המצרים והתוניסאים בהצעתם, דברים שנכנסו להצעה הקפריסאית, ובסופו של דבר הובאו למליאה וגם התקבלו. יושב-ראש הוועדה שמכניה את הטיוטה של ההחלטות היה נציג צרפת — וגם זה ללא תקדים: כאשר הוא הביא את ההחלטה, הוא אמר, שכיושב-ראש הוועדה הוא חייב להביא את הצעת ההחלטה, אבל כנציג צרפת הוא לא יצביע בעדה. לא היה לזה תקדים, אני חברה באיגוד הזה חמש שנים וחצי ולא היה תקדים להודעה כזאת. הוא עמד באומץ נוכח הפרעות כלתי פוסקות של נציגי ארצות ערב נוכח עמדותיו.

חשוב לדעת מה היו ההצעות של המצרים והתוניסאים. חלק מהעניין היה כמוכר גינוי של העלייה מרוסיה. הכותרת של הצעתם היתה: הפסקת העלייה הרוסית והפסקת יישובם בשטחים, הפוגע בזכויות הלגיטימיות של החיים בהם. היתה בכך פנייה במיוחד לארצות-הברית ולברית-המועצות, אבל גם למדינות אחרות, למנוע כל עזרה כלכלית שתסייע לישראל לקלוט את העולים. אגב, הכורך שמעתי שאותן הצעות עומדות לדיון במועצת הביטחון של האו"ם.

הצעה נוספת שלהם היתה החזרת כל השטחים בציון שמות המקומות ובפירוט של כל השטחים המוחזקים, בכללם ירושלים — לא ירושלים המזרחית אלא ירושלים כולה. על זה העיר שוב מר טרבנייר, יושב-ראש ועדת ההחלטות, והבהיר למציעים, שירושלים המערבית מעולם לא היתה בידי ירדן. הם התעלמו מזה והדגישו שמדובר בכל ירושלים.

דבר נוסף — התביעה ההולכת ונמשכת לקיום ועידה בין-לאומית שתחליט על המתרחש במזרח התיכון.

היתה התנגדות מאורגנת של כ-26 מדינות מערביות ואירופיות, שהודיעו שהן לא יצביעו בעד הצעות ההחלטה אם תביא הוועדה את התיקונים האלה. בכל זאת לא היה לנו רוב, וכל ההצעות האלה התקבלו.

הצעה אחת הצלחנו להוריד: נוסף על כל זאת הוכנסה להצעה הוואת ברכה ללוב "שחרת השלום". בוויכוח הכללי, הנערך תמיד במליאת הוועידה, עלה נציג לוב, ולא פחות ולא יותר קרא מכתב של קדאפי. במכתב הוא מגנה את ישראל, שהמשטר שלה קשה יותר מהמשטר הנאצי בימי של היטלר. מוכן שאנחנו עלינו ותכננו להוציא את כל ההתבטאויות שלו מהפרוטוקול. זאת דרך המחאה היחידה שיש לנו כעניין כזה. אכן, היושב-ראש התורן, הנציג הנורבגי, עשה את זה.

אני אסביר: אין ספק שהשלת איברים ומכשור רפואי הם עניינים רפואיים. אולי נציע לפטור אותם ממס? ענייני ביטחון המדינה חיוניים לא-פחות. אולי נציע לפטור יבוא ביטחוני ממס? אנחנו עוסקים עכשיו בקליטת עלייה. אחמול דנו בנושא מסוים. גם שם אפשר להציע פטור ממסים. אני יכול לפרוס כאן שורה רחבה של עניינים שבבריאות — בריאות האדם, בריאות החברה, ענייני מלחמה, פשע וסמים, ביטחון המדינה, משטרה. התוצאה תהיה: או שלא יהיה לנו כלל מס, או שהמס יהיה כל-כך מעוות עד שיהיה קשה ולא-טוב ליישמו. לכן הכוונה היא בדרך כלל להרחיב את בסיס המס ולמנוע עיוותים. לגבי מכשור רפואי, השאלה קצת שונה. היום יש מכסי

היו"ר ד' שילנסקי:

הסעיף הבא בסדר-היום: דין-חשבון משלחת הכנסת לוועידת האיגוד הבין-פרלמנטרי בקפריסין. תמסור את הדוח חברת הכנסת עדנה סולודר. בבקשה.

עדנה סולודר (המעורר):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, כנס IPU ה-83 התקיים בניקוסיה בקפריסין מ-1 ועד 7 באפריל. על סדר-היום עמדו שני נושאים מרכזיים: הראשון — המאבק נגד הסמים, והשני — תעסוקה, חינוך מקצועי וטכנולוגיות חדשות והשפעתם על קידום הפיתוח והצדק החברתי. אלה הן מסוג ההצעות שכולם מסכימים עמן, הצעות העולות בפורומים בין-לאומיים שונים, וכנס כזה מוסיף להחלטות ולתודעה של הפרלמנטים השונים לגבי הצורך לעסוק בנושא. גם אין חילוקי דעות. בנושאים האלה יש תמיד הסכמה כללית.

אני רוצה להתמקד במה שהוא תמיד לב-לבו של הדיון, וזו ההצעה הנוספת המוגשת בכל כנס, וברוב השנים האחרונות, אם לא תמיד, מוקדשת לענייננו. אנחנו ידענו שנשלם כפליים בקפריסין על כך, שהכנס החגיגי בלונדון עבר בשקט, ואכן כך היה. לכנס הוגשו תשע הצעות נוספות לקרייתו Supplemental Items, ושתיים מהן עסקו במזרח התיכון ובענייננו, והן גם הגיעו לקו הגמר. האחת — הצעה מצרית-תוניסאית שהיתה חריפה מאין כמוה — ואני עוד אגע בה. השנייה — הצעה קפריסאית שמדברת על השלום במזרח התיכון, נוגעת גם היא בעניינינו. השטחים והאנתיפאדה. כידוע, קפריסין כבושה בחלקה על-ידי טורקיה.

בדרך הטבע התקבלה ההצעה הקפריסאית, גם משום שיש תמיד עניין שלא להקצין וגם משום שזאת היתה הארץ המארחת. אבל כאן קרה דבר שאינני זוכרת תקדים לו. מאחר שיש בכנס רוב כמעט אוטומטי של ארצות ערב, עם חלק גדול מארצות אפריקה והעולם השלישי, הם יכולים להעביר כמעט כל דבר. ההצעה הקפריסאית שעברה לוועדה הפוליטית בראשות נציג איטליה הכניסה בעצם להצעה המוגמרת את כל הסעיפים הקשים והקיצוניים של ההצעה המצרית-תוניסאית.

אנחנו צפינו את זה מאותו רגע שהוכנסו בו לוועדה בדרך כלתי פרופורציונלית חלק גדול מארצות ערב, חלק מהארצות הנוגעות בסכסוך, ורק שתיים-שלוש מדינות יוצגו על-ידי חברים מתוך אחר-עשר חברי הוועדה שאתם יש לנו שפה משותפת. ידענו שיתרחש דבר-מה לא-פשוט. ואכן כך היה.

אינני זוכרת דיון כה קשה בוועדה הפוליטית כמו הדיון הזה — עד כדי כך שמדינות, שברוך כלל לא תמיד הולכות אתנו, האנחנו מוצאים אותן בדרך כלל מצביעות גם עם

עוד לפני שהתחיל הכנס נמסר לנו, שכנס הזה תחלף החלטה של הנשיאות לאשר ולאפשר למשלחת, שהיא משלחת במעמד משלחת צופה — היא משתתפת בדיונים אבל אין לה זכות הצבעה והארגון עומד על כך שלא תהיה לה זכות הצבעה — שהשם ישונה. נשאלנו אם נגיב, ואנחנו בחרנו שלא להגיב ולתת לזה לעבור כשקט, במקום לעורר ויכוח וליפול בהצבעה כמעט פה אחד, כפי שהעניין הזה כבר נעשה בפורומים בין-לאומיים אחרים.

כרגיל, היה גם יום דיון של הנשים לפני כן, ובו הוגשו המסקנות של כנס הנשים ב'זנבה'. הוגשה לארגון החלטה, שלפיה כל משלחת מפרלמנט שיש בו נשים תכלול לפחות אשה אחת.

לא נשאר לי אלא להודות לחברי, חברי הכנסת, יהושע מצא ואריאל ויינשטיין, שהיו אתי, ויאיר עמיקם, שגם הוא השתתף אתנו כדי להכיר את הארגון, ושמואל יעקבסון, שהשתתף כרגיל בכנס המזכירים בהזדמנות זאת. אני רוצה להביע תודה מיוחדת למשרד החוץ, לשגריר ישראל בקפריסין, מר אהרן לופז, ולאשתו דגנה, העושים עבודה בלתי רגילה בתנאים מאוד קשים שלא אפרט אותם כאן, ולעוזי מנור, מנהל המחלקה לארגונים בין-לאומיים, המשתתף אתנו זו הפעם השלישית בכנסים האלה, והוא לנו באמת לעזר רב מאוד בהתייעצויות ובהגשת החומר. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה לחברת הכנסת נאוה ארד, תודה רבה למשלחת.

עדנה סולודר (המערך):

לא ידעתי ששמי נאוה ארד.

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה.

אברהם בורג (המערך):

אורה נמיר.

היו"ר ד' שילנסקי:

זה יותר טוב או יותר גרוע — נשאר את זה פתוח.

עדנה סולודר (המערך):

אני דבקה בשם האורייגילי.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לחברת הכנסת עדנה סולודר. אני מודה גם לכל חברי המשלחת.

עדנה סולודר (המערך):

שכחתי את העיתונאי שהתלווה אלינו, יגאל, וזו פעם ראשונה שבאה לידי ביטוי עבודת המשלחת.

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו מצטרפים לכל הברכות. כולנו ערים לכך שהיה זה כנס קשה מאוד, הגיעו אלינו הדים על המאמץ והעבודה הקשה והטובה שעשיתם, ותבורכו על כך. אנחנו עוברים לסעיף הבא.

אני מוכרחה לומר, שהיתה הפעם התייחסות אוהדת וחיוכית גם של מזכירות הארגון, שהבינה שעם קיצוניות כזאת אי אפשר ללכת הלאה. הדבר היחיד שהצליחו להוציא מהחלטות היה התמיכה בלב שוחרת השלום. בתוך ההחלטות היו גם החלטה חריפה מאוד נגד ארצות-הברית ונאט"ו ודרישה להוצאת כל כלי השיט שלהם מהים התיכון.

אני רוצה להאריך בעניין הזה. חשוב שנדע: קשה לתאר את ההיסטוריה של מדינות ערב בעניין העלייה. לפי הרגשתי, שמענו שם ביטויים, שמזכירים אותנו לימי 1948, על התנגדותם של הערבים לעלייה. ביטויים כמו: מה יש ליהודים מכרית-המועצות לבוא ולחפש? זאת לא ארצם; הם באים על חשבון אלה שחיים פה והם פוגעים בזכויותיהם; הם יכולים לשבת ליד הדיניפר והים הכספי או לחפש ארצות אחרות בעולם; ביתם לא כאן. מובן שאנחנו הגבנו קשה מאוד על הדברים האלה.

חשוב לציין דבר נוסף: בכנס הזה, לראשונה, בהשפעת כל מה שמתרחש באירופה המזרחית, מדינות שבאופן מסורתי הצביעו תמיד נגדנו עם מדינות ערב, הפעם, הצביעו חלקן אתנו וחלקן נמנעו.

דבר נוסף שלא קורה כל יום כאשר דנים בנו: אותו גוש גדול של מדינות מערביות, ובהן מדינות ואנשים שלא הצביעו אתנו בדרך כלל, לאחר ההצבעה קמו וביקשו במסגרת הסכרת ההצבעה למחות על הדרך שבה מתקבלות ההחלטות באיגוד. עד כדי כך — אחד מאלה, המיועד דווקא עם הפלשתינים במשך כל השנים, אמר שהאיגוד מגיע לדרך של אי-מוצא אם הוא מקבל החלטות כאלה, ובמקום להרכות היכרות והבנה הדדית הוא מביא בעצם להקצנה שמובילה אותנו לשיס-מקום.

בפעמים קודמות מסרתי כאן על שתי תביעות הנמשכות במשך שנים כלפינו: האחת — שנסכים להחלטה האיגוד על ועידה בין-לאומית, ושנסיכים לשבת עם ועדה שנקבעה ללוות את ההחלטה הזאת. בפעמים הקודמות לא הסכמנו לשבת, כי נתבענו לשבת שם עם נציגי אש"ף. הפעם הסכמנו לשבת עם הוועדה המלווה — בעצם הסכמנו כבר בכנס הקודם — כדי להכיר להם את עמדתנו. אני חושבת שלשיחה הזאת היתה חשיבות גדולה כי היא לפחות הסירה את יחס ההתנגדות לנו. הסכרנו גם, שמדינת ישראל יצאה ביוזמת שלום, ואפילו הממשלה נפלה על הוויכוח בעניין הזה. אני חושבת שזה סייע לעניינינו לפחות מבחינת הוועדה המלווה.

השנייה — ועדת הבריקה. אנחנו הכענו שוב את התנגדותנו לכיקורה של ועדת בדיקה שתבוא לבדוק את הנעשה בשטחים בלבד. אמרנו, כפי שאמרנו בעבר: אם תהיה ועדת בדיקה ובה נציגי ארצות המקיימות יחסים עם ישראל, אז, במסגרת כזאת, אולי גם ישראל תקבל, לא במסגרת אחרת.

דבר נוסף שהתרחש בכנס הזה: כידוע, זה שנתיים עושה אש"ף מאמצים, קודם כול כדי שיכירו בו כמדינה — לזה הוא לא זכה — אבל לפחות לשנות את הכותרת מ"המועצה הפלשתינית" ל"פלשתיין".

ג. הצעה לסדר-היום

מצב הכבישים בארץ

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו עוברים להצעות לסדר-היום. הראשונה, הצעה מס' 2926, בנושא: מצב הכבישים בארץ — של חבר הכנסת

מיכה גולדמן. חבר הכנסת מיכה גולדמן, בבקשה, יש לך עשר דקות להביא את הדברים החשובים והטובים שבמתחתך.

כביש עוקף עכו, או כביש נחשון — ראם, ואני יכול להביא דוגמאות נוספות — ואני מדבר על פיתוח אזורי — אם ניקח את הכביש בנגב, כביש בית-קמה — באר-שבע, שעבורו יש צורך בתקציב של 7 מיליוני שקלים, והתקציב העומד לרשותו הוא 2.3 מיליוני שקלים, רבותי, ההתחייבות שהכביש יושלם ב-1990 לא תוכל להתממש, ואני לא מאמין שנוכל לגמור זאת ב-1994. איך נוכל לפתח את באר-שבע ואת הנגב כאשר כביש בית-קמה — באר-שבע, שמעל במת הכנסת שמענו גם משר האוצר היוצא וגם משר הבינוי כי הוא יושלם עד סוף 1990 — אינני מאמין שבמסגרת התקציב העומד לרשות מע"ץ אפשר יהיה לעשות זאת.

כך גם לגבי כביש תפן — כרמיאל; או קחו לדוגמה את כביש ואדי-עארה, ששם יש צורך ב-40 מיליון שקל, והתקציב ל-1990 הוא של 5.1 מיליוני שקלים בלבד. בתקציב הזה אפשר יהיה בקושי להשלים את צומת-מגידו, ועד 3-2 קילומטרים בקטע שמצומת-מגידו לכיוון אוס-אל-פחם. לכל הטיפול בכבישי רמת-הגולן יש תקציב של 2.2 מיליוני שקלים.

דיברתי גם על תאונות דרכים. בעשור האחרון נהרגו בתאונות דרכים 4,373 אנשים. אלו נתונים מהימים האחרונים. אנחנו חייבים לדעת, שההתמודדות על תקציב מע"ץ היא לא רק בעיה של שר הבינוי והשיכון.

אדוני ממלא-מקום שר האוצר השר דן מרידור, אתה יכול לכנס היום, באופן מידי, את אנשי אגף התקציבים ולתת להם הוראה לקיים את הסיכום שהושג בין שר האוצר היוצא לשר הבינוי בדבר העמדת 200 מיליון שקל אלה לביצוע מייד של עבודות הכבישים. יגיד לך חכרך השכן, חבר הכנסת יוסי גולדברג, על כבישים שהתחילו לטפל בהם לפני שלוש שנים ולפני שנתיים. הוא מכיר את הכביש לצפת שליד ראש-פינה.

יוסף גולדברג (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
הוא הבטיח אבל לא קיים, אתה לא זוכר?

מיכה גולדמן (המערך):

בדיבורים מילאנו ביתניים רק טורים בעיתונים, אבל אני מציע שכרגע ניתן תשובות — — —

יוסף גולדברג (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
הוא התחייב לכך בפני ועדת הכספים, אבל לא קיים.

מיכה גולדמן (המערך):

אתה רק בא לחזק את מה שאמרתי לפני שתי דקות, שאני מציע לקיים את הסיכום שהיה בין שר האוצר היוצא, חבר הכנסת שמעון פרס, לבין שר הבינוי דוד לוי. אני מבקש מהשר הממונה היום על האוצר, השר דן מרידור, שיבצע את הסיכום שהתקבל על דעת שני השרים.

מע"ץ מסוגלת לבצע ב-1990 עבודות בהיקף של 400 מיליון שקל. התקציב שהועמד לרשות מע"ץ מסתכם ב-200 מיליון שקל. הצידור הכבד הנמצא במדינת ישראל אינו מנוצל היום, והוא מסוגל לבצע עבודות עפר ולתת תשובה גם לעולים. אין היום דבר חשוב יותר מחיזוק האזורים שהזכרתי, ויש לקצר את זמן הנסיעה אליהם.

אוריאל לין (הליכוד):

חבר הכנסת מיכה גולדמן — — —

היו"ר ד' שלנסקי:

סליחה, סליחה. אני לא יכול לאפשר עכשיו הצגת שאלה לנואם. שמעתם בוודאי את הצפצוף המורה לו לסיים.

מיכה גולדמן (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעה לסדר-היום על מצב הכבישים במדינת ישראל, בימים כאלה שבהם הכול עוסקים בכול ולא בעיקר, זו הצעה שצריכה להגיע לאזרחים שהיו אטומות במשך שנים. אנחנו, נציגי הכיכור, במאמצים שלנו מעל בימת הכנסת ובאמצעי התקשורת — ולצערי הרב, הדיווחים השבועיים על תאונות הדרכים ועל מספר ההרוגים מדי שבוע — אולי נדליק נורה אדומה לגבי מצב הכבישים במדינת ישראל.

אני שמח על שממלא-מקום שר האוצר נמצא אתנו, נוסף על האיש המחזיק בתפקיד סגן ראש הממשלה ושר הבינוי והשיכון, האחראי למע"ץ — מחלקת עבודות ציבוריות. הבעיה המרכזית, רבותי — אינה ששר הבינוי והשיכון איננו רוצה — הבעיה היא שהאוצר, בעיקר פקיד האוצר, הם אשר מונעים ביצוע סיכום שהיה בין שני השרים, שר האוצר היוצא, שמעון פרס, ושר הבינוי והשיכון דוד לוי, סיכום על תוספת תקציב לטובת הכבישים בהיקף של 200 מיליון שקל. אנשי אגף התקציבים באוצר מתכחשים לסיכום שהיה, ומנסים לעשות הכול כדי שהתקציב שאושר יעוכב. מעכבים את ההעברה של הנושא לוועדת הכספים בתירוצים מתירוצים שונים, שאפילו קשה להסביר אותם.

רבותי, האשמה היא אשמה כבדה מאוד, והיא מוטלת על אותם גורמים אשר אני רואה בהם אשמים לגבי אותן תאונות דרכים. שמעתי גם את יושב-ראש המועצה הלאומית למניעת תאונות, השופט דב לוין, שאמר בכנס שהיה לפני ימים מספר בצפון, שכבישי הצפון הם הגרועים שבכבישי המדינה. אני לא צריך להצביע על מצב הכבישים ולצטט את מה שאמר כבוד השופט לוין. ניסע ונטייל ברחבי ישראל, ונראה את מצב הכבישים בנגב, נראה את מצב הכבישים ברמת-הגולן, בבקעת-הירדן, בגליל, ובעיקר אותם כבישים שיכולים לתרום היום לפיזור האוכלוסין, בעיקר כשמדברים הרבה מאוד על היערכות קליטת העלייה.

רבותי, לכבישים יש תפקיד חשוב ומרכזי: לסלילת כבישים מהירים ממרכז הארץ לגליל וממרכז הארץ לנגב יש תפקיד מרכזי במדיניות פיזור האוכלוסייה. אם אנחנו בבית הזה לא נתלכד סביב הרצון והאפשרות לבצע את סלילת הכבישים האלה, נדבר הרבה מאוד על קליטת עלייה ועל היערכות לעלייה, ונמצא את הגליל עם אותם כבישים הנוגעים ביישובים. הזכרתי מעל במת הכנסת, בשאלות בעל-פה, ובשאלות רגילות, את נושא הכבישים, כמו כביש ואדי-ערה, כביש עכו — צפת, וכבישים אדומים אחרים.

סך כל התקציב הכללי של מע"ץ לשנת 1990/91, מתוך סך כל תקציב המדינה, הוא 204.7 מיליון שקל. פיתוח כבישים — 59 מיליון שקל; כבישים לפיתוח אזורי — 40 מיליון שקל; תקציב אחזקה ושיקום כבישים קיימים — בכך אני רואה את הסיבה העיקרית לתאונות, ואני לא רוצה לומר, שאני משחרר מאשמה את הנהגים ואת הנסיעה הלא-נכונה, אבל צריך לדעת, שחוסר תקציב מתאים והקצבת סכום של 87 מיליון שקל לאחזקה ולשיקום, כשסך כל מסגרת הקרן לבטיחות בדרכים, שהיקפה 5.7 מיליון שקל, מתוך הצעת תקציב שמע"ץ הגיש בהיקף של 30 מיליון שקל — וגם זה נעשה לאחר מחשבה והעדפה לאזורים שבהם יש דרישה מיידית; כבישים אדומים — 44.8 מיליון שקל; גוש-דן — 14.3 מיליון שקל.

רבותי, אם לא נסלול את הכבישים האדומים, לדוגמה כביש צומת-רופין — חדרה, או כביש עוקף ראש-פינה, או

המסוגלים לקלוט את העלייה המגיעה למדינת ישראל. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לחבר הכנסת מיכה גולדמן. אדוני השר, בבקשה. מאחר שבהיפתח מושב חדש של הכנסת שוכחים את הסדרים שהיו במושב הקודם, תרשה לי, אדוני השר, להפנות את תשומת לבך לכך, שהזמן שהוקצב לשרים למתן תשובה הוא עשר דקות. אני רואה בסדר-היום שלפנינו, שלכבוד השר עוד תהייה היום הזדמנויות רבות להביע את דעתו בנושאים רבים, כי לפנינו הצעות רבות לסדר-היום, ועשר דקות יעמדו לרשותך עוד פעמים רבות.

שר הבינו והשיכון ד' לוי:

תודה, אדוני היושב-ראש. רבותי חברי הכנסת, ראשית, אני מאשר את העובדה שחבר הכנסת מיכה גולדמן הביא לכנסת בדבר הסיכום שהיה ביני לבין שר האוצר היוצא, סיכום שאליה הגענו כתוצאה מדיון מקיף שהתקיים בין אנשי משרדי לאנשי משרד האוצר, בהשתתפות שני השרים. כסיכום אותו דיון נקבע, שתקציב נוסף בסך 200 מיליון ש"ח יועמד לנושא הכבישים.

הסיכום הזה לא כובד עד עצם היום הזה, והדבר יפגע ללא ספק בתוכניות, שגובשו לפרטי הפרטים, ובוודאי יקשה על מע"ץ להתמודד עם הבעיות, שיש להן השלכה ישירה, כלכלית וחברתית כאחת, כי מדובר גם בפרויקטים באזורי הארץ השונים, לרבות בצפון ובדרום.

אני תקווה כי הסיכום שהגענו אליו אכן יכובד. עדיין לא אמרתי נואש. הממשלה אמורה לרון בישיבתה הקרובה בהיערכות ככל התחומים, ובתוספת תקציב בהתאם לכך, לצורך קליטת העלייה, לצורך חיזוק התשתית. אני מקווה שהסיכום שהתקבל ולגביו עובדה תוכנית וגמסרו הודעות לכל הגורמים ולראשי היישובים — הסיכום הזה אכן יצא אל הפועל. אחרת, אני רואה קשיים רציניים ביותר, שיכבדו על ביצוע התוכנית שגובשה, ובוודאי יהיה בכך פיגור לגבי הצפיפות של האוכלוסיה בצפון ובדרום, ואם העניין לא יוסדר, יהיה בזה, חלילה, גם הפסד ניכר בממון ובדמים.

לכן לא נותר לי אלא לבקש גם מעל במה זו, כפי שעשה חבר הכנסת גולדמן, שבסופו של דבר יוכא העניין לוועדת הכספים. אבל, קודם כול, בממשלה אעשה את חובתי — זה לא תמיד נעים, לא תמיד קל, אבל על דברים כאלה פשוט צריך להילחם, ואני משתדל לעשות זאת.

אדוני היושב-ראש, לרמת בטיחותם של הכבישים נודעת, כלי ספק, השפעה על היקף תאונות הדרכים. ואכן השיפור המתמיד של רשת הכבישים ואחזקתם בעשור האחרון — גם אם עוד לא הגענו לא האידיאל — גרם לצמצום במספר נפגעי התאונות בכבישי הארץ הבינ-עירוניים.

בשנת 1979, עם כניסתי לתפקידי כשר הבינו והשיכון — ואיני אומר את הדברים כדי לטשטש חלילה מצב כלשהו, אבל צריך לדעת על העשייה הגדולה שנעשתה, כדי להאמין — מספר הרוגי תאונות הדרכים כמגזר הכבישים הבינ-עירוניים היה כ-315 הרוגים. באותה שנה נעו בכבישי הארץ 525,000 כלי רכב. מאז, בעשר שות, הוכפל מספר כלי הרכב, והועמד בסוף 1989 על מיליון ויותר כלי רכב. ובשנה זו, 1989, נמנו 252 הרוגים כתאונות הדרכים בכבישים הבינ-עירוניים, כ-20% פחות מאשר כ-1979, וכ-5% פחות לעומת השנים 1987 ו-1988.

מיכה גולדמן (המערך):
תן לי דקה לסיים.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני נותן לך דקה לסיים את דברך, אבל לא זמן לשאלות.

מיכה גולדמן (המערך):
זה לטובת העניין.

היו"ר ד' שילנסקי:

אחר-כך לא תהיה לך דקה לסיום דברך.

מיכה גולדמן (המערך):
זה בסדר.

אוריאל לין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני לא מפריע לעתים קרובות כל כך. אילו הייתי מפריע לעתים קרובות, היית אומר שאוריאל לין גחל זמן יקר.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת אוריאל לין, בהתחשב בנכונותו של המרצה ובהתחשב בעובדה שאכן ידוע שאתה שקט ומתון, נאפשר זאת.

אוריאל לין (הליכוד):

חבר הכנסת גולדמן, אתה מכיר היטב את המציאות. על-פי החלטת של סדר עדיפויות תקציבי לא יקצו כספים נוספים לכבישים מעבר למה שכבר נקבע. אני אישית התחלתי במאבק הזה לפני ארבע שנים. הגשתי הצעת חוק פרטית, בניגוד לעקרונות מקובלים, ולפיה אחוז נתון מסך ההכנסות מבעלי הרכב ומהמסים המוטלים על בעלי הרכב יוקצה לפיתוח תשתית הכבישים. חבריך בוועדת הכספים מסרבים להחיל על זה את דין הרציפות. למה אתם מתעלמים מהעובדה שזה הפתרון הריאלי היחיד האפשרי?

מיכה גולדמן (המערך):

אני לא רוצה להיכנס ברגע זה לדיון בנושא הזה וגם לא על מה שהוגש לוועדת הכספים. אני בוודאי לא אעשה את זה, אבל אני יכול להבטיח לך, שכשאתחף כממלא-מקום בישיבה שתדון בנושא הכבישים אני אעשה הכול כדי לעזור, גם לאוצר וגם למשרד הבינו והשיכון, האחראי למע"ץ, כדי לקדם את העניין.

שאלת בקשר למסגרת התקציב. גם היום יש הסכמה באגף התקציבים להשתמש בכספים המופיעים בסעיף הרורבה, ומוכנים להעביר זאת מייד, אבל גם את זה הם עושים בדרכים שלהם ומנסים להקשות. יש הסכמה לגבי 50 מיליון שקל, מתוך 200 מיליון שקל שלגביהם היתה הסכמה בין שני השרים, ויש התחייבות לגבי 100 מיליון נוספים.

נמצא כאן אתנו הממונה על חיק האוצר, ועכשיו מדברים על מסגרת של 3 מיליארדי שקלים להיערכות ולקליטת עלייה. אני יודע שיגידו שהשמיכה קצרה וכל אחד רוצה למשוך אותה לכיוון שלו. אני יכול לומר כאן, שחברה מקבוצת "כלל" — מודלים כלכליים — הכינה חומר גם בשביל שר האוצר וגם בשביל שר הבינו, ושם היא כתבה שכבישים מהירים יאפשרו צמיחה מהירה.

אני מגיע עכשיו למשפט הסיום שלי. סליחת כבישים לאורכה של מדינת ישראל ולרוחבה תבטיח למדינת ישראל צמיחה. אנחנו יודעים שכלל שנקרים לעשות זאת, כן נחסוך חיי אדם ונבטיח מדיניות של פיזור אוכלוסיה לאותם אזורים

רבתי חברי הכנסת, מע"ץ פועלת, כאמור, במסגרת תוכנית רבי-שנתית, והיא עומדת להשלים בשנת תקצ"ב זו תוכנית-חומש ראשונה, שבה יכללו, בין השאר, בניית מחלף אלוף-שדה בכביש גהה, בניית מחלף עצירה בצומת-אכדיה בכביש החוף והרחבת צומת כפר-שמריהו כהכנה לבניית מחלף חדש במקום. עוד יורחבו השנה קטעים נוספים בכביש-גהה.

בצפון-הארץ תושלם סלילת כביש עוקף ראש-פינה וכביש עוקף בית-אלפא, ותימשך סלילת כביש תפן — כרמיאל.

בכביש ואדי-עארה תחל עבודה רבת-היקף להפיכת עורק תחבורתי מרכזי וחשוב זה לכביש דרימסלולי.

בדרום-הארץ תימשך סלילתו מחדש של כביש נחשון — צומת-ראם ותימשך סלילת הכביש המהיר לכאר-שבע מצומת בית-קמה.

כל זאת, נוסף על המשך הטיפול בכבישים האדומים ושיקום יותר מ-300 קילומטרים בכבישים ברחבי הארץ.

תוכנית החומש הבאה של מע"ץ, משנת 1991 ואילך, מבשרת המשך פיתוח רשת הכבישים בקצב שלא יפחת משנים עברו.

במרכז פעילות זו תעמוד סלילת כביש מס' 6, המחבר את צפון הארץ עם דרומה, וציר אורך מהיר זה, בשיפולים המערביים של ההר, מקביל לכביש החוף מיוקנעם לאורך "הקו הירוק", דרך ראש-העין, עוקף התעשייה האווירית, קריית-גת, בואך צומת בית-קמה, זה יהיה, עם השלמתו, כביש באורך כולל של 150 קילומטרים, ועלות סלילתו נאמדת בלמעלה ממיליארד שקל. הכביש יקצר בשעה שלמה את משך הנסיעה מצפון הארץ לדרומה, ותהיה לו תרומה מכרעת להקלת עומס התנועה בגוש-דן.

תוכנית חומש זו כוללת עוד: בנייתם של כעשרה מחלפים בצירי אורך מרכזיים; השלמת הטיפול בכבישים אדומים על-ידי הפיכתם לכבישים דרימסלוליים; שיפוצם של כ-2,000 קילומטרים בכבישים, המהווים כמחצית מכבישי הארץ הבין-עירוניים; הפיכת כל הקטע שבין אשדוד לרעננה לכביש מהיר, ללא רמזורים, וכן מחלף כל הצמתים הנוחרים בכביש החוף מחיפה לתל-אביב; יושלם הכביש החדש לירושלים, ותיסללנה כניסות חדשות לבירה מצפון ומדרום, לרבות כריית שלוש מינהרות גדולות באורך כולל של קילומטר וחצי והקמת שני גשרי ענק.

כמו-כן ייסללו עשרות קילומטרים של צירים חדשים ובטוחים לתנועה בחבלי יהודה ושומרון ועזה, בהם כביש עוקף רצועת-עזה, כביש עוקף קלקיליה-עזון, כביש עוקף טול-כרם, כביש גוש-עציון — ירושלים ועוד. ברמת-הגולן יישקמו וייסללו כ-250 קילומטרים בכבישים.

צריך לסיים בעובדה, כי טרם קוימה הבטחה מפורשת וטרם קיים הסיכום בין משרד האוצר לבין משרד הבינוי והשיכון לתוספת 200 מיליון שקל לפיתוח כבישים אזוריים בגליל ובנגב ולתגבור שיקום הכבישים הקיימים לשנת התקצ"ב הנוכחית.

ללא תוספת זו, אדוני היושב-ראש, לא יוכלו להתבצע השנה פרויקטים כגון: בית-קמה — באר-שבע, לא יושלם כביש עוקף עכו; לא יושלם כביש עוקף צפת; לא יורחב כביש עכו — כרמיאל ולא יושלם כביש תפן — כרמיאל, וכמובן לא נוכל לבצע את שיקום הכבישים באותו קצב שסוכם עליו.

רבתי חברי הכנסת, מחלקת עבודות ציבוריות, מע"ץ, במשרד הבינוי והשיכון מתמודדת דרך קבע עם אחזקה שוטפת של רשת הכבישים בתנאים של גידול מואץ בנפחי התנועה. במקביל לכך ביצעה מע"ץ עבודה רבת-היקף בשיפור ובהרחבה של הכבישים האדומים המועדים לתאונות, בסלילת כבישים חדשים ברחבי הארץ ובבניית מחלפים וצמתים בצירים הראשיים ובמבואות הערים הגדולות. שתרמו באורח משמעותי להקלת עומס התנועה ולבטיחותה.

עבודה מקיפה זו לא היתה מתבצעת אילו לא עמד משרדי בתוקף על הגדלה משמעותית של תקציבי מע"ץ בשנות התקציב האחרונות — בתקופה של אילוצים וקיצוצי תקציב כמעט בכל תחומי השירותים — ואילו לא הוסיף המשרד והקצה משאבים לשיפור רשת הכבישים גם מתוך תקציבו שלו, תוך העמדת הנושא בעדיפות הראויה לשמה.

יריעת העשייה בתחום סלילת הכבישים בשנתיים האחרונות כוללת סלילת כבישי אורך ורוחב בארץ כולה. בתקופה זו נפרצו בגליל כבישים שקירבו את מחוז הצפון למרכז-הארץ ב-30 דקות לפחות, ותרמו בכך לחיזוק הגליל ולתנופת יישובו, לאחר שבעשור האחרון הוקמו בו יותר מ-60 יישובים חדשים, עם כל השתתות המתחייבת. כביש מהיר דרימסלולי מוליך גם ליישובי הדרום, והושלמו הצירים לאשדוד, לאשקלון ולקריית-גת: הכביש המהיר לכאר-שבע הושלם עד בית-קמה, ובתוך שנתיים נוספות יגיע לבירת הנגב. כביש חדש מוליך גם דרומה לכאר-שבע, עד לירוחם, וכבישים נוספים בדרום, באורך של 350 קילומטרים, נסללו ברצועת-עזה ולכל אורך הגבול עם מצרים.

למעלה מ-120 קילומטרים מתוך כ-220 קילומטרים של כבישים אדומים ברחבי הארץ הפכו לכבישים דרימסלולים בעלי רמת-בטיחות גבוהה. נוסף על כך שוקמו ושופצו כחמש השנים האחרונות יותר מ-600 קילומטרים של כבישים. בכבישים אלה בוצע ריבוד בשכבת אספלט חדשה, הורחבו והוסדרו השוליים, רומזו צמתים, שופרו עקומות מסוכנות, הוחלף ותוגבר השילוט ועוד.

מאמץ מרוכז במיוחד ומשאבים רבים הושקעו ברשת הכבישים באזור המרכז, בעיקר בצירים הראשיים המוליכים אל ערי גוש-דן. במסגרת זו הוקלה משמעותית מצוקת התנועה עם בנייתם של חמישה מחלפים, בעלות כוללת של 100 מיליון שקלים, שלושה מהם בכביש גהה ושניים בכביש החוף. זאת במסגרת תוכנית רבי-שנתית להפיכת שני צירי התנועה המרכזיים הללו לכבישים מהירים וממחלפים לכל אורכם. במקביל כבר הורחבו שני צירים אלה לשישה נתיבים בקטעים העמוסים שגרמו עד לפני זמן למטרד תחבורתי קשה.

במסגרת ביצורה של ירושלים נסללו בשנתיים האחרונות כביש חדש, המוליך מבין-שמן דרך בית-חורון וגבעת-זאב לשכונות רמות ופסגת-זאב בצפונה של ירושלים. הכביש החדש מוליך מזרחה למעלה-אדומים ולבקעת ים-המלח. מתחת לסלילת כביש חדש זה כבר הושלמה, ובימים הקרובים ייחנך בו קטע חדש באורך של 4 קילומטרים נוספים.

בתקופה הנדונה הושלם כביש חוצה-שומרון, המהווה עורק תנועה מרכזי ליישובי השומרון ומחבר בקו הקצר ביותר את יישובי בקעת-הירדן עם מרכז-הארץ.

כל הכבישים החדשים הללו, ורבים אחרים, שהיריעה קצרה מלפרטם, תרמו באורח משמעותי להקלת הצפיפות בכבישים בתקופה של גידול מואץ מאוד במספר כלי הרכב, וממילא נודעת לכך תרומה חיובית לרמת הבטיחות בדרכים.

היו"ר ד' שילנסקי:

לפנינו הצעה אחת, והיא להעביר את ההצעה על מצב הכבישים בארץ, של חבר הכנסת מיכה גולדמן, לוועדת הכספים. אני מעמיד אותה להצבעה. אני מקיים הצבעה מהירה וכבר הפעלתי את הלוח. זו הצבעה מס' 1.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להעביר את הנושא

לוועדה — 20

נגד — אין

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכספים

נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

20 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שההצעה של חבר הכנסת מיכה גולדמן על מצב הכבישים בארץ הועברה פה-אחד לדין בוועדת הכספים.

ד. הצעת חוק לתיקון פקודת החברות (אחריות מנהלים), התש"ן — 1990 *

(הצעת חבר הכנסת א' לין)

ענק במשק הישראלי לא גילו את האמת על מצב עסקיהן, הסתירו במכוון את מצב העסקים האמיתי, הסתירו במכוון את התוצאות העסקיות, העבירו מידע מוטעה לציבור, לנבחרי העם וגם למערכת הבנקאית, למערכת האשראי.

כתוצאה מאי-חשיפת האמת נמשכה ההידרדרות באותן חברות, עד אשר הן הגיעו אל סף ההתמוטטות, ואז הן באו בבקשה לסיוע מהמדינה, לסיוע מהאוצר, וכמובן לסיועו של משלם הכספים הישראלי.

הצעת החוק הפרטית שלפניכם באה להחיל עקרונות שכבר קבועים בפקודת החברות, והעקרונות האלה הם עקרונות המטילים אחריות אישית על מנהלים וחברות לאחר שהחברות הגיעו לפשיטת רגל.

אבל, יש חברות שמתמוטטות ומצויות בעצם בפשיטת-רגל, הן לא בפשיטת-רגל משפטית, משום שאוצר המדינה הציל אותן, ואז אותם עקרונות של אחריות אישית אינם חלים עליהם. משום-מה הטילה פקודת החברות את האחריות הזאת רק לאחר שחברה פשטה את הרגל.

מה שהצעת החוק הזאת באה למנוע — היא באה למנוע הטעיה מכוונת על-ידי האקזקוטיבה של החברות. כשאין היא מגלה את האמת כאשר למשמעות של עסקה שיכולה להביא לכך, שהחברה תהיה חדלת פירעון, או שנשמטת הודעה בעלת חשיבות כאשר לחברה, אם גם ההודעה ניתנת לציבור, או שהיא ניתנת לנבחרי העם, או שיש הטעיית הציבור כאשר למצב הנכסים או שימוש במוצג שווא או במרמה כדי לשכנע אדם לרכוש מניה של החברה, או פעולת הטעיה כדי לקבל אשראי.

אדוני היושב-ראש, כפי שנאמר כאן על-ידי חבר הכנסת הנכבד, היכולת ישנה, הכלים קיימים, הרצון והתוכניות, גיבושן ואישורן — כל אלה הושלמו. בתקופה שבה אנו מתכוונים לקליטה גדולה — וכולנו תקווה שתהיה טובה — התשתית היא היסוד לקליטה בכל חלקי הארץ.

אני פונה לכל חברי הכנסת, את חובתי אעשה, בעניין הזה, בוועדה, מקיר אל קיר, ללא הבדל השקפה, כי זה דבר חיוני. אבל גם כדי להציל חיי אדם וכדי לפתח צריך לכבד הסכמים. פה היה הסכם, ועד היום הוא לא כובד. אם הוא יכול, נעמוד בכל מה שדיווחתי לכנסת. אני מקווה שבוועדה יבואו התכונה וגיעת החובה.

אני מציע להעביר את הנושא לוועדת הכספים של הכנסת. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. כן יהי רצון שהכול יתממש. אני מודה לשר על הנתונים המושלמים והמפורטים שקיבלנו.

חברי הכנסת, האם המציע מסכים שהנושא יעבור לוועדה?

מיכה גולדמן (המערך):

כן, לוועדת הכספים.

היו"ר ד' שילנסקי:

הסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק ת"פ, הצעת חוק לתיקון פקודת החברות (אחריות מנהלים), התש"ן — 1990. מאת חבר הכנסת אוריאל לין. בבקשה.

אוריאל לין (הליכוד):

כבוד היושב-ראש כנסת נכבדה, לפני שנים מעטות יום חברנו בוועדת הכספים, חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, הצעת חוק פרטית, אשר על-פיה חויבו חברות ציבוריות למנות דירקטורים מטעם הציבור.

אני חושב שהצעת החוק הפרטית הזאת יצרה מהפכה בעלת חשיבות עצומה, והגנה על האינטרסים של הציבור בחברות כלכליות, ובעיקר בחברות כלכליות גדולות.

אני מצוין את הצעת החוק ואת היוזמה של חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, משום שאני חושב שההצעה שאני מביא היום לפניכם היא בעצם המשך ישיר של אותה הצעה. יש מקרים שבהם אנחנו זקוקים להצעות חוק פרטיות על-מנת לתקן נורמות פסולות בעולם העסקים.

לפני שלוש שנים הופיעו בוועדת הכלכלה ככנסת ראשי קונצרן כלכלי גדול והציגו את מצב העסקים של חברתם בצורה הזוהרת והמבטיחה ביותר שאפשר. לא פחות משבוע ימים לאחר מכן התבשר הציבור, שחברה זו פשטה את הרגל, פושטת את הרגל, והיום אותם אנשים נמצאים בחוץ-לארץ ויד החוק הישראלי אינה יכולה להגיע אליהם.

ברור לנו, שכאשר חברה היא מבוססת והיא מופיעה כחברה מצליחה, יש לה אמינות רבה.

בשנים האחרונות היו מקרים לא מעטים שבהם חברות

על תביעות הבנק — מייד אסכיר את הסעיף במפורט, חבר הכנסת אוריאל לין — אני חושב שנעשה דבר חמור.

אביא דוגמה: יש סעיף 2230. בפסקה (5) המוצעת לנו כתוב, שדינו של נושא משרה יהיה מאסר ארבע שנים בחברה ציבורית, ושנתיים בחברה פרטית אם הוא אמר או עשה דבר כדי להטעות את הציבור או חלק ממנו כאשר למצב נכסי החברה או עסקיה. למשל, ברור לנו שאמר או עשה פירוש גם במחדל, כך לפי פקודת הפרשנות. אם בא אליו קונה מן הציבור, חברה פרטית, בעל מכולת, והוא לא מספר לו שהוא נמצא עכשיו בחברות שאני קשים והוא לא בטוח אם מצב החברה טוב או לא טוב — והוא חייב פתאום לגלות לו. היום, בקנייה רגילה, בעסקים רגילים, ודאי שאין חובה כזאת. אני חושב שמסוכן לקבוע חובה כזאת.

אוריאל לין (הליכוד):

פשוט זה לא כתוב בחוק. אני משער מאוד, אתה יכול שלא להסכים, כבוד השר, לחוק שלי, אבל אי אפשר לבוא ולקחת נוסח מפורש שאני מדבר על "עשה פעולה כדי להטעות את הציבור". פעולת הטעיה היא פעולה מכוונת. זה לא מטיל עליו חובה גילוי. אדוני השר, זה לא עוסק בחובת גילוי כלל. אי אפשר לקחת הוראה מפורשת ולפרש אותה פירוש מרחיב עד אבסורד ולהגיד, שההצעה איננה נכונה. כאן אני מדבר על ההטעיה — פעולה מכוונת להטעות את הציבור, פעולה שיש זדון מאחוריה, וזו כוונת החוק.

שר המשפטים ד' מרידור:

חבר הכנסת לין, לו שמעת את דברי עד סופם היית רואה שאתה מצווה חובת גילוי ולא מדבר על הטעיה בלבד. תקרא בבקשה, או חברי הבית יקראו בבקשה את פסקה (3). מה אומרת פסקה (3)? אם מנהל חברה פרטית שעסקיה בסדר-גודל של 100,000 שקל לשנה אולי, ויש כאלה עשרות אלפים בארץ, יש מיט דבר בעל חשיבות בכל הודעה בדבר עסקי החברה — הוא רוצה למכור נכסים של החברה, הוא רוצה למכור מוצרים שהחברה מייצרת, הוא אומר: החברה שלי במצב טוב, מוצריה במצב טוב, לא כלפי בעלי המניות — אין בכך הטעיה, כי הטעיה זה דבר אחר. אם הוא ישמט פרט, הוא חייב בשנתיים מאסר או בארבע שנים מאסר, תלוי אם זו חברה פרטית או ציבורית.

אוריאל לין (הליכוד):

זה חלק שולי.

שר המשפטים ד' מרידור:

אני חושב שיש פה קביעת חובת גילוי או איסור השמטה של פרטים. אני חושב שזה, כמוכן, שינוי מוחלט של דיני החברות, מפני שפה החובה היא לא כלפי בעלי המניות, לא כלפי הנושים, לא כלפי דירקטורים בחברה, אלא כלפי הציבור כולו. אני חושב שזה מסוכן. אני חושב שאנחנו מחילים פה נורמה מתוך התייחסות למקרים בודדים וחמורים שקרו.

אוריאל לין (הליכוד):

זה סעיף אחד מתוך שבעה סעיפים. זה דבר שולי. על הסעיף הזה אני מוותר. זה עניין שולי בהצעה.

שר המשפטים ד' מרידור:

אני שמח.

אני רוצה להסביר: יש הבדל בין החובות של נושאי המשרה בחברה כלפי החברה עצמה, כלפי נושאי, כלפי דירקטורים שלה, אולי כלפי בעלי מניות שלה, לבין חובותיהם כלפי הציבור. חובותיהם כלפי הציבור בכלל צריכות להיות

הכוונה היא, שכלל המקרים האלה תחול אחריות אישית — גם אחריות פלילית וגם אחריות אישית על-פי העקרונות המקובלים היום, אבל בעיקר על מנת לחקוף את התופעה של הטעיה מכוונת, שלאחר מכן, כתוצאה ממנה משלם המסים הוא זה שצריך לפרוע את השטר.

אני רוצה להדגיש, שחשיפת האמת היתה עוצרת את ההידרדרות בשלל הרבה יותר מוקדם. אבל לפעמים יש לאקזוטיקה אינטרסים להעלים את האמת בעיקר מתוך מחשבה, שהם יצליחו לשנות את מצב עסקיה של החברה ולא יצטרכו לשאת בתוצאות העגומות של הכישלון העסקי.

אני אודה מאוד אם תעבירו את הצעת החוק לחיקון פקודת החברות (אחריות מנהלים), התש"ן — 1990, לוועדת החוקה, חוק ומשפט לאחר אישורה בקריאה טרומית. תודה רבה.

היו"ר ש' דיין:

תודה רבה. על הצעת החוק ישיב שר המשפטים.

שר המשפטים ד' מרידור:

אדוני היושב-ראש, גבירתי ורבותי חברי הכנסת, הצעתו של חבר הכנסת אוריאל לין, המונחת לפנינו, לחיקון פקודת החברות מורכבת לפי הבנתי מעניינים הקיימים כבר בחוק ובפסיקה ומעניינים נוספים, שנרמז לי שלא רצוי להוסיף אותם לחוק או לפסיקה. אני אנמק את הדברים בעיקרם ובקצרה.

לכאורה, העקרונות של ההצעה הזאת שאובים מדיני החברות בעניין חדלות יכולת פירעון, בעיקר סעיף 377 לפקודת החברות [נוסח חדש]. אבל עקרונות אלה לפי המקובל מוגבלים למערכת היחסים שבין חברה חדלת פירעון לבין נושיה. כאן מציעים להחיל אותם גם ביחסים בין נושאי המשרה לבין הדירקטוריון, בינם לבין בעלי המניות, ובעיקר בין נושאי המשרה לבין הציבור, לרבות ציבור משקיעים פוטנציאליים.

לעניות דעתי, אדוני היושב-ראש, מערכות יחסים אלה שהוכרתי עכשיו נשלטות על-ידי עקרונות שונים מן העקרונות החלים על יחסי החברה ונושיה. למשל, חובות האמון שחייב נושא המשרה כלפי החברה או כלפי הנושים. חובות האמון הקיימות, דיני המרמה הקיימים וכו'.

ביחס לחברות, שניירות הערך שלהן הוצאו לציבור, קיים הסדר מיוחד בחוק ניירות ערך, התשכ"ח — 1968, ואילו ביחס לחברות פרטיות שאינן בפירוק אין הצדקה להסדר מיוחד בנוסף על הדין הכללי.

אני רוצה להדגים למי שאיננו בקיא בפרטים ובכל דקדוקי החוק. יש שחברה פרטית נקלעת למצב זמני של חוסר יכולת לשלם את חובותיה. אין ספק, כאשר חברה נקלעת למצב כזה, חייבים נושאי המשרה בה, מנהלים למשל, למסור דין-וחשבון על מצבה לדירקטורים, למסור דין-וחשבון בתוך מוסדות החברה. אבל פה מוצע לקבוע חובה למסור לציבור הרחב, שהחברה נמצאת היום במצב, שבאופן זמני היא איננה יכולה לשלם את חובותיה. הווי אומר, מנהל החברה, המוכר בחנות, בעל העסק — מדובר על חברות פרטיות קטנות; יש עשרות אלפים כאלה בארץ — יהיה חייב למסור לציבור, לאדם שבא לקנות אצלו: דע לך, אני עכשיו במצב כלכלי קשה כזה. אני חושב שחובה כזאת, אם היא תתממש, תביא להתמוטטות של החברה. הרבה חברות עוברות במהלך עסקיהן מצבים זמניים קשים, ואין חובה למסור לציבור על המצב הזמני הקשה של החברה, שאיננה חברה ציבורית, שאיננה באה אל קופת הציבור. אם אנחנו נחייב כל נושא משרה בחברה למסור, לא לאנשי החברה אלא החוצה לציבור, על מצבה הכספי הקשה,

העבירות המפורטות קיימות, רוכן ככולן, כבר היום בסעיפים 423 עד 425 לחוק העונשין, או בחוק ניירות ערך. אגב, בעיית האכיפה של החוק קיימת גם היום, לא אתעלם ממנה, אבל פתרון הבעיה איננו בחוק חדש אלא באכיפה.

עוד אומר: במקרים שאינם מכוסים היום בחוק הפלילי, ההצעה הזאת מרחיקה לכת. כפי שצינתי, למשל בסעיף 230ב(3) או (5), עד היום לא היתה חובה לגלות לציבור את מצב החברה מעבר לקבוע בפקודת החברות או בחוק ניירות ערך. ההצעה כאן היא, שאיגילוי של מחדל יכול גם הוא להיחשב כהטעיה. אגב, גם לפי פסקה (5), חבר הכנסת לין.

במישור האזרחי, לקבוע כפי שאתה מציע בסעיף 7230, כי כל מעשה או מחדל המפורט בסעיף 230א להצעתך יהווה עוולה אזרחית, ולנפגע תהא זכות תביעה כלפי נושא המשרה על קביעה כזאת היא מרחיקה לכת. זה מטיל אחריות על המנכ"ל ועל בעלי תפקידים אחרים בחברה כלפי כל אדם, בין שהיתה להם חובה כלפיו ובין שלא היתה להם חובה כלפיו. הרי הגישה הכללית של דיני החברות — — —

אוריאל לין (הליכוד):

אבל צריך נזק, צריך להיגרם נזק.

שר המשפטים ד' מרידור:

נזק — כן. אבל עד היום אדם לא חייב לפצות על נזק על-פי דיני הנויקין אם אין חובה אחרית, קודם כול. והיום כדיני החברות הנטייה היא להגדיר את החובות המוטלות על נושאי משרה בחברה, לרבות מנהל כללי.

מעבר לחובות האלה חלות על מנהל בחברה חובות מדיני הנויקין, אם התקיימו היסודות לתחולתן, כמו עוולת הרשלנות. מי שהתחיל כלפי אחר וגרם לו נזק, חייב לפצותו. אבל כדי לקבוע את ההתרשלות, צריך לקבוע קודם כול אחריות וחובה ביחסים ביניהם. פה אין דבר כזה. לאור המוצע בהצעה שלך אין עוד מקום להבחנות האלה, שפקודת הנויקין כולה קיימת עליהן.

לכן אני חושב שההצעה הזאת בחלקה כבר מכוסה בחוק הקיים, ובחלקה ניסוחיה הם כאלה, שהם יפרצו את החומות שאנחנו רגילים בהן. בכל הידידות והכבוד, לא הייתי מציע לכנסת לאמץ אותה, ולכן אני מציע להסיר אותה.

היו"ר ש' דיין:

תודה רבה. לפנינו שתי הצעות: הצעת המציע — להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט, והצעתו של השר — להסירה מסדר-היום. אני מעמיד את זה להצבעה להצבעה, מי בעד ומי נגד. זו הצבעה מס' 2.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הצעת

החוק לדיון מוקדם בוועדה — 6

בעד ההצעה להסיר את הצעת

החוק מסדר-היום — 1

נמנעים — 1

ההצעה להעביר את הצעת החוק לחיקוק

פקודת החברות (אחריות מנהלים),

התש"ן—1990, לדיון מוקדם בוועדת

החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

נשלטות על-ידי הדינים הכלליים של חובות אדם לחברו. רק מפני שזו חברה, אין צורך להטיל דינים מיוחדים. כאשר מדובר בחברה פרטית, לא בחברה ציבורית, שאני חושב ש-99.9% מהחברות כמוה אינן נסמכות על קופת הציבור, אינני חושב שיש הצדקה לחייב אותה בחובות מיוחדות כלפי הציבור מעבר לחובות החלות עליה מכוח החוק הפלילי, מכוח פקודת החברות, מכוח פקודת הנויקין, מכוח פקודות שונות.

פה נקבעה מערכת יחסים חדשה. אני חושב שהיא לא טובה, בכל הכבוד. ההבדל הגדול בין חברה שכבר נמצאת במצב של פשיטת רגל, ואז יש חובות מיוחדות, אז יש סכנה שצריך להזהיר מפניה, ובאמת צריך להזהיר כל אדם שיכול להיפגע, לבין חברה שאיננה במצב של פשיטת רגל — ורוכב החברות, ברוך השם, עובדות ופועלות כל ימות השנה בלי בעיות של פשיטת רגל — חברה כזאת אין להטיל עליה את החובות המוצעות כאן על-ידי חבר הכנסת לין.

חבר הכנסת לין העלה שאלה קשה, שאנחנו התמודדנו איתה, לצערי, בשנים האחרונות לא פעם אחת. חברות מנהלות את עסקיהן, נכנסות למשברים כלכליים, ובאות אחר כך לקופת המדינה ומבקשות כסף — וקופת המדינה משלמת. מכאן הוא גמר את הווכח של הציבור ושל קופת המדינה להתערב ולומר לחברה שתגה כך או אחרת, בטרים המשכר. הפתרון איננו בהרחבת החובות. הפתרון הוא בהתנהגות אחרת של הממשלה. היו מעט חברות כאלה. יש טענה, ואני נוטה להסכים לה, שכרוב המקרים גם ההתערבות הממשלתית היתה מיותרת ולא מוצדקת. בגלל חברות מעטות, מוכרות וידועות בשמויהן, להטיל על כל החברות מערכת חובות חדשה — אני חושב שזאת תהיה טעות, בכל הכבוד.

מה הוא המצב החוקי היום? היום יש לנו קביעה בחוק העונשין, סעיף 425, האומר: "מנהל, מנהל עסקים או עובד אחר של תאגיד, או כונס נכסים, מפרק עסקים, מפרק עסקים זמני, מנהל נכסים או מנהל מיוחד של תאגיד, אשר נהג אגב מילוי תפקידו במרמה או בהפרת אמונים הפוגעת בתאגיד, דינו — מאסר שלוש שנים". זה סעיף כולל, הקובע עונש מאסר של שלוש שנים על כל מרמה או הפרת אמונים הפוגעת בתאגיד, כפי שכתוב כאן, והוא קיים בחוק. איננו צריכים לחוקק אותו מחדש, עם פירוט כזה, בפקודת החברות, כמוצע לנו. יש לנו סעיפים 423 ו-424 לחוק העונשין, שגם הם נוגעים ברישום כוזב במסמכי תאגיד, ובעבירות של מנהלים ושל עובדים בתאגיד, וקובעים מאסר של חמש שנים, למשל, למנהל, למנהל עסקים או לעובד אחר של תאגיד, שביודעין עשה בעסקי התאגיד או בנכסיו דבר הפוגע ביכולתו של התאגיד לקיים את התחייבויותיו. חבר הכנסת לין, לא במתכוון, כנראה, מציע שאנחנו נפחית את המאסר מחמש שנים לארבע שנים. היום העונש הוא חמש שנים. אני חושב שזה עונש חמור, וראוי שיהיה חמור.

יש הוראות מיוחדות, מקוצר הזמן לא אפנה אליהן, בחוק ניירות ערך, התשכ"ח—1968, הוראות שדנות במפורט בשאלות המועלות כאן ופותרות אותן.

אגב, גם בית-המשפט העליון בפסקי-הדין שלו, בכלל זה בפסקי-הדין מדינת ישראל נגד גרוסמן, ערעור פלילי 884/80, בפסקי-הדין אבוהצירא נגד מדינת ישראל, 531/80, גם בפסקי-הדין שניתן לאחרונה בעניין כנק צפון-אמריקה, חזר וקבע את הנורמות שהזכרתי כאן, והן מהוות היום חלק מהמשפט של מדינת ישראל.

לכן, אם לצמצם את הדברים, אומר כך: במישור הפלילי,

היו"ר ש' דיין:

עמנואל זיסמן (המערך):

היו באולם 14 חברי כנסת. ישיבה לא הציבו.

הצעת החוק לתיקון פקודת החברות (אחריות מנהלים), התש"ן — 1990, תעבור לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

ה. הצעות לסדר-היום

חיסונים נגד חצבת

היו"ר ש' דיין:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום — הצעות לסדר-היום מס' 2950 ו-2963, בנושא: חיסונים נגד חצבת — של חברי הכנסת נאווה ארד ואריאל גמליאל. חברת הכנסת נאווה ארד, בבקשה.

נאווה ארד (המערך):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, האמת היא, שכאשר הגשתי את ההצעה הרחופה לסדר-היום, דיברתי לא רק על נושא החצבת אלא על כל מדיניות החיסונים של משרד הבריאות. כמו בשאלתא שהיתה בתחילת הישיבה, גם עכשיו אני מבנה שמי עונה על ההצעות לסדר-היום בנושא מדיניות החיסונים והחצבת הוא מי שעוסק גם בענייני האוצר, גם במשפטים וגם בבריאות, ואולי זה טוב.

אדוני השר, היום אנחנו ניצבים בפני עובדות הזכות לאימות על-ידי משרד הבריאות ומערכת הבריאות במדינת ישראל, שלמעשה קיימת סכנה להתפרצות מגפה של חצבת; ומדובר על מדיניות חיסונים המומלצת גם על-ידי גורמים אמריקניים. זה במצב שבו בסך הכול מספר המקרים יורד, לא עולה, אלא שבצדק, אחרי כל מה שעבר על מדינת ישראל בנושא החיסונים נגד שיתוק ילדים, יש היום רגישות גדולה מאוד.

אני חושבת, למרות כל מה שנאמר בתקשורת ובשיחות שקיימנו עם אנשי מקצוע, שהיום חייבת הכנסת לקבל דיווח אמין מכל הגורמים העוסקים בנושא, האם המדיניות שעומדים לנקוט היא נכונה או מוטעית. על-פי נתונים שאני אספתי, למשל, יש מדינות שבהן מחסנים שלוש פעמים, יש מדינות שבהן מחסנים רק פעם אחת. יש גם סכנה בעצם החיסונים. יש גם חיסונים שונים. אחרי כל מה שהיה בנושא של שיתוק ילדים, כשפתאום עמדנו בפני מציאות שבה נעשה, ללא ידיעתנו, ניסוי בחלק אחד של הארץ, וכתוצאה מזה בעצם נפגעו אנשים — אני חושבת שאם היום מדובר על היערכות לחיסון נגד חצבת, חייבת להיות בדיקה של הכנסת, איך מתכוונים לעשות את זה.

אורה נמיר (המערך):

חברת הכנסת ארד, מי משיב לך על ההצעה הזאת?

נאווה ארד (המערך):

שר האוצר, שר הבריאות ושר המשפטים. זה דווקא טוב. תראי בהמשך הדברים.

אני רוצה להפנות את תשומת-לב השר לך, שבנושא של החצבת נתקלנו למעשה בתופעה — ומיד אדבר עליה גם לגבי מקרים אחרים — שבה היתה התעלמות מוחלטת ממה שאנחנו קוראים אוכלוסייה בסיכון. עיקר הנפגעים בחצבת בשנים האחרונות היו ילדי הכושים העבריים. אני גם שמעתי, לצערי הרב, תשובה די קשה מבחינת האחריות שלנו לזכויות האדם, כשהיה מי שאמר: קודם שיהיו אזרחים ואחר כך נוכל לחייב אותם בחיסון. ומי שנפגע היו בעיקר ילדים, ובהיקף גבוה מכל הסטטיסטיקות שהיו על התפרצות המחלה בכל רחבי הארץ.

אני רוצה להפנות בקשה מיוחדת אל חברי השר. יש מחלה הנקראת קדחת מלטה, בשפה רפואית: ברוצלוזיס. כמעט לא דובר על הנושא הזה לא בתקשורת, לא בכנסת ולא במקומות אחרים, משום — סליחה שאני אומרת כך, אבל זאת התחושה שלי — שמסתבר שזאת מחלה המועברת על-ידי צאן לבני אדם, ועיקר הנפגעים במחלה הזאת — חלקם דרך מוצרי גבינה לא מפוסטרים, אבל בעיקר במגע צאן עם בני אדם — במדינת ישראל בתחומי "הקו הירוק" היו ערבים. 500 מקרים, שאנחנו יודעים עליהם עכשיו, של נפגעי המחלה הזאת, רובם היו ערבים. מעבר ל"קו הירוק", לפי הנתונים שיש כרגע בידינו — 700 חולים, ושוב אוכלוסייה ערבית. וכאן לא מדובר בחיסונים, אלא בצורך בהיערכות של משרד החקלאות לטיפול בעדרי צאן. ככנסת שמענו מפעם לפעם משר החקלאות הקודם, משר החקלאות שהיה שר עד שהממשלה הזאת התפרקה, שעומדים לטפל בעניין. הסתבר שצריך לנושא הזה תקציב של מיליון דולר. אמרו שהתקציב הזה מצוי בתקציב המדינה. היום ברור שהתקציב הזה איננו. יש דיווחים מבית-החולים בעפולה על ילדים שנפגעו במחלה הזאת. חשבו שהיא אינה גורמת למוות — — —

היו"ר ש' דיין:

היא נגרמת על-ידי מגע עם צאן או גם על-ידי אכילה?

נאווה ארד (המערך):

מעט מאוד מקרים נגרמים על-ידי אכילה. זה יכול לקרות לכלל האוכלוסייה, כי אם אתה קונה מוצרי גבינה מסוימים ואתה לא שם לב, יכול להיות שהם לא מפוסטרים. הפגיעה בילדים היתה פגיעה בכבד, פגיעה במוח, פגיעה של דלקת מפרקים. ילד אחד מכפר ערבי מת, והרופאים קבעו שסיבת המוות היתה המחלה הזאת. יש איוו הרגשה של קשר שתיהם.

שר המשפטים ד' מרידור:

איזה מחלה זאת?

נאווה ארד (המערך):

זו קדחת מלטה, ברוצלוזיס.

זה מקומם, אדוני השר, מפני שפשוט יש תחושה שיש קשר של שתיהם. כפי שעבר זמן רב עד שהתחילו לטפל בכל נושא החיסונים של ילדי הכושים העבריים, כך במחלה הזאת. כרגע יש סכנה שהיא תתפרץ ותפגע ביותר אנשים. זה נושא שכל שכרתי אותו, אדוני השר, התחורר לי שהוא כל-כולו נושא תקציבי, כי לפי מה שנאמר לי עוד הבוקר, יש מצב בשירות הווטרנרי של קיצוץ בכוח-אדם, ובעצם הודו, מי שהיום עוסק בנושא הזה במשרד החקלאות, שפשוט אין תקציב לטפל בבעיה. הבעיה ידועה, יש כלים, לצערי הרב, יש חולים, והבעיה לא מטופלת. לכן אמרתי, שטוב שאתה עונה על השאלה הזאת.

כך גם בנושא של דלקת קרום המוח. אני שאלתי, אדוני השר, במושב הקודם, ולא במקרה, שאילתא שהופנתה לכמה שרים. יש היום מצב של אוכלוסייה, שאנחנו מעריכים אותה

ומשרד הבריאות אינו מוכן לתת להם שום אשראי. ברור לי שבתי-החולים לא יכולים לעמוד בזה, כיוון שלא תמיד יש להם תזרים מזומנים, וכמובן יש תקופות שפל במזומנים ולכן בתי-החולים אינם יכולים להשיג את כל מה שחסר להם והם מקצצים אפילו בדברים החיוניים, וכך המערכת נסוגה אחורנית.

גם במחסני האספקה המלאי הולך וקטן, כיוון שקונים מעט, ומערכת זו עלולה להיפגע.

על משרד הבריאות להחזיר מייד את המצב לקדמותו, לתת אשראי לבתי-החולים, לקדם את המערכת ולא להסיגה אחורנית.

אדוני השר, אתה משמש גם שר הבריאות וגם שר האוצר, ואני חושב שאתה האדם המתאים לפתור את העניין. תודה רבה.

היו"ר ש' דיין:

תודה רבה. ישיב על ההצעות השר דן מרידור, בבקשה.

שר המשפטים ד' מרידור:

אדוני היושב-ראש, גבירתי ורבותי חברי הכנסת, אני מבקש להסיר תחילה אי-הבנה. אומנם אני שר המשפטים, אני רק שר המשפטים. שר האוצר ושר הבריאות הוא אכן אותו אדם, והוא גם ראש הממשלה. מכיוון שהממשלה אחראית אחריות משותפת בפני הבית, מה שאני מביא לכאן, או כל שר אחר מביא לכאן, הוא עמדת הממשלה ולא עמדתו הפרטית. לכן קיבלתי על עצמי היום לענות על שאלתך בעל-פה בעניין הנוגע למשרד האוצר, להשיב על הצעת חוק בעניין משרד המשפטים, ועכשיו להשיב על הצעה לסדר-היום בעניין משרד הבריאות.

חברת הכנסת ארד הזכירה מחלה הנקראת קדחת מלטה. אינני מכיר אותה, והיא גם לא הועלתה כחלק מההצעה לסדר-היום שהובאה בפנינו. אבל, הייתי רוצה להגיב על עניין אחד שכן הוזכר כאן.

אני אבקש, כמובן, מאנשי משרד הבריאות לבדוק את הטענה שהועלתה. אבל, טענה אחת בוודאי איננה נכונה, ואני חושב שטוב ייעשה אם אומר זאת עכשיו: כל ילד, כל אדם זכאי לחיים, לבריאות ולהגנה מפני פיקוח נפש. אם הוא יהודי, ערבי או בן כל עם אחר או בן כל דת אחרת, הוא זכאי לחיים. אין, כמובן, כל קשר בין דתו של אדם שנפגע, בין לאומיותו, לבין חובתנו להציל נפשות ולעשות למניעת פיקוח נפש.

היו"ר ש' דיין:

אדוני השר, אם מותר לי להעיר בשמה של חברת הכנסת נאוה ארד, היא הזכירה אנשים שאינם אזרחים.

שר המשפטים ד' מרידור:

לא, היא הזכירה גם כאלה שהם אזרחי המדינה וכאלה שהם תושבי יהודה, שומרון ועזה.

אני אומר, בלי קשר לשאלה אם הם בני העם היהודי או בני העם הערבי או בני כל עם אחר, כאשר יש סכנה של מחלה, בודאי סכנה של פיקוח נפש, שאנו מדברים עליה עכשיו, החובה חלה לגבי כל חולה, כל מי שנכבד בצלם.

מכאן לשאלת החיסונים שהועלתה גם על-ידי חבר הכנסת גמליאל וגם על-ידי חברת הכנסת ארד. מדיניות החיסונים של משרד הבריאות נקבעת לפי הצרכים הנוכחיים גם מנתוני התחלואה בארץ וגם מהמלצות של ועדה מקצועית מייעצת

בסדר גודל של יותר מ-30,000 נפש. בעיקר בגליל, בעיקר כפרים ערביים שאינם מוכרים כיישובי קבע, ושם יש בעיה של כיוון וזיהום מקורות המים. אתה יודע מה? כולם התחמקו. כל אחד אומר: כל זמן שהם לא יוכרו כיישובי קבע אנחנו לא יכולים לעשות דבר. כמו בנושא החצבת ובונושאים אחרים, גם בנושא של דלקת קרום המוח יש היום ידיעות, המושמעות על-ידי אפידמיולוגים, שחס ושלום עלולה לפרוץ מגפה. אנחנו יודעים שזה מידבק. הווי אומר, אם אנחנו יודעים ויש בידי אנשי מקצוע נתונים, למה אנחנו צריכים להעלות את הדברים כאשר אנשים נפגעים וקורים אסונות?

מבדיקה לא ארוכה שעשיתי בנושא הזה, אדוני השר, ברור לגמרי שיש צורך דחוף לבדוק את כל מדיניות החיסונים והטיפול במניעת תחלואה במדינת ישראל. אם צריך לזה תקציב, צריך לזה תקציב, זה לא בשמים. אני מקווה מאוד שכתוצאה מהעלאת הנושא, וגם חברי חבר הכנסת גמליאל מעלה אותו, תהיה באמת התייחסות של הכנסת לנושא, וכפי שאני מכירה את הכנסת, הרבה פעמים היא עושה עבורה טובה יותר מאשר עושה הממשלה. תודה.

היו"ר ש' דיין:

תודה רבה לחברת הכנסת נאוה ארד. רשות הדיבור לחבר הכנסת אריה גמליאל.

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, החיסונים הנעשים על-ידי משרד הבריאות לכלל הילדים הם עניין חשוב וחמור מאוד, כי זה עניין של חשש לפיקוח נפש, וידוע כי פיקוח נפש דוחה הכול, אפילו את כל התורה כולה, כפי שנאמר "וחי בהם", ודרשו חז"ל: "וחי בהם ולא שימות בהם". ולא רק פיקוח נפש ודאי אלא אפילו ספק פיקוח נפש ואפילו חשש דחוק של פיקוח נפש דוחה הכול.

לפיכך, אם קיים מצב שבו ילדים רבים אינם מקבלים חיסונים — אף שמדובר בכחות מ-5%, אבל כל אדם וכל ילד הוא עולם שלם בפני עצמו — אסור לנו לחיות בהרגשה שהמצב די טוב ולהשלים עם כך. כיוון שאנחנו חייבים להסתכל על כל יחיד ויחיד ולמצוא את כל הדרכים כדי להגיע לחיסון מלא ומושלם של כולם, ולא להשאיר שום ילד חשוף למחלות נוראות אשר עלולות להביא, חס ושלום, למוות.

קימת עלייה בתחלואה בחצבת, כיוון שהרבה ילדים לא חוסנו בגלל הזנחת ההורים, חוסר שימת-לב וחוסר מודעות לחומרת העניין. צריך להתבצע מעקב מתמיד מצד כל התחנות לבריאות המשפחה ולטיפול באם ובילד אחר כל ילד שלא חוסן. משרד הבריאות חייב לפתח מערכת מחייבת של בקרה ופיקוח תמידיים וצמודים, כדי שכל הגורמים המטפלים בחיסונים יגיעו לחיסון מלא של כל ילד וילד ותיבדק רמת החיסון — אם היא עדיין מחסנת ומנועת.

אני מוכרח לציין: מערכת הבריאות היתה המערכת החולה ביותר במדינה. לשמחתנו היתה בשנה האחרונה רגיעה במערכת. יש להמשיך ולשמור על התפקוד המלא של המערכת ולשקוד על התפתחותה. לכן, אינני מבין מדוע משרד הבריאות מקשה על בתי-החולים הממשלתיים ומערער את היציבות על-ידי גזירות חדשות, אשר יכולות להביא שוב לידי אי-שקט ולהסעיר את המערכת. הרי שמירת יציבותה של המערכת כרוכה בעניינים של חיים ומוות, בעניינים של פיקוח-נפש.

נמסר לי, שעתה מחייבים את בתי-החולים הממשלתיים לשלם תשלום במזומן למחסני האספקה של משרד הבריאות,

אצלנו בארץ בחודש מרס 1990, כלומר לפני חודשיים, סוכם על מתן מנה נוספת של תרכיב החיסון נגד חצבת לילדי כיתה א', כדי להגיע בעשור הבא לביעור המחלה. נגיע לכך בהדרגה. משרד הבריאות הזמין בחוץ-לארץ את הכמות הדרושה של התרכיב, ואם תגיע ההזמנה לארץ לפני תום שנת הלימודים, יחוסנו מפני המחלה עלידי התרכיב הזה גם תלמידי כיתה א' של שנת הלימודים התש"ן.

לסיכום, אני רוצה לציין, שעל-פי מה שנאמר לי, החיסון הזה לא גורם לתופעות לוואי משמעותיות.

וזה עמדת משרד הבריאות שהבאתי אותה בפני החברים המציעים ובפני הבית. אף שנדמה לי שהדברים כרוכים, הרי מכיוון שהנושא הוא בעל רגישות בציבור ובעל חשיבות, אינני מתנגד, אם יסכימו המציעים, שהנושא יועבר לדיון בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת. תודה רבה.

היו"ר ש' דיין:

תודה רבה. חברת הכנסת נאוה ארד, את מסכימה להצעת השר?

נאוה ארד (המערך):
כן.

היו"ר ש' דיין:

חבר הכנסת אריה גמליאל, האם אתה מסכים להצעת השר?

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
כן.

היו"ר ש' דיין:

ובכן, אנו עוברים להצבעה מס' 3.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הנושא

לוועדה — 10

נגד — אין

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

1. הצעות לסדר-היום

הצתת שדות באזור תענכים

בחממות וכמטעים. אולם, רבותי, לגבי בני היישובים בחבל תענך אין זה נזק ביטחוני בלבד, זה נזק קיומי, נזק המאיים על עצם קיומם הפיסי היומיומי.

למה מצפים שלטונות הביטחון? שאנשי חבל זה ישלמו בחייהם, ורק אז תרגז הארץ, ורק אז יתעורר עם ישראל?

כבר בראשית דברי אני תובע מן הממשלה, שלא להפקיר את חבל התענכים ולהעניק ליישוביו מעמד של קו עימות. כמו לקו הצפון. יש להחזיר ליישובים אלה את צה"ל ולא להסתפק, בכל הכבוד, בכוחות המוגבלים שהמטרה יכולה ומסוגלת להקצותם למלחמה בתופעת ההצתות ונוקי הרכוש.

אדוני היושב-ראש, איתרע מזלו של חבל ארץ זה שעל

שהקים משרד הבריאות, והיא ועדה המייעצת למנכ"ל משרד הבריאות בדבר מחלות זיהומיות ובעניין חיסונים. מנכ"ל משרד הבריאות, מוצלח ככל שיהא, איננו יכול להחליט על סמך ידיעתו בלבד. לכן הוקמה ועדה מייעצת העוסקת בדיוק בנושא שחברי הכנסת הזכירו כאן.

ועדה זאת מתבססת בהמלצותיה על ההמלצות של WHO, ארגון הבריאות העולמי ושל המרכז האמריקני הלאומי למחלות מידבקות. הספרות המקצועית וחוות-הדעת של המומחים מובאות בפני הוועדה בעת הצורך.

לגבי עניין החצבת, גלי התחלואה המוגברים מוכרים בכל הארצות, למרות מדיניות קבועה של חיסונים הקיימת כבר כשני עשורים. מדיניות שהביאה לירידה משמעותית ברמת התחלואה. אצלנו בארץ ירדה התחלואה למחציתה בערך בשנים מאז 1967 ועד ימים אלה. גם גלי התחלואה מוגברים כפי שהיו בשנים 1985 ו-1986 התמתנו. כיום מקובל, כידוע בוודאי לחברות ולחברי הבית, לחסן נגד שלוש המחלות חצבת, אדמת וחזרת בגיל 15 חודש, החיסון המשולש שכולנו מכירים אותו מילדינו או ממקורות מידע אחרים.

הסיבות לעצירה בתהליך חיסול המחלה והתפרצותם של גלי תחלואה מרי כמה שנים הן אלה: 1. החצבת היא מחלה הדורשת 98% בערך חיסון באוכלוסייה בסך הכול כדי לעצור את התפשטותה בקהילה. זה אחוז חיסון גבוה מאוד; 2. אחוז החלת החיסונים באוכלוסייה היה נמוך מאשר ביתר החיסונים, למשל החיסון נגד מחלת שיתוק הילדים, עקב הדעה הרווחת בין חלק מן ההורים, שמדובר במחלה קלה יחסית, ולא כולם היו מודעים לצורך או אפילו לחובה כלפי ילדיהם לדאוג לחיסונם גם נגד חצבת; 3. חלק מסוים ממקבלי החיסון לא חוסן עקב מגבלות התרכיב עצמו ועקב גיל מתן החיסונים. בשנים מסוימות ניתן החיסון מתחת לגיל האופטימלי לחיסון הידוע כיום.

התפתחות מדע הרפואה מאפשרת לנו לדעת היום טוב יותר מה הוא הגיל שבו הסיכוי להתחסנות ותוקף ההתחסנות טוב יותר וחזק יותר. ב-1989 התחיל דיון בוועדה המייעצת למנכ"ל משרד הבריאות לעניין מחלות זיהומיות וחיסונים, למציאת פתרון הולם. בפני הוועדה הוצגו, בין היתר, המלצות הוועדה המייעצת האמריקנית שהזכרתי קודם לכן וכן הוועדה המייעצת הקנדית. בשנת 1989 הומלץ בארצות-הברית על מתן מנה נוספת של חיסון בגיל בית-הספר.

היו"ר ש' דיין:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצעות לסדר-היום מס' 2955 ו-2959 בנושא: הצתת שדות באזור תענכים. ראשון המציעים — חבר הכנסת יהודה פרח. בבקשה.

יהודה פרח (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצתת שדות תבואה בחבל תענך היא רק הכותרת. האמת היא, כי מאז פרוץ האינתיפאדה הולכים וגואים ניסיונות מצד תושבי הכפרים הערביים מעבר ל"קו הירוק" לפגוע ברכוש ובנפש. מעבר להצתות הרבות של השדות חובלו קשות והועלו באש חממות, נעקרו עצים צעירים והורעלו בעלי חיים וכלבי שמירה.

אולי עם ישראל איננו מתרגש משרפת שדות ומפגיעה

למנות אותם, וכשכירתי את העניין אצל האחראים באזור, הסתבר שהם ספרו עשרות עשרות מקרים, המבצעים על-ידי חלק מכפריי הסביבה.

הגורמים הנוגעים בדבר מציינים שיש שיתוף פעולה הדוק בין המשטרה, משמר-הגבול וכוחות צה"ל הפועלים משני צדי "הקו הירוק". שיתוף פעולה זה הוא טוב כשלעצמו, אבל אין בו כנראה די כדי לעקור את כל הפעולות החבלניות הללו. כפי שאמרתי, נפגעו היישובים מעלה-גלבו, עין-חרוד, מלכישוע, מירב, מלאה, ניריפה, גדיש, רס-און, מגן-שאל, וכן הכבישים.

רוכ הפורעים, המציתים או המחבלים ברכוש, באים מארבעת הכפרים: גלמה, זוכבה, ערכונה ופקרעה, ומי שהיה באזור הזה יודע, שהם משתרעים על שטח רחב, לא באזור אחד, אבל תוצאות פעילותם החבלניות משפיעות על אותם כפרים ערביים הנמצאים מהעבר הזה של "הקו הירוק", והשפעה זו גורמת לחלק מערביי הכפרים הללו — ויש לחץ על אלה הנמצאים במסגרת המועצה האזורית יורעאל — להתחיל גם הם בפעילות כזו, שעד כה הם נמנעו ממנה.

מה דרוש עוד כדי לעקור את הדברים הללו מן השורש? אמנה שורה של פעולות המוצעות על-ידי גורמי הביטחון המופקדים על אזור זה: כבישים היקפיים המאפשרים תפיסה מהירה של המחבלים וכיכוי האש כזמן; תגבורת שמירה כיום ובלילה, עם תגבורת ביטחון המאפשרת לכוחות להגיע מהר ומאפשרת לתושבי האזור להשתתף בשמירה הזאת בצורה מוגברת יותר. יש היום נוכחות של משמר-הגבול, וכולם מציינים בסיפוק את פעילותו. יש ניידות במשמר הגבול גם בגייפים וגם בסוסים, במקומות שגייפים אינו מגיע אליהם. אבל התקציב שהועמד לרשות משמר הגבול לפעולות מסוג זה אינו מספיק, משמר הגבול זועק לתוספת תקציב, כדי שיוכל למלא את תפקידו באזור הזה.

דרושה פעילות מהירה נגד התוקפים הללו, נגד הפורעים הללו. פעילות מהירה בשטח ולאחר מכן סריקות בכפרים עצמם — זה יכול לעזור להביא את האשמים לדין ולהעשיתם, וישמש גורם הרתעה ראשון כמעלה שיכטיח שפעולות כאלה לא תישנה.

נעשו גם פעולות הרתעה באזור ההוא, ואינני רוצה להיכנס לפרטים, המכוונות להרתיע את הגורמים הערבים, פעולות מכאיבות מאוד, שיוסיפו להכאיב לתושבי האזור, ואילו נקטו אותן במקומות אחרים היתה קמה צעקה גדולה. הדבר הועיל באותו אזור לזמן-מה, אבל לא להרבה זמן.

מה לא צריך לעשות? לא צריך לעשות פעולות דוגמת אלה שמציע ראש המועצה האזורית יורעאל, המציע לחפור תעלה עמוקה לאורך "הקו הירוק" ולגדר אותה ולעשות עוד דברים שימנעו כביכול מתושבי הכפרים הערביים מלעבור את הקו. זו איננה פעולה טובה, והיא בוודאי אינה משרתת את העניין.

אנחנו מקווים שמשרד האוצר יקציב את הסכומים המתאימים כדי להפסיק את פעולות החבלה הללו במרכז ההתיישבות היהודית, בגלבו, על הרה-גלבו ומסביב לו, והתושבים שם יוכלו לשכון לבטח בלי שפעולות חבלה יפריעו את מנוחתם ויטחיתו את רכושם.

צה"ל, משמר הגבול והמשטרה עושים מאמצים עליונים, ואנחנו מצפים שתקציב מתאים יינתן להם כדי שיוכלו להתגבר על הבעיה בעזרת המתיישבים המקומיים.

גבול "הקו הירוק", ומאז תחילת השנה היו לאורך צפון "הקו הירוק" כ-80 פיגועים, ובהם פיצוץ מטעני חבלה בתוך היישוב קציר. מפקד משטרת מרחב העמקים עצמו אומר, כי "הקו הירוק" הפך באחרונה מוקד מובהק של פעילות טרור, והוא מדגיש כי ניכרת חזרה הן במספר הפיגועים והן בחומרתם.

אדוני היושב-ראש, מכובדי חברי הכנסת, החלטת המשטרה להגביר את נוכחותה באזור כדי לצמצם את ניסיונות הפיגוע ראויה להערכה, אולם אפשר לומר בפה מלא, כי זה לא יפתור את הבעיה באופן יסודי. בני היישובים עושים כל מה שרק אפשר לעשות, הם עושים את כל המוטל עליהם ואף הקימו סירות יישובים, הכוללות כ-100 מתנדבים המשתייכים למשמר-הגבול.

רבותי, מדובר כאן לא רק בהגנה על יכולים או רכוש, אלא גם בהגנה על חיי אנשים. רצוני להדגיש עיקר חשוב: לפני 1967, כאשר עבר הגבול ליד התענכים, זכו יישובים אלה להגנה מלאה של צה"ל וכוחות הביטחון. אבל, יש להודות על האמת, שמאז הונח החבל הזה מבחינה ביטחונית, כי בעקבות האינתיפאדה הפכו יישובים אלה ליישובי עימות לכל דבר, והמשלה אינה מכירה ביישובים אלה כביישובי עימות, אף שבעצם אין הבדל גדול בינם לבין יישובי קו הצפון. אין ליישובים אלה גדר מערכת, אין גדרות ביטחון, ואף לא תאורה מספקת בצמתים המובילים ליישובים, שהיא האל"ף-בית" של הביטחון.

אני פונה לממשלה וחוזר ותובע ממנה, שלא לשבת בעניין זה בחיבוק ידיים עד אשר יחרפו הדברים, שלא להפקיר את היישובים האלה. אין שום הצדקה להטיל רק על המשטרה, בנחותיה המוגבלים, כפי שאמרתי, להילחם בתופעה, ויש להחזיר את צה"ל לכאן, ובהקדם, כדי למנוע גם פיגועים כנפש תודה רבה.

הימ"ר ש' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת יהודה פרח. באותו נושא הצעה לחבר הכנסת גרשון שפט. בבקשה.

גרשון שפט (התחיה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני בא להתריע על הפיגועים באזור הגלבו, כ"ק הירוק" ומעבר לו, פיגועים שהם מנת חלקם של מתיישי האזור במשך השנתיים האחרונות.

עם עונת הקציר בקיץ מתרחבות השרפות הנגרמות על-ידי תושבי הכפרים באזור, והגענו גם לפיגועים חמורים הרבה יותר משרפת שדות. היו אפילו ניסיונות של חטיפת חיילים ליד יורעאל; גדיעת עצי הדר בפרדסי עין-חרוד; מטעני חבלה ברכ-און; מחסומי דרך על-ידי אבנים ומסמרי חבלה; יידוי אבנים לעבר סיורי משמר-הגבול; חבלה במערכות צינורות השקיה בשטחי התענכים; גדיעת עצי הדר כמושב מלאה; חבלות בחממות כמושבים ניריפה וגדיש; הצתות כותנה בשדות תענך לפני זמן לא רב; עקירת שתילי ורדים, קריעת יריעות נילון בחממות של מגן-שאל; עקירת עצי הדר, הצתות שדות שחת ותבואה לילה אחר לילה כשבועות האחרונים, גם כן במגן-שאל. חבלות וגנבות של ציוד חקלאי ובעלי חיים וכן גנבות בכריכות הדגים הן, לראבוננו, מעשים שכחים מאוד.

גם בשנה שעברה, לא רק בשנה זו, קרו דברים דומים כקיבוצים מירב, מלכישוע ומעלה-גלבו שעל הגלבו. אם כן, כל האזור הזה, בגלבו, עצמו, מערוב לו וחלק ממזרח הגלבו, נמצא במצב של פיגועים מתמידים, שקשה מאוד

היו"ר ש' דיין:

תודה רבה. ישיב על ההצעות השר רוני מילוא.

שר העבודה והרווחה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אכן נתקבלו תלונות מיישובי התענכים באזור רצועת "הקו הירוק", באזור עפולה, בית-שאן ועירון: 31 תלונות בגין גרימת נזק ועקירת עצים, ו-22 בגין הצתות. בכל המקרים האלה נפתחו תיקים על-ידי המשטרה.

נעצרו גם שלושה חשודים מג'למה, והם הודו בעשרה מקרים, הובאו לדין תוך כדי מעצרם, ונידונו לתקופות מאסר שונות.

ב-6 במאי 1990, לפני כיומיים, נעצרו עוד שישה חשודים, בהם שלושה קטינים, והם עדיין נחקרים. הוארך מעצמם של הבוגרים. מלבד זאת הגבירה המשטרה את פעילותה באזור, לרבות הפעלת מודיעין, פעילות מודיעינית יחד עם גורמי הביטחון השונים, וזאת לשם גילוי מוקדם ותפיסתם של חשודים נוספים.

אני שותף לראגה שהביעו גם חבר הכנסת יהודה פרח וגם חבר הכנסת גרשון שפט ולחומרה שבה הם רואים את התופעות האלה של הצתות, הרס ונזלים, כפי שאנחנו רואים אותן, וברור שהפעולות האלה מונעות על-ידי מניעים לאומניים שאנחנו ערים להם בעת האחרונה.

מפ"ל המשטרה קיים בנושא זה דיון בפורום של סגל הפיקוד הבכיר, והוחלט כי נוסף על ההיערכויות הקיימות במחוזות, ונוסף על היערכות המטה הארצי ובהתאם להיערכות שקיימת כבר היום, גם של המטה הארצי, חוקם מפקדה ארצית מיוחדת להיערכות כוללת ומתואמת למניעת חבלות והצתות במגורים החקלאיים. ההיערכות חיעשה כבר בזמן הקרוב ביותר בצורה מהירה וחד-משמעית, כדי שניתן יהיה לטפל בכעיה זו ביעילות, ולמנוע בעתיד נזקים גדולים כגון אלה שנגרמו בעבר.

גרשון שפט (התחיה):

היא תיתן לזה גם את התקציב הדרוש?

שר העבודה והרווחה ר' מילוא:

מובן שההיערכות הזאת מחייבת גם היערכות במישור התקציבי. אבל לא במקרה לא התניתי מעל כמה זו את ההיערכות שעליה דיברתי בנושא התקציבי. ההיערכות תחקיקים בכל מקרה. הנושא התקציבי יטופל, ואני מקווה שנמצא לכך

את המקורות התקציביים מעבר לתקציב המשטרה כפי שהוא היום.

גרשון שפט (התחיה):

משמר הגבול מבקש גיפ נוסף אחד, זה הכול.

שר העבודה והרווחה ר' מילוא:

נמצא את הפתרונות לעניין זה.

לנוכח חומרת הנושא, אדוני היושב-ראש, ולאור הדברים שנשמעו פה, ולאור העובדה שצריך גם לקיים מעקב על ההתפתחויות, אני רוצה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת, שתוכל לטפל בו בהתאם להתפתחויות. תודה רבה.

היו"ר ש' דיין:

תודה רבה. חבר הכנסת יהודה פרח, האם אתה מסכים להצעתו של השר להעביר את הנושא לוועדת הפנים?

יהודה פרח (הליכוד):

כן.

היו"ר ש' דיין:

חבר הכנסת גרשון שפט, האם אתה מסכים?

גרשון שפט (התחיה):

מסכים.

היו"ר ש' דיין:

אנחנו עוברים להצבעה על ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה. זו הצבעה מס' 4.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הנושא

לוועדה 14 —

נגד — אין

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים

ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר ש' דיין:

14 בעד, אין נגד ואין נמנעים. הנושא יועבר אפוא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

ז. הצעת חוק חיילים משוחררים (תיקון — משך השירות הלאומי), התש"ן — 1990 *

(הצעת חבר הכנסת ח' פורת)

היו"ר ש' דיין:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעת חוק תצ"ט, הצעת חוק חיילים משוחררים (תיקון — משך השירות הלאומי), התש"ן — 1990. ינמק מהמקום חבר הכנסת חנן פורת.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת. התיקון שלי פשוט ואלמנטרי. אני רוצה להסביר לפני כן את העובדות. חוק חיילים משוחררים נותן הטבות ותנאי סיוע לחיילים ששירתו את משך הזמן הראוי בצבא. לגבי בנות המשרות בצבא נקבע

בחוק, שלאחר שנה וחצי של שירות חובה, אף-על-פי שבדרך-כלל השירות שלהן נמשך שנתיים, גם אם הן משתחררות אחרי ששירתו שנה וחצי בלבד, הן זכאיות ליהנות מהטבות לפי חוק חיילים משוחררים.

בגוף המשרות בשירות לאומי משרות בדרך-כלל שנה. מתוך רצון להשוות אותן לחיילות, אנחנו עושים מאמצים רבים כדי שתשרתנה שנתיים. אבל לעתים הן צריכות להקדים את סיום השירות שלהן, אם בגלל לימודים ואם מסיבות אחרות. כמו שקורה לעתים גם לחיילות.

שר העבודה והרווחה ר' מילוא:
מבחינתי אין זה משנה, זו יכולה להיות ועדת החוקה, חוק ומשפט. אני רוצה לשאול את חבר הכנסת פורת, האם הוא מקבל את ההצעה שאני הצעתי כאן לגבי השוואת תנאים מלאה, שלא תהיה כל אפליה בין שירות לאומי לבין השירות הרגיל.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
חוק שירות לאומי הוא היום בגדר התנדבות ולא בגדר חובה. אנחנו מדברים לגבי בנות שמשרתות בהתנדבות. ההצעה היא שאותן בנות שמשרתות שנתיים יהיו זכאיות על-פי החוק.

אברהם רביץ (דגל התורה):
נבטל שירות חובה של בנות בכלל. את יודעת טוב ממני שצריך לבטל.

שר העבודה והרווחה ר' מילוא:
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להציע, שכל הדברים שהושמעו כאן, ויש בהם טעם, יושמעו במסגרת הדיון בוועדה בהצעת החוק, ואפשר יהיה לנהל דיון ולקבל החלטות בהתאם לו. לכן, אני מציע להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני מציע להוריד את ההצעה.

היו"ר ש' דיין:
יש הצעה של השר להעביר לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

שר העבודה והרווחה ר' מילוא:
אני מסכים גם לוועדת העבודה והרווחה. ועדת הכנסת תחליט.

היו"ר ש' דיין:
אנחנו נעביר לוועדת הכנסת, והיא תחליט לאיזו ועדה להעביר. יש כאן הצעה של חבר הכנסת טובי להסיר מסדר-היום. אני מעמיד להצבעה. מי בעד? מינגד? זו הצבעה מס' 5.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הצעת
החוק לדיון מוקדם בוועדה — 7

בעד ההצעה להסיר את הצעת
החוק מסדר-היום — 12

נמנעים — 2

ההצעה להסיר מסדר-היום הצעת חוק חיילים
משוחררים (תיקון — משך השירות הלאומי),
התש"ן—1990, נתקבלה.

היו"ר ש' דיין:
הצעת חוק חיילים משוחררים (תיקון — משך השירות
הלאומי), התש"ן—1990, לא נתקבלה.

הבנות המשרתות בשירות לאומי מופלות לרעה. בעוד
חיילות המשרתות שנה וחצי בצה"ל זכאיות ליהנות מחוק
חיילים משוחררים, בנות השירות הלאומי זכאיות ליהנות ממנו
רק כאשר הן משרתות שנתיים, ולא כאשר הן משרתות שנה
וחצי.

אורה נמיר (המערך):

— — —

היו"ר ש' דיין:

יש לו רק דקה אחת לדבר. אנא, לא להפריע לו.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

תרשי לי, בבקשה, להמשיך את דברי.

אמרתי שאנחנו עושים את כל המאמצים כדי שכנות
שירות לאומי תשרתנה תקופה מקבילה לזו שמשרתות הכנות
בצבא. בקשתנו היא, ואת הדבר הזה אני מעלה בהצעת החוק
שלי, להשוות כעניין זה את הבנות המשרתות בשירות לאומי
במשך שנה וחצי לחיילות המשרתות בצבא שנה וחצי, כדי
שגם הן תוכלנה ליהנות מההטבות שמעניק חוק חיילים
משוחררים.

אני רוצה להבהיר כאן, שאין בסוגיה הזאת שום נקודה
פוליטית. חשוב מאוד לעודד את בנות השירות הלאומי לשרת
שנתיים. אך גם אם שירותן מצטמצם לתקופה של שנה וחצי,
מאותן סיבות שבעטיין גם חיילות נדרשות לעתים להקדים את
שחרורן מהצבא, הן תהיינה זכאיות באותה מידה.

היו"ר ש' דיין:

תודה רבה. ישיב השר רוני מילוא.

שר העבודה והרווחה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני סבור שיש מקום
לתקן את החוק בהתאם להצעתו של חבר הכנסת חנן פורת,
ובלבד שתהיה השוואה מלאה בין בנות המשרתות בשירות
לאומי לבנות המשרתות בשירות רגיל בצה"ל. לא יכולה להיות
השוואה רק של הזכויות בלי השוואה של החובות.

לכן, אני רוצה להציע להעביר את הנושא לוועדה. בוועדה
נוכל לדון בזה, נוכל לבדוק ולהקפיד, שאכן ההשוואה תהיה
מלאה. כל אפליה אינה במקומה. אדוני היושב-ראש, אני רוצה
להציע — לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

חגי מירום (המערך):

יתחייב המציע שהוא מקבל את הצעתך.

היו"ר ש' דיין:

רכותי, הוא ינמק בוועדה.

שושנה ארכלי-אלמוזלנו (המערך):

אם חבר הכנסת פורת יודיע כאן, שהוא מסכים להשוואת
תנאים וחובות, אנחנו נצביע בעד השוואת זכויות.

היו"ר ש' דיין:

אדוני השר, האם אתה עומד על כך שזה יהיה בוועדת
החוקה, חוק ומשפט?

ח. הצעה לסדר-היום

פיתוח הגליל והנגב לקראת עידן חדש

הגליל והנגב לקראת עידן חדש — מאת חבר הכנסת אריה
אליאב.

היו"ר ש' דיין:

אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 2922: פיתוח

אני מביא בכך רק שתי דוגמאות לפעולה אזוירית בצפון. עוד יותר נכון הדבר לגבי הנגב. שם יש לנו משולש המשולש הגדול שבו ים-המלח מצד מזרח, שדרות מצד מערב, באר-שבע בבסיס ואילת בקצה המשולש.

בתוך המשולש הזה הפוטנציאל אדיר, וקווי ההתפתחות שלו והפיתוח שלו לקראת המיליון הראשון — היום יש רבע מיליון — ואחריו, יכולים ללכת שלושה כיוונים: 1. כיוון הערבה, עם ניצול שרק התחלנו לנצל ואנחנו צריכים לנצל אותו יחד עם ירדן, כי יש לנו שותף בים-המלח; ניצול המכמן הגדול, הכימי והתיירותי, של ים-המלח לכיוון הערבה והפיכת הערבה על-ידי ניצולה וניצול החומרים שיש בה וגם העברת חומרים כימיים בצנרת מים-המלח לנמל אילת, ורשת של אוטוסטרדות, שדות תעופה ומסילות ברזל — ולאורכן אפשר להקים שתיים או שלוש ערים דמויות-ערב בין ערד לאילת. וזה עם תעשייה אגרוטכנית חכמה ומפותחת, כאשר האזור הזה הוא אזור חממה, בשיתוף פעולה מלא עם ירדן בצד השני.

2. לציר המרכזי של פיתוח הנגב הייתי קורא הציר של מרע ותיירות — באר-שבע, ירוחם, שדה-בוקר, שדה-רמון עד אילת.

הציר השלישי של המשולש הזה הוא הציר של הים-התיכון — ים-סוף, מאילת עד הים התיכון. אני חושב שזהו הציר הריק ביותר בארץ, הפחות מיושב בכל הארץ. לדעתי, הוא החשוב ביותר.

הגורל, הקדוש-ברוך-הוא הביא אותנו למקום שבו הגשר האמיתי בין שלוש יבשות. בקטע הזה של 200 ק"מ יכול לקום הגשר האמיתי, שיקום בתנאים של שלום. השלום צריך להיות, לדעתי, בין סעודיה, ירדן, ישראל, מצרים והפלשתינים. ואז, בקצה הצפוני של מפרץ-אילת יכולה לקום תשלובת של ארבע-חמש ערים, שתשתפנה פעולה בתעשייה, בשיירות, במסחר ובתיירות, אגד של ערים. לשם יכולים, לדעתי, להגיע בקו הקצר ביותר אוצרות הטבע הגדולים ביותר, הנמצאים בסעודיה ובכוויית. משם אפשר להביא אותם לקצה המפרץ, ומשם בצנרת גדולה מאגד ערים זה לאגד ערים נוסף בצפון, שיכלול את אל-עריש, רפיח, עזה, אשדוד, אשקלון.

שני אגדי הערים, אחד בקצה ים-סוף ואחד בים התיכון, יהיו מרכזים בין-לאומיים לסחר, גם לאפריקה ולאסיה וגם בדרך הקצרה ביותר לאירופה ולארצות-הברית. לאורך הקו הזה — שוב אוטוסטרדות, מסילות ברזל, צנרות של נפט ומוצרים.

אני יושב היום בניצנה, כמעט באמצע הציר הזה, ביישוב קטן מאוד, ועל-ידי יישוב עוד יותר קטן; אך אני חושב שעתידי של הקו הזה הוא העתיד המבטיח ביותר בפיתוח הנגב.

כדי לגשת לתוכניות האלה של מרובע הגליל ומשולש הנגב אנחנו צריכים שלום. פיתחנו את הנגב גם לפני השלום, אבל בשביל פיתוח בקנה-המידה שאני מדבר עליו, אנחנו חייבים להשיג שלום עם הפלשתינים והירדנים, קודם כול, ואחרי שלום — יצירה של מה שאני קורא שוק משותף — אני קראתי לו "יישפלאר" — ישראל, פלשתיין, אורדון — שוק משותף דומה לזה של בלוקס, ושוקים משותפים אחרים. אבל זה בחיק העתיד...

לגשת צריך מייד, לשלב את זה עם מהלך שלום, לתכנן-יש הרבה מה לתכנן ולבצע. אם יציבו את החזון הזה, את התכנון הזה, לעיני הדור הצעיר, אנשים ילכו גם לגליל וגם לנגב.

אריה אליאב (המערך):

כבוד היושב-ראש, חברי כנסת וכבדים, המחשבה והתכנון של ישראל בת 8 מיליוני תושבים לקראת סוף המאה חזלו להיות חלום, הם הולכים ומתקרבים למציאות. ואם אנחנו מביאים בחשבון את העלייה הבאה עלינו לטובה, אנחנו צריכים לשאול את עצמנו, כבית-מחוקקים, כממשלה, איפה יגורו 8 מיליוני תושבים. ואני מדבר על מדינת ישראל, כבוד היושב-ראש, לא על ארץ-ישראל השלמה. דעוטי בעניין הזה ידועות ואינן חדשות.

יגאל הורביץ (הליכוד):

אולי תסביר אותן בכל זאת.

אריה אליאב (המערך):

דעוטי ידועות לך כבר יותר מ-40 שנה, מהצבא הבריטי. גם לי ידועות דעותיך. לא הצלחנו לשכנע זה את זה ונשארו חברים.

איפה יגורו 8 מיליוני תושבי מדינת ישראל? אם לא נחשוב ולא נחליל לתכנון ולעבוד, הם יגורו בגוש-דן המוגדל. הייתי אומר כמעט ללא קושי: עם הרבה קשיים, עם בעיות גדולות תצטופף אוכלוסייה בעיר גדולה אחת, מגלופוליס מחיפה ודרומה עד גדרה או אשקלון. מכל בחינה יש לנו הכרח לחשוב, איך מווסתים את החלוקה הזאת של 8 מיליונים, במגמה, לפחות, שבמרבוע שאני קורא לו הגליל — ואני מייד אסביר, ובמשולש שאני קורא לו הנגב — ואני מייד אסביר, תגור מחצית האוכלוסייה — 2 מיליונים בגליל, 2 מיליונים בנגב, 4 מיליונים במרכז הארץ.

אם נחליל לחשוב בקווים, האלה, בקווים גדולים, זו משימה אדירה. אנחנו נוכל להתחיל בצעדים של תכנון לקראת ביצוע. בשבילי הגליל הוא מרובע בין עכו, נהרייה, שלומי, קריית-שמונה, בית-שאן וכל מה שבתוכו. שם ישנן עשר ערים יהודיות וכעשר ערים ערביות. כשאני מדבר על עשר ערים ערביות, אני מדבר על אלה שכבר הוכרזו ערים ואלה שתוכננו ערים, וכמובן כפרים באמצע. את כל הקומפלקס הכרחי לתכנון למתארים של 50,000 איש לעיר, לדעתי, אני כרגע אומר בהכללה: מתאר ל-50,000 איש בקריית-שמונה, מתאר ל-50,000 איש בבית-שאן וכולי וכולי.

בעקבות המתארים האלה ויחד אתם יש לבנות תשתיות במהירות, תשתיות חכמות של תעשייה, שירותים ותיירות. ובעיקר יש לקשר את כל הקומפלקס הזה, שהמרחקים בו לא גדולים ברשת יעילה מאוד של כבישים למרכז-הארץ ולעיר הקרובה ביותר — לחיפה הגדולה. המרחקים אינם גדולים בשום קנה-מידה בתחבורה טובה.

נוף יש, איכות חיים יכולה להיות, תעשייה חכמה יכולה להיות, תיירות יכולה להיות. אני קושר את זה — ואקשר את זה עוד יותר בנגב — גם עם שלום עם שכנינו. בצפון עם ירדן, עם ישות פלשתינית ערבית, וכמובן עם סוריה ולבנון. היום לדבר על שלום בלבנון זה קשה, אבל לגבי סוריה צריך לחשוב איך יושבים ומדברים אתה על שלום, לא רק בהקשר לגליל, אלא גם בהקשר לגליל. יכולים להיות מפעלים אזוירים אדירים, אני אומר רק שנים: האחד, ניצול נכון של מקורות המים — של לבנון, של סוריה, של הגליל שלנו ושל הירדן. ומפעל שני, שראיתי תוכניות מרשימות שלו, הוא חפירת תעלה ימית מנמל חיפה אל דרומה מהכינרת, באיזה מקום בעמק בית-שאן, שתיתן אפשרות לנמל מים עמוקים דרומה מבית-שאן, נמל שישמש אותנו ואת שכנינו, את הירדנים ואת הפלשתינים, גם מבחינת תיירות, גם מבחינת מסחר וגם מבחינת שירותים. זו תעלה לא קשה לכרייה.

לאור הגל הגדול של עולים חדשים המגיע אלינו, ברוך השם, גל עצום, אני חושב שהחלומות שעד לפני זמן קצר נראו כבלתי אפשריים הופכים לאט לאט למציאות, ומוכיחים שניתן להגשימן.

לכן אני רוצה להציע, אדוני היושב-ראש, שהצעת חבר הכנסת אליאב תועבר לוועדת הכלכלה, נקיים בה דיון ונבדוק גם מה ניתן לעשות כדי ליישם אותה בכל הנוגע לצדדים הביצועיים של יישום תוכנית כזאת. לדעתי, ניתן להגשים את רובה או חלקה גם בתנאים הקיימים, ולא כדאי לעכב זאת עד לבוא השלום. אני מקווה שגם שלום יהיה במהרה, בעזרת השם, ואז יקל להגשים את התוכנית על כל פרטיה ורעיונותיה. תודה רבה.

היו"ר ש' דיין:

חבר הכנסת אליאב, אתה מסכים?

אריה אליאב (המערך):
ברצון.

היו"ר ש' דיין:

אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד ההצעה שההצעה של חבר הכנסת אריה אליאב תועבר לוועדת הכלכלה, כהצעתו של השר רוני מילוא. זו הצבעה מס' 6.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הנושא

לוועדה 11 —

נגד — אין

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה

נתקבלה.

היו"ר ש' דיין:

ההצעה נתקבלה פה אחד, ואני קובע שהצעתו של חבר הכנסת אריה אליאב מועברת לוועדת הכלכלה.

את החוברת שחילקתי, הדנה בנושא זה כפרוטרוט, אני מסיים במשפטים האלה: "תאמרו כי אלה הם חלומות, אך כמה יפים הם חלומות אלה, הניתנים להגשמה בידי אנוש, מול אלטרנטיבות, אשר גם הן חלומות, אך חלומות אימים וסיוטי לילה, שגם הם ניתנים להגשמה בידי בני אנוש בקטל וברצח בלתי-פוסקים, והפיכת כל האזור לתל חורבות שעליו מרחף ענן כימי ורדיואקטיבי."

וכה אמר משה אבי הנביאים, הקדוש לכל בני העמים ולכל הדתות המעורבים בסכסוך, וזאת הוא אמר על אותם סלעים ואותם מדבריות, מול אותם ימים בהם אנו מדברים: העידויות בכס היום את השמים ואת הארץ, החיים והמוות נתתי לפניך, הברכה והקללה, וכחרת בחיים". תודה רבה.

היו"ר ש' דיין:

תודה רבה. אני רוצה לציין, חבר הכנסת אליאב, שלעתים קרובות חלומות רבים הופכים למציאות. אני מאחל שזה ייהפך למציאות. ישיב כבוד השר רוני מילוא.

שר העבודה והרווחה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני חייב לומר בראשית הדברים בגילוי לב, שמעטים הם האנשים בפוליטיקה שאני יכול לומר עליהם, שאני מעריכם ומכבדם כפי שאני מרגיש כלפי חבר הכנסת אליאב. אני מבקש שלא למסור לחברי מפלגתי מה שאמרת כאן: זה רק בינינו, בחוג האינטימי שאנחנו נמצאים בו. וזאת, למרות דעותיו של חבר הכנסת אליאב, למרות השקפותיו, שאני רחוק מאוד מהן בתחומים רבים. אבל לזכותו ייאמר — וכאן אני מעיר לתשומת לבו של היושב-ראש — שחבר הכנסת אליאב הוכיח בעבר, שהוא מסוגל להפוך חזון למציאות. הוא עשה, הוא בנה, הוא הקים והוכיח שכאשר יש חזון, יש גם סיכוי שהוא יהיה מציאות, שהוא יתגשם. כשאין חזון, גם לא ניתן להגשים אותו.

על כן אני רוצה לברך על ההצעה, ולהציע שנמשיך את הדיון בהצעה זו במסגרת אחת מוועדות הכנסת. יכול להיות שהמקום המתאים הוא ועדת הכלכלה. זו הוועדה הראויה ביותר, ובה אפשר יהיה לקיים דיון יסודי על תכנון ארוך-טווח גם לגבי הגליל, גם לגבי הנגב.

ט. הצעה לסדר-היום

תביעה ציבורית לשינוי שיטת הממשל בישראל

היו"ר ש' דיין:

חברי הכנסת אנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 2925 בנושא: תביעה ציבורית לשינוי שיטת הממשל בישראל — מאת חבר הכנסת חגי מירום. בבקשה.

חגי מירום (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בחודשים האחרונים

סערה האומה סביב מלאכת המרכבה של הממשלה. הדבר הגיע לשיאי שיאים שאין כדוגמתם, ראשית בוועדת הכספים, לביל 31 כמורס, לקראת הכנת התקציב לשנה הבאה, שעה שבעבור לחצים פוליטיים כאלה ואחרים, של מפלגות שאמורות להיות שותפות למערך ולליכוד בעימותיהן על הקמת הממשלה, עשתה הכנסת את כל החטאים האפשריים בדרך, כאשר המערך והליכוד, ואף לא אחת מן השתיים יכולה להינקות, התחרו ביניהן בצורה צינית על חלוקת כספים למפלגות החרדיות.

חגי מירום (המערך):

אינני אומר שלא צריך להשוות את החינוך במגזר החרדי, ואינני אומר שלא צריך לדאוג לשיכון, אבל אני אומר שאי-אפשר לעוות את הנורמות הציבוריות כמו שעויתו אותן, ולכן שותפה מפלגתי ושותף הליכוד ושותפים כל אלה שנתנו לכך יד.

אברהם רביץ (דגל התורה):
הן לקחו לעצמן גם כן.

חגי מירום (המערך):

ואף לקחו לעצמן גם כן. אבל. מיום הקמתה של המדינה לא היו שיאים כגון אלה שהגיעו אליהם בחלוקות האלה למפלגות החרדיות — אם אתה מושך אותי בלשון.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

100 מיליון לסיעה של שניים.

חגי מירום (המערך):

אינני אומר שלא צריך להשוות את החינוך במגזר החרדי, ואינני אומר שלא צריך לדאוג לשיכון, אבל אני אומר שאי-אפשר לעוות את הנורמות הציבוריות כמו שעויתו אותן, ולכן שותפה מפלגתי ושותף הליכוד ושותפים כל אלה שנתנו לכך יד.

לא נאמר שם שיהיה שינוי שיטת הממשל, אבל מה שכן נאמר שם הוא, שתהיה התייעצות אתם על שינוי שיטת הממשל, ואני הרי מבין מהי משמעות ההתייעצות.

אני יודע שבאמצעות ההסכמים הקואליציוניים האלה, גם של המערך עם אגודת ישראל וגם של הליכוד עם ש"ס ואחרים, לא ניתן יהיה לשנות את השיטה.

השאלה שאני שואל את עצמי ואת הכנסת היא: האם אפשר להמשיך כך, בדרך זו? או שמא מותר לקום ולהתעלות מעל לשיקול הפוליטי הצר ולהצליח להביא לחקיקה, פה בכנסת, בוועדת החוקה, חוק ומשפט, שיש בה פרופסורים, חכמי משפט וחכמי חברה, ואנשים מצוינים, אנשים מתוכנו שברמתם האישית יכולים היו להוות כל מועצה ציבורית שרק אפשר: האם אנחנו יכולים?

אני חושש שאנחנו לא יכולים, כי השיטה גוברת עלינו כל אימת שאנחנו מנסים. תראו, שר המשפטים דן מרידור הכין הצעת חוק זכויות האדם והאזרח. זאת הצעה שיש לי חילוקי דעות על ההיגיון שלה ועל המרכיבים שלה. אבל השר דן מרידור הגיש אותה. וראה זה פלא, לא חלף חודש מיום הנחתה על שולחן הכנסת, ובשל מצב פוליטי לא ניתן היה, על-ידי השר מרידור, על-ידי יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, להמשיך ולקדם את ההצעה הכי חשובה. היום לעיגון זכויות האדם במדינת ישראל. זה תקוע, תקיעה פוליטית.

השאלה היא, האם הבית הזה מסוגל לאסוף את עצמו וללכת לחוקק ולשנות את העניין, או שמא הוא מגיע לכלל מסקנה שהוא איננו יכול.

שר העבודה והרווחה ר' מילוא:

חגי מירום (המערך):

כן, אני יודע, אני לא אמרתי שלא. אני מגנה את המערך ואת הליכוד וכל גורם. אני רוצה לציין בחיוב את העובדה, שהשר מרידור עבר במשרדו על החוק הזה והניח אותו על שולחן הכנסת. ואחר כך אני רוצה להגיד לשלילה, שהשיטה גוברת עלינו כל פעם. היא גוברת על המערך והיא גוברת על הליכוד, היא גוברת על כל מי שנמצא בתוך המערכת הפוליטית. השאלה היא, האם אנחנו מסוגלים להבקיע את זה או לא מסוגלים להבקיע את זה. להערכתי, יש קושי גדול.

ומהטעם הזה, מהטעם הזה בלבד, השתתפתי בהנחת הצעת חוק האומרת: נוציא את הנושא הזה לאיזו מועצה חיצונית. מה אתם חושבים, שאני מחייב הוצאה למועצה חיצונית? שאני נהנה מההוצאה הנושא למועצה חיצונית? אי-אפשר שהמחוקק יאסוף את עצמו ויחוקק? אבל נראה שאי-אפשר. ומי שחושב שאפשר — שיקום.

לכן, אני לא התלהבתי, ולא רק שלא התלהבתי, כעסתי על כל ה"נמאסתם" למיניהם המורבקים על כל חלון אחורי של מכנית, ועל כל ההודעות על "מאה-עשרים מושחתים". כי אני יודע שבכנסת, בבית הזה, יש הרבה מאוד אנשים מצוינים, שהם לא מושחתים, שהשחיתות מהם והלאה, והם עושים עבודתם נאמנה. אבל הדימוי, הדימוי הזה, שאנחנו איננו מסוגלים להבקיע, שאיננו מסוגלים לשנות, שבכל דבר אנו חמדי נתקעים בגלל השינוי-משקל, בגלל ה"תיקו" הלאומי, הוציא את האנשים, את התנועה הזאת, מן האיפוס. הווי אומר, תנועה שיסודותיה בחושים דמוקרטיים בריאים התחילה ללכת בכיוון מדהים.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
היום אתה צריך להשוות את החינוך הכללי.

חגי מירום (המערך):

אני מסכים אתך שגם בעניין זה, לאחר שעשינו מה שעשינו, נוצר אי-שוויון במקום אחר.

הלכנו כולנו למאבק מטורף על לכן של לשונות-מאזניים למיניהן, והיינו מוכנים לסחור, למכור, לתת ולשחד, לאבד ולהשמיד כל נורמה ציבורית. פתאום, הפלא ופלא כולנו מתפלאים כאשר קמה לה תנועת מחאה לאומית של אזרחי המדינה, משלמי המסים, אנשים שכאשר אתה רואה אותם מפגינים כרחובות — בכיכר מלכ"י-ישראל, או פה מול הכנסת, בגן-הוורדים, בשכית המחאה — אתה רואה שאין הם אספסוף נבער מדעת. הם אזרחים טובים, הם אנשים שנפגעו, ובצדק, מן הנורמה הציבורית שפשתה בנו, והם עשו את כל מה שעשו ככאב לב עצום, ואני חושב שצריך גם להגיד, עם מידת מעורבות גדולה.

היו"ר ש' דיין:

כולם אזרחים טובים, לא צריך להבדיל.

חגי מירום (המערך):

בוודאי. אבל יש איזה ניסיון של אנשים להציג אותם כאיזה אספסוף נבער מדעת. הם לא נבערים, והם לא אספסוף. הם באים מכל חוגי הארץ הזאת. יש חילונים וחובשי כיפות, צעירים ומבוגרים, נשים וילדים וכל מה שאתם רק רוצים. מה, זה צמח ככה?

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

איך עוקרים את התופעה המבישה?

חגי מירום (המערך):

על זה אנחנו נדבר עכשיו, ולשם כך העליתי את הצעת זאת לסדר-היום, חברת הכנסת ארבל-אלמוזלינו.

אנחנו יכולים להגיד גם, כהכנה ובהודאה ברורה, שהכנסת הזאת מנסה זה שנים על שנים לשנות את שיטת הממשל, מנסה להציע הצעות חדשות שונות לשינוי שיטת הבחירות, נאבקת בלא ליאות על מה שמוכרחים שיהיה ולא יכול להיות בלי זה, על איזה איזונים וריסונים הידועים בשטח, שלהן זקוקה כל כך האומה, כמו למשל, חוק זכויות האדם והאזרח, חוק-יסוד: החקיקה, דברים שאנחנו זקוקים להם כדי שנהיה מדינה דמוקרטית, לא רק נאורה, המקיימת אורחות חיים דמוקרטיים, ויכולה להיות בטוחה, שהמערכת הדמוקרטית תהיה קיימת לשנים.

את כל אלה לא הצליח הבית הזה להשיג במשך שנים, מפני החשש של הכוחות הגדולים, שמא הם יינטשו על-ידי הקטנים המתנגדים כך או אחרת לשיטה, ואני לא רוצה לקרוא בשמותיהם.

בכלל, חברי הכנסת, אני רוצה להגיד, שאין בדעתי להטיח האשמה במישהו באופן ספציפי. אני רוצה לבוא חשבון עם עצמנו. זו היתה מטרת השיחה שלי כאן אתכם היום באמצעות הצעה זו לסדר-היום, שנחשוב קצת בינינו לבין עצמנו האם אפשרי ומותר שנפעיל נורמות כאלה, או שמא אנחנו מוכרחים לחפש כל סיבה שבעולם וכל אפשרות שבעולם כדי לשנות את העניין.

אדוני השר, ההסכמים הקואליציוניים האחרונים שנעשו גם על-ידי המערך, עם אגודת ישראל, למשל, ונחשפו לעיני הציבור, וגם על-ידי הליכוד עם ש"ס למשל, באופן מתוחכם

זה משגה מבחינת הלכות הדמוקרטיה במדינת ישראל, מבחינת נוהל של משטר תקין. להוציא איזה נושא מסמכותה של הכנסת בנוגע לחקיקה לכל גוף אחר שהוא. היום אתה תמצא את הסיבה מדוע צריך דווקא בנושא שיטת הממשל לעשות זאת. מחר יקום מישור אחר, וחם וחלילה ימצא סיבות למה להוציא דברים אחרים. לא יקום, לדעתי, דבר כזה מבחינת שמירת הדמוקרטיה, כי זו נשמת הדמוקרטיה במדינת ישראל.

ואני מציע לך, חבר הכנסת חגי מירום, שלא להיסחף אחרי אותו "נמאסתם", שאתה גינית אותו קודם לכן מעל הדוכן, ולהגיד: הבה נוציא את הנושא מהכנסת — כי בכל מוסד ובכל פורום יהיה חיוב ויהיה שלילה, יהיו כאלה ויהיו אחרים. שום גורם במדינה, שום גוף במדינה, איננו חבורת צדיקים, אלטרואיסטים, והכנסת איננה חבורה של רשעים איומים ונוראים. אני מציע לאיש מאתנו להיסחף בכיוון זה. לכן, הבה נשמור על פרופורציה גם בעניין זה, ואת הפעולות שצריך לעשות, נעשה במסגרת הכללים והנהלים הדמוקרטיים שאנחנו רגילים להם.

שתי המפלגות הגדולות — וצדקת שאמרת את הדברים, חבר הכנסת חגי מירום — התחייבו בעבר לבדוק ולהגיע לסיכום בדבר הנהגת שינויים בשיטת הבחירות והממשל. הדבר לא התממש בגלל הקושי הנובע מההתחייבויות למפלגות שותפות. אשר חוששות שתיפגענה משינוי השיטה. ואתה ציינת בצדק, שבנושא הזה המערך והליכוד היו כבולים בהסכמים קואליציוניים כאלה ואחרים, שלא אפשרו להם לשנות שיטה אף כי חלק גדול מחברי המפלגות האלה חשבו שיש לעשות זאת.

אברהם רביץ (דגל התורה):
אפשר לחסל את המפלגות הדתיות והכול יהיה בסדר.

שר העבודה והרווחה ר' מילוא:
לא דיברתי על המפלגות הדתיות.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

היו"ר ש' דיין:
נא לאפשר לשר להשיב.

עמנואל זיסמן (המערך):
ש"ס ודגל התורה — אותו דבר.

אברהם רביץ (דגל התורה):
באופן דמוקרטי אפשר לחסל את המפלגות הדתיות.

היו"ר ש' דיין:
חבר הכנסת הרב רביץ, אבקש לאפשר לשר לסיים את דבריו.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אברהם רביץ (דגל התורה):
אפשר — — —

היו"ר ש' דיין:
חברי הכנסת, אני מבקש. חבר הכנסת הרב רביץ, אני מבקש להפסיק את הדו-שיח.

שר העבודה והרווחה ר' מילוא:
אני מוכרח לומר, גם לאור הערות שנשמעו כאן במהלך הדיון, שלדעתי אין להיחפז בשינוי השיטה מתוך גישה האומרת, שיש לשנות בכל מחיר. צריך לבדוק כל שינוי ולשקול

ההשאלה, האם הבית הזה יכול לעזור, לעזור לעצמו, לעזור לאומה, לעזור לתנועה הזאת, כדי להזיז את הנושא, או לא — היא השאלה שבגללה עליתי לדוכן והעליתי את הנושא. ואני חושב שהבית הזה חייב לדון בנושא. ועל כן, כבוד השר, אני מבקש שבדברי תשובתך תידרש גם לשאלה, האם תהיה מוכן — ואני מקווה שכן — שנביא את הנושא לדיון במליאה, ונדון בו בגלוי, ואנשים יציגו את עמדותיהם, ומי שמתנגד למעוצה יגיד: נחוקק את החוק הזה כאן, ואחר כך הוא גם יוביל לחקיקה כאן.

אנחנו קיימנו אתמול דיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט. לא נהוג לצטט מדיוני הוועדות, ולכן לא ארד לפרטים.

עמנואל זיסמן (המערך):
מוועדת החוקה?

היו"ר ש' דיין:
מכל הוועדות.

חגי מירום (המערך):

יש כאן כלל שאין מצטטים מדיוני הוועדות. אבל, מתוך מה שקראתי בעיתון ראיתי שיש התנגדות גדולה, די בצדק לפי שורת ההיגיון, לכן שנוציא את הנושא לגורם חיצוני. אבל, בצד ההתנגדות הגדולה לכן שנוציא את הנושא לגורם חיצוני, כמעט שלא שמעתי שם מישור אופטימי באשר להצלחה לבצע את זה כאן. הווי אומר, יש כאן ניגוד ברור, והשאלה היא, האם נהיה מסוגלים לעשות זאת.

אני רוצה להגיד לסיכום את דעתי בנושא זה: אדוני השר, אנחנו נצטרך ללכת ולבדוק את הנושא בשלושה מישורים. המישור האחד — שיטת הממשל, כאשר הכוונה היא לדרך בחירת ראש הממשלה, מעמדו של ראש הממשלה, מעמדה של הממשלה. חסינותה מפני הצעות אי-אמון וכיוצא באלה. המישור השני — שיטת הבחירות כולה, לבחון אותה. והמישור השלישי, ובעיני הוא חשוב יותר מהכול — הצד הבסיסי-החוקתי היסודי שבלחו אין כדי לאפשר שינוי השיטה.

אני מקווה מאוד, ששגיאות תנועת המחאה לא יהפכו אותה על פניה לתנועה בלתי-נסבלת, אלא היא תלך בדרך של שיחוף פעולה עם הבית, כדי לנסות לשנות. אל ירפו מאתנו, אבל אל ילכו ויאמרו שאנחנו איננו ראויים. כי זהו הבית וזאת הדמוקרטיה מצד אחד. מצד שני, רצוי שהכנסת לא תשגה באי-הבנת הרצינות שבעניין. אני מקווה שהכנסת לא תשגה בכך, כי העניין הוא רציני והתנועה היא רצינית.

ואני מקווה, השר רוני מילוא, שהדברים שאתה אמרת בחודש האחרון, שנשמעו לי נכונים וטובים מאוד, בדבר הצורך בשינוי השיטה, יבואו לידי ביטוי גם בדברין כאן וגם בהסכמתך לכן, שהכנסת תדון במליאה על הנושא הזה כולו, כי הוא נושא לאומי בוער. תודה רבה.

היו"ר ש' דיין:
תודה רבה. ישיב השר רוני מילוא. בבקשה.

שר העבודה והרווחה ר' מילוא:
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הממשלה מודעת לרחשי הלב בצניבור למען הנהגת שיטת בחירות ומערכת שלטון אשר תמנע את הישנותן של תופעות שכולנו היינו עדים להן, לצערי, בחודשים האחרונים.

אשר לדברים שהשמיע כאן חבר הכנסת חגי מירום, בראשית דברי אני חייב להעיר הערה במישור של הסתייגות מדברים ואחר כך להתייחס לצד החיובי יותר. אני חושב שיהיה

יגאל הורביץ (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, עליתי רק כדי לנצל את הכמה לדקה אחת, לדקה קצרה.

אני באתי לכאן כדי להביע את עמדותי הברורה נגד מפגני הרחוב כלפינו. אנחנו איננו מסואבים ולא מושחתים כפי שהם טוענים. קרה מה שקרה לכמה חברי כנסת שראויים לכל גינוי ולאלה שהפעילו אותם, לאלה שפתחו את הנורמה הזאת. תחילה, ראשון, היה ממלא-מקום ראש הממשלה לשעבר, שמעון פרס, ולאחריו נכנסו למערכולת הזאת גם המערך וגם הליכוד בצורה פראית.

יש דוגמאות מצוינות. פתח בזה חבר הכנסת יוסי שריד, ואני רוצה לומר כמה מלים. יש לנו הרבה דוגמאות של אנשים שהיו מוכנים ללכת ולוותר על כיסאותיהם ותפקידיהם. לובה אליאב, מזכיר מפלגת העבודה, מפלגה גדולה, בגלל דעותיו קם והלך. אם אתם רוצים, למדבר ממש; חברת הכנסת שולמית אלוני; חבר הכנסת יוסי שריד; חברת הכנסת גאולה כהן, אהובת "חרות", הלכה בגלל דעותיה; אני לא רוצה לדבר על עצמי. הייתי שר התעשייה והמסחר, שר התיירות ושר האוצר. כמה נאבקים עם שר האוצר בגלל עמדות נכונות, לא נכונות, צדקתי או לא צדקתי — האם באמת כולם מוכנים בגלל הכיסא לעשות כל מעשה עוול, כל מעשה מכוער, כולנו באמת מושחתים ומסואבים?

עשו לנו עוול נורא, ואנחנו חבורת אנשים שקיבלו שיתוק-ילדים, שותקים ומבוהלים מההסתערות של הרחוב. מה קרה לנו? באמת אנחנו כאלה? כל אלה שרוצים להיבנות או ליצור את האווירה הזאת — אנחנו חייבים לקום ולומר: הם עצמם לא יודעים בדיוק מה הם רוצים. הם רוצים שהנשיא ימנה ועדה שבתוך שנה-שנתיים, אינני יודע כמה זמן, תציע לנו איזו שיטת ממשל לקבוע. מה הם רוצים? הם לא יודעים בדיוק. אנחנו מציעים הצעות מעשיות, בחירות אזוריות כאלה או אחרות, אולי אנחנו צריכים להציע הצעות אחרות. כאן צריך לקבוע מה אנחנו רוצים. אנחנו נציגי ציבור או לא נציגי ציבור? ירוצו אחריו כרחוב, יסתערו עלינו ואנחנו נדקלם מה שתוכעים מאתנו כרחוב?

אני רוצה לשבח שוב את חבר הכנסת יוסי שריד, שפתח ואמר ראשון: רבותי, איננו כפי שאתם טוענים. אל נהיה מבוהלים מכדי לקום ולהשיב, כאילו אין לנו פתחון-פה. יש לנו מנסים להדריק עלינו תווית, אך איננו כאלה. לרבים מאתנו יש הוכחות וקבלות. כל חברי הכנסת נהגו כהלכה ונהגים כהלכה. בעיקר אני מגנה מאוד את אלה שהפעילו את הנורמה החדשה, שזרקו אותנו למערכולת הזאת. נצא ממנה, ואנחנו לא ראוים לגינוי הזה.

היו"ר ש' דיין:

תודה רבה. רבותי, בלי להיכנס לנושא, אני רוצה לציין, שיש להוקיע בכל לשון של הוקעה — זו דעתי האישית — את ההתנפלות על חברי הכנסת, שהם נבחרים העם. היה כאן מצב של חיקוק. היו 60 חברי כנסת פוטנציאליים שיכלו לערוך, עובדה היא, שאף לא אחד ערק. חברי הכנסת הם נבחרים העם, ועלינו להגן על חברי הכנסת. כל אחד יגן על 119 חבריו. לא ייתכן שתהיה התנפלות כזאת על חברי הכנסת. יש לשמור על כבודם של כל חברי הכנסת, תהיה דעתם אשר תהיה.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):
לא כולם, כמעט כולם.

היו"ר ש' דיין:

של כולם. אני לא מבדיל. יש לכבד את כולם.

היטב את השיפורים שיביא אתו כל שינוי. יש גם דברים, שחדשים לבקרים שומעים אותם, רעיונות שעולים, שלא יביאו בהכרח לשיפורים, והם יכולים להביא לבעיות לא קטנות ולמגרעות גדולות יותר מאלו הקיימות עכשיו.

לכן, הנושא צריך להיבדק לעומקו. בצורה יסודית, כדי למנוע טעויות בנושא כה יסודי כמו שינוי שיטת הממשל.

היו"ר ש' דיין:

אדוני השר, אם הבינותי נכון, לגבי שינוי השיטה, עדיין לא הוכח שזה התיקון הטוב ביותר.

שר העבודה והרווחה ר' מילוא:

בהחלט. אני חושב שתלוי איזה שינוי עושים. יכולים להיות שינויים שרק יעזו ולא יטיבו. יכולים להיות גם שינויים שיטיבו, זה תלוי בשינוי שעושים.

חגי מירום (המערך):

אין לך דעה בעניין זה?

שר העבודה והרווחה ר' מילוא:

מייד אגיע לזה.

כל שיטת ממשל בחברה דמוקרטית כשלנו תצלח או תיכשל בהתאם לנכונותם של העוסקים בה לנהוג באחריות, באמינות ובהתחשבות באינטרסים הלאומיים הכלליים לפני אינטרסים אחרים.

עיקר הבעיות בכל שיטה נובע מן הנטייה להעדיף אינטרסים אישיים, לעתים אינטרסים סיעתיים, על-פני אינטרסים לאומיים וכלליים, וזאת כעצם הבעיה העיקרית שישנה בשיטה הקיימת, וצריך למצוא את הדרך, איך בשיטה חדשה כלשהי בעתיד היא לא תהיה.

בעת האחרונה אני הבעתי לא אחת את דעתי, שאני תומך בשינוי שיטת הממשל. אני חושב שזה יכול להיות חיובי מבחינת החיים הפרלמנטריים הדמוקרטיים במדינת ישראל.

הממשלה תחייס ברצינות ובכובד ראש לנושא זה. תוך התייעצות עם כל השותפים בממשלה שתקום נוכל, לדעתי, להגיע להצעה מוסכמת, שיש בה כדי לשפר את שיטת הממשל הקיימת, להביא ליותר יציבות תוך שמירה על עקרונות הדמוקרטיה והייצוג ההוגן, כפי שצריך להיות בדמוקרטיה בריאה.

לכן, אדוני היושב-ראש, אני חושב שרצון טוב וכוונות טובות יש בנושא הזה לכל חברי הבית ולכל סיעות הבית. אין לי כל התנגדות לכך שמליאת הכנסת תקיים בנושא הזה דיון, והחברים יוכלו לבוא ולהביע את עמדתם ודעתם. אינני חושב שצריך להוציא את הנושא הזה — בשום תנאי — מאחריותה, מסמכותה ומחקיקתה של הכנסת. הדיונים צריכים להיעשות בבית ובוועדותיו. אני מקווה שנגיע לתוצאות שיוכלו באמת לשקף קונסנסוס רחב כדי לקדם את המטרות שכולנו רוצים בהן. חבר הכנסת הרב רביץ, אני מתכוון למטרות שגם אתה וגם חבריך רוצים בהן. כולם רוצים באותן מטרות.

אדוני היושב-ראש, אני מציע לקיים דיון במליאה.

היו"ר ש' דיין:

תודה רבה. לחבר הכנסת יגאל הורביץ יש הצעה אחרת, כבקשה. דקה אחת בלבד.

עמנואל זיסמן (המערך):

צריך לבקש מיושב-ראש הכנסת והסגנים להקדים את הדיון בנושא זה.

נמנעים — אין
ההצעה לכלול את הנושא בסדרהיום של
הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' דיין:
ההצעה נתקבלה פה אחד.

רבותי חברי הכנסת, אני מעמיד להצבעה את ההצעה
לכלול את הנושא בסדרהיום של הכנסת, הצבעה מס' 7.

ה צ ב ע
בעד ההצעה לכלול את הנושא

בסדרהיום — 12
נגד — אין

י. הצעות לסדרהיום

רכישת מדים לצה"ל ממפעל "כיתן-דימונה"

שומרים, שבלי חברה חזקה גם ביטחונה של מדינת ישראל
בסכנה. אני רוצה לחזק את כל אלה שאומרים, שאי אפשר
לקבוע שכולנו שווים רק בשדה הקרב, שכולנו שווים רק בצורך
לקיים את מחויבותנו כלפי צה"ל ומשרד הביטחון, וכולנו ניתן
את היקף לנו מכול כאשר מדינת ישראל תובעת זאת מאתנו.
בני ערי הפיתוח מתייצבים שווים עם כל חיילי צה"ל,
אבל כשכולנו חוזרים לעורף המשחק משתנה, פתאום יש
כללים אחרים. פתאום יש כאלה שצריכים להיאבק לא על
מקום תעסוקה משופר, ההתמודדות שלהם היא לא על שר
אחר, לא על ניסיון להתקבל למקומות עבודה שיש בהם
גם פיתוח אישי. המאבק שלנו, של התושבים והבנים של
ערי הפיתוח, הוא בראש ובראשונה על כך שקודם כול יהיו
מקומות עבודה.

מה זה "כיתן-דימונה"? "כיתן-דימונה" זה מקום
שעובדים בו 600 אנשים, שחלקם נכנסו למפעל הזה לפני
למעלה מ-20 שנה ומשחברים שר מינימום. על אותם 1,000
שקלים אנחנו נאבקים. ומחר יקומו חלק מאותם מכובדים,
שאינם נמצאים כאן, שכן שולחן הממשלה ריק לגמרי, ויאשימו
את תושבי ערי הפיתוח; הם יאמרו שאין אבטלה בערי הפיתוח,
אלא יש בטלה בערי הפיתוח. בטלה בערי הפיתוח? באילו
אזורים אחרים יש אנשים המוכנים לעבוד תמורת 1,000
שקלים? איפה יש משהו אחר המוכן לתת דוגמה לעבודה
עברית, לייצור, אם לא בערי הפיתוח?

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
בשכונות.

עמיר פרץ (המערך):

ובשכונות, כמובן. גם השכונות מצטרפות לאותה
קטגוריה, ואני באמת מקווה, חברי הכנסת ביטון ובן-מנחם,
שיום אחד נמצא את הדרך לנהל מאבק משותף אמיתי,
ושבאמת נדע כיצד מדינת ישראל תבחין בהבדל שבין תושבי
תל-אביב והשכונות, תושבי ירושלים והשכונות, לבין האחרים,
שהם קובעי המדיניות.

קראתי את דבריו של האלוף בצה"ל שהגיע על התביעה
לחת את ההזמנות לייצור הבדים ל"כיתן-דימונה" ולא להוציא
את ההזמנות את האלה לשוק האמריקני. זה הכי נוח לומר,
שמדינת ישראל, בחלוקה של הכסף שהיא מקבלת מכספי
הסיוע, אינה מסוגלת לעמוד כתביעה שכסף שנשאר בשקלים
לטובת מערכת הביטחון היא תוציא הזמנות לשוק המקומי.
שיבדקו אפשרויות של קיצוץ בנושאים אחרים, שימצאו דרך
אחרת להתמודד עם הכביה הזאת.

אני אומר כאן, שאם אנחנו לא נצליח במאבק על "כיתן-
דימונה", אל ישלה איש את עצמו — זה לא ייגמר ב"כיתן-
דימונה".

היו"ר ש' דיין:
חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדרהיום,
הצעות לסדרהיום מס' 2956 ו-2975, בנושא: רכישת מדים
לצה"ל ממפעל "כיתן-דימונה" — של חברי הכנסת שאול
עמור ועמיר פרץ. חבר הכנסת שאול עמור איננו נוכח. יביא את
ההצעה חבר הכנסת עמיר פרץ, בבקשה.

עמיר פרץ (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אין לי ספק שבימים
אלה שבהם כולם עוסקים בשאלות של הרכבת ממשלה, של מה
מידת זכותם של נבחרים העם לדבר בשם העם, מתפתחות
שיטות חדשות, של שכיחת רעב בהקפים כאלה ואחרים.

אני רוצה היום לדבר בשם של הרעבים במשך הרבה
מאוד ימים בשנה וקולם לא נשמע אלא בימים שבהם הם
משלמים את המחיר הכבד ביותר של סדרה-עדיפויות במדינת
ישראל.

כשאדם נמצא במצב שהוא יכול לשבות רעב בשם של
ערכים דמוקרטיים, בשמו של ניסיון לחברה צודקת יותר, הוא
אדם שצריך לזכור שאשריו וטוב לו שמדינת ישראל אפשרה לו
שיהיה שבע במשך רוב ימות השנה.

אני בא היום ומעלה את הנושא של מפעל "כיתן-דימונה",
ואני רוצה שנתייחס אליו כאל סכר לשינוי שיטת עבודתו של
משרד הביטחון בכל הנוגע לקביעת סדרה-עדיפויות באשר
להפצת עבודה ולהזמנת עבודה בתוך השוק המקומי. אנחנו
יודעים שמשרד הביטחון הוא המזמין הגדול ביותר בשוק
המקומי במדינת ישראל. אנחנו יודעים שמשרד הביטחון
מחויב, קודם כול, ותפקידו המרכזי הוא בראש ובראשונה
לדאוג לביטחונה של מדינת ישראל, לקיים את המערך
התקציבי שלו במסגרת שנקבעה לו.

כאשר באים למשרד כזה ותובעים ממנו להביא כחשבון
שיקולים נוספים, אין ספק שאנחנו תובעים ממנו לוותר בכך על
חלק מהתקציב שלו. כי כאשר משרד הביטחון קבע, שערי
הפיתוח יקבלו עדיפות של 10% בתחרות על ההזמנות לעומת
מפעלים במרכז הארץ, הרי באותו היקף תקציבי, למעשה
בשמה של החברה הישראלית, בשמו של השוויון, בשם של
ערכים היוצרים הזדמנות לתושבים הנמצאים באזורים שמדינת
ישראל מעוניינת בקיומם ובפיתוחם, בשם של כל אלה ויתרו
צה"ל ומשרד הביטחון על חלק מתקציבם.

תמיד אמרו לנו קברניטי משרד הביטחון, בעצם אמרו
כולם, כי כל שיושב כאן, כנסת ישראל, ממשלת ישראל, שקו
העומת החברתי הוא קו עימות שיכריע לא במעט כאשר
לסיכויים לעמוד בקו העימות הביטחוני, שמדינת ישראל
חוששת לו כל כך, ובצדק. אני רוצה לחזק את כל אלה

אדוני השר, תעזור לנו, תעזור לאותם פועלים, כדי שבמקום להשתמש בצמיג הבורע כסמל, ישתמשו במגל כסמל. אף שאין סמל זה כל כך אהוב עליך, הרי בין להעדיף את זה שסמלו של הפועל העברי היום הפך להיות צמיג בורע, לבין זה שהוא ישתמש במגל כסמל, אתה יודע מה? במקרה הזה, למרות הכול, בוא נחזיר את המצב לימים שבהם היה המגל הסמל שלו. עדיף שהפועל העברי יעמוד עם מגל ולא עם צמיג בורע.

היו"ר ש' דיין:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת שאול עמור.

שאול עמור (הליכוד):

כבוד היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, אני לא שמעתי את דבריו של חבר הכנסת עמיר פרץ. אני משוכנע שכנושא הקשור לתעסוקה, ל"כיתן-דימונה", יש זהות בדברים. אני רק רוצה להביא לידעת הבית מידע חשוב, הייתי אומר חמור ביותר, על האבטלה, ההולכת ומתגבשת ומחמירה בשנה האחרונה. אם אי-פעם חשבתי שיהיה לה מרפא, יש לי תחושה שהיום אנחנו עומדים בפני פצצה חברתית אדירה, שלא נוכל להתמודד אתה, בעיקר על רקע גל העלייה הבורך והמבורך שמגיע היום לארצנו.

והנה, אנחנו מתבשרים, שמשרד הביטחון מודיע במכתב להתאחדות התעשיינים, שבשנה הבאה הוא יאלץ לרכוש את המדים ואת הכדים בארצות-הברית במטבע חוץ. התוצאה תהיה צמצום דרסטי של "כיתן-דימונה", של "כיתן נצרת-עלית".

ועכשיו אני רוצה להביא לידעת כבוד השר עוד הודעה חמורה ביותר, והיא הודעה כעל-פה של משרד הביטחון, שבשנה הבאה יצומצם הייצור של פריטים צבאיים נוספים, כמו אוהלים, כמו תרמילים. אני רוצה למנות בפניך כמה מפעלים שייפגעו בשנה הבאה — רובם נמצאים בערי הפיתוח. אזכיר, למשל, שבדימונה יש כיום כמעט 1,000 מובטלים. המפעלים שייפגעו בשנה הבאה כתוצאה מצמצום הייצור ורכישת הפריטים בארצות-הברית הם: "סלטקס", מפעל "עייט", "אחידטקס", "רבינטקס" בבית-שאן, "ירושלמי", "בניטקס", ו"מקט" בכרמיאל. ופה אנחנו מדברים על צמצום האבטלה, על הגידול בעלייה שמגיעה אלינו.

היו"ר ש' דיין:

אולי ישנו את שמותיהם לשמות עבריים? משנה שם, משנה מול.

שאול עמור (הליכוד):

אולי אני אגיש אתך יחד, אדוני היושב-ראש, הצעת חוק בעניין זה, אבל זה לא ישפר את מצב האבטלה.

ובכן, פתחתי באזהרה מפני פצצת זמן חברתית מהסיבה הפשוטה: מי ששמע אתמול שידור ברדיו שמע כמה צעירים שאמרו שהם יירו מן הארץ, כי כשהם הופיעו בשירות התעסוקה אמרו להם, שיש העדפה בקבלת עולים על פניהם. אינני יודע אם העובדה הזאת נכונה, אני מציין אותה כסימפטום מסוכן של מפגש —

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
הדברים פורסמו מאות פעמים בחקשרות.

שאול עמור (הליכוד):

— בין עולים לבין ותיקים לבין משוחררי צה"ל במקום מסוכן כמו שירות התעסוקה, כאשר האנשים האלה מגיעים לשם ולא מוצאים פתרון למצוקתם, וחלילה התוצאה

דימונה". אם משרד הביטחון יראה או יחוש שאין זעקה, שאין התפרצות אמיתית של חברי כנסת, של ציבור, של ראשי ערים, של תושבים, נגד אותה החלטה — הוא יבין שהוא יכול לבחור לעצמו את הדרך הקלה, ובשנה הבאה הם יזמינו הרכה יותר באותו חלק של הסיוע הדולרי, ויוותרו על המאמץ להמשיך להזמין ממפעלים רבים בערי הפיתוח. יותר משהסיוע שניתן על-ידי מרכז ההשקעות למפעלים בהקמה מביא לכך שיש מפעלים יציבים בערי הפיתוח, אני אומר לכם כאן, שמשרד הביטחון היה במשך זמן רב מאוד, עד היום, המרכיב החשוב ביותר ליציבותם של מפעלים רבים.

ומה רוצה פועל ב"כיתן-דימונה"? האם הוא רוצה משכורת גבוהה יותר? האם הוא רוצה תנאים מועדפים? הוא רוצה אותם 1,000 שקלים, 1,000 שקלים שבועיים הם אינם עלובים, 1,000 שקלים מכובדים, שמביאים הביתה כדי לפרנס משפחות המתמודדות עם קשיים. אבל הוא רוצה שהם יהיו יציבים, לא עם איום מתמיד שאם ההזמנות לא יגיעו, מקום העבודה נמצא בסכנה.

אני רוצה לפנות לכבוד השר ולומר: אתה, אדוני השר, שהססמה הלאומית מושמעת בפניך, והממשלה הלאומית שבדרך, ההולכת ומוקמת — היום המבחן הראשון שלכם. אי-אפשר להציע על ממשלה לאומית ועל תפיסה לאומית, ולחלק כל הזמן את העם ללאומיים וללא לאומיים, לבוא לערי הפיתוח ובשם אותה ססמה להבוע מחושביהן את קולם בקלפי, ואחר-כך בקלות כזאת לבצע את ההזמנות בחוץ-לארץ. רק יצא שר הביטחון, והנה יש אחרים במשרד, שנוח להם יותר לעשות שיקולים כספיים בלבד, ובקלות כזאת מבצעים את ההזמנות בחוץ-לארץ.

אדוני השר, אתה שר העבודה והרווחה. אני מצטער על שלא יכולתי לשמוע אותך היום בוועדת העבודה והרווחה; הייתי עסוק עם בני, הוא נמצא בבית-החולים. אבל אני רוצה לומר לך: תהיה שותף לאותה קבוצה ההולכת ומתגבשת היום כדי למנוע את התחלת הטיפול בייבוא בתים לעולים. יש היום כעשרה מפעלים שייצרו בתים בשיטת הבנייה הטרומית, באיכות טובה הרבה יותר מזו של הבתים שמתכננים להביא לארץ. בעלות נמוכה הרבה יותר מזו של הבתים שמתכננים להביא. לא צריך להטעות את העם. בבניית בתים לעולים זמן הבנייה אינו תלוי בכיצוע הבנייה, הוא תלוי בתהליכים מוקדמים. אדוני השר יודע, שהבעיה בהקמת בתים אינה הבעיה של הבאת הקירות, אינה הבעיה של היציקה. תהליך הקמת הבית, הדירה עצמה, יכול לארוך שישנה חודשים, שמונה חודשים. האם בזה שיביאו מבנה טרומי כזה או אחר באונייה יפתור את בעיות הקרקעות, את בעיות הרשינויות, את בעיות התשתית? במה זה יקצר את הזמן? מרוע לא לתת, בשם קיצור הזמן, סיכוי לפתיחת מפעלים שנסגרו, שבהם העסיקו מאות פועלי בניין עבריים, כשכולנו באים ומדברים בשמה של העבודה העברית, כשפועל הבניין העברי היה סמל לאותה עבודה עברית הרבה מאוד שנים?

אדוני השר, "כיתן-דימונה" הוא הסכר, הסכר לשינוי מדיניות, ואם באמת יש למישהו כוונה לרבוך באותה ססמה של הלאומיים — תוכיחו אתם, הלאומיים, כמה אתם מסוגלים לעמוד מול כל ההחלטות שמעדיפות עבודה אחרת על עבודה עברית. אנחנו רק בתחילת המאבק. אל יגרסו איש לכך שאותם עובדים קשיינים יצטרכו למצוא את עצמם יחד עם ילדיהם מפגניים ומשתמשים בשיטות הפסולות, שכולנו מעדיפים שלא להשתמש בהן.

ופיטורי עובדים אם היו, אינם נובעים מהקיצוץ בהיקף הרכישות ב-1990. אין כל קיצוץ כזה. בשנת 1991 יש סכנה של קיצוץ, ואנחנו נעשה מאמץ גדול, יחד עם חברי ועדת העבודה והרווחה וחברי הכנסת בכלל, כדי למנוע את הקיצוץ הזה.

שאל עמור (הליכוד):
מדובר על 1991?

שר העבודה והרווחה ר' מילוא:
כן. אנו נעמוד על כך. אני הבאתי לממשלה הצעת החלטה שתבוא להכרעה ביום ראשון הקרוב, שמשרדי הממשלה לא יבצעו שום רכישות בחוץ-לארץ, אלא אם כן אין אלטרנטיבה בארץ לרכישת המוצרים שעליהם מדובר.

עמיר פרץ (המערך):
בכלל זה בתים?

שר העבודה והרווחה ר' מילוא:
בכלל זה בתים. אני קיבלתי היום הודעה ממנכ"ל משרד הבינוי והשיכון, על-פי דרישתי, שלא תהיה רכישה בחוץ-לארץ של בית טרומי אחד, אלא אם כן לא ניתן לרכוש זאת בארץ. קיימים בארץ מפעלים מושבתים, שניתן להפעילם ולייצר בהם את כל הצרכים המידיים של מבנים טרומיים. מנכ"ל משרד הבינוי והשיכון הודיע לי היום בצורה מוסמכת, שלא תהיה שום רכישה ולא יהיה שום ייבוא של מבנה טרומי מחוץ-לארץ אם יש אפשרות לייצרו בארץ, ואפשרות זו קיימת.

שושנה ארבל-אלמזוליני (המערך):
אבל זו איננה עמדת האוצר. למשרד האוצר יש גישה אחרת.

שר העבודה והרווחה ר' מילוא:
אני מקווה שביום ראשון הבא נקבל החלטה חד-משמעית בממשלה — זו תהיה הצעתו לממשלה, ואני מקווה שהיא תתקבל — שלא יבצעו שום רכישות בחוץ-לארץ כאשר יש אפשרות לבצען בארץ, ובקשר לבתים טרומיים, לא יוזמן שום בית כזה אלא אם כן לא נוכל לייצר בתים בארץ, והיום ניתן לייצר בארץ.

שושנה ארבל-אלמזוליני (המערך):
אבל לאוצר יש עמדה אחרת.

שר העבודה והרווחה ר' מילוא:
אני יודע היטב את העמדות. אני רוצה לומר שאני אייבק נגדן, כי מדינת ישראל לא יכולה לפעול היום רק על בסיס של שיקולים כלכליים צרופים של משק חופשי. היה לי ויכוח בממשלה כבר בישיבה הקודמת בעניין זה. אנחנו עומדים בפני מצב חירום אמיתי בקשר לתעסוקה: לא רק האבטלה המקומית, אלא עשרות אלפי עולים שייכנסו למעגל מבקשי התעסוקה בחודשים הקרובים. היום הם עדיין נמצאים בתהליכי קליטה, הם עדיין במסדרונות לקראת כניסתם לשוק העבודה. אבל ברגע שהם ייכנסו לשוק העבודה, אנחנו נהיה חייבים לטפל בכך ולתת לכך תשובות מתאימות.

אני אומר זאת בדיעבד מלוא כובד המשקל של הבעיה, שהיא קשה ביותר. אינני רוצה להגדיר זאת במלים חריפות מדי, אבל קיימת בהחלט בעיה לאומית עצומה, ואנחנו חייבים להתמודד אתה, ובהצלחה, ולא — הציונות כולה תעמוד במבחן כשנצטרך לפתור את בעיית התעסוקה לישראלים ולעולים העומדים בפח.

עמיר פרץ (המערך):

אדוני השר, לפחות שיהיה רשום בפרוטוקול, שגם העניין של שיקול כלכלי בייבוא בתים הוא הטעיה מפורשת.

תהיה שגם העולה החדש וגם הצעיר ייפגשו כלום-אנג'לס או במקום אחר.

לכן אני מבקש משר העבודה והרווחה שיפנה לראש הממשלה, המכהן כשר הביטחון, שיכטל לאלתר את המכתב הזה של משרד הביטחון אל התאחדות התעשיינים, והייצור יימשך בארץ, כיוון שהמפעלים האלה צריכים, על-מנת לתכנן את השנה הבאה, התרעה מוקדמת. ואני קורא לשר העבודה והרווחה, שאני מכיר את עבודתו הנמרצת בתחומים האלה, שיקם מטכ"ל. כפי שיש היום מטכ"ל צבאי, יהיה מטכ"ל בראשות ראש הממשלה בכל הנושא של השקעות חדשות, גידול במקומות עבודה חדשים, בכנייה, כפי שהזכיר חבר הכנסת עמיר פרץ, ויפה שעה אחת קודם, אף שאני חושש שאיחרנו גם את השעה הזאת. תודה רבה.

הי"ר ש' דיין:

תודה רבה לחבר הכנסת שאל עמור. ישיב השר רוני מילוא, בבקשה.

שר העבודה והרווחה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית, כדי למנוע אי-הבנות אני רוצה לומר בצורה ברורה, שהדברים שנאמרו כאן ביחס להערכת עולים על פני ישראלים בלשכות התעסוקה אין להם כל שחר, הם חסרי כל יסוד. הבעיה בכללה של תעסוקה ושל אבטלה, גם של הוותיקים וגם של העולים החדשים, היא בעיה שלא ניתן לפתור אותה על-ידי אמירות וססמאות, אלא צריך לטפל בה לעומק בצורה יסודית. בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת הבאתי היום גם את התמונה החמורה של המצב, חמורה ביותר, וזאת עוד כלי העולים החדשים — אני מדבר בשלב זה רק על האבטלה הקיימת היום בין הישראלים הוותיקים יותר, אבל, אם תצרך לזה את העולים החדשים, שבחודשים הקרובים יצטרפו למעגל מבקשי העבודה, אנחנו נעמוד בפני מצב קשה ביותר, חמור מאין כמותו, ועלינו להיערך לקראת המצב הזה, ומיד.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
איך ניערך?

שר העבודה והרווחה ר' מילוא:

הממשלה קיימה דיונים בנושא הזה בשלוש ישיבותיה האחרונות. אנחנו הגשנו את הצעותינו, האוצר צריך להגיש את הצעותיו ביום ראשון הקרוב בישיבת הממשלה, ואני מקווה שהממשלה אכן תקבל החלטות ביום ראשון הקרוב, כדי שיוכל בטיפול בנושא הזה באמת כבעיה של שעת-חירום, כפי שאמר חבר הכנסת עמור, בצדק, וכפי שאמר חבר הכנסת פרץ.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אדוני השר, אולי תשתף אותנו לפחות בהצעות שלך?

שר העבודה והרווחה ר' מילוא:

אני הבאתי בפני ועדת העבודה והרווחה הבוקר, חבר הכנסת צ'רלי ביטון, את התוכנית, את הצעותי בנושא הזה. אני מציע שתתיק את הפרוטוקול ותקרא אותו, יש שם תוכנית מלאה ומפורטת של מה שצריך לעשות, ואני מקווה שביום ראשון תקבל הממשלה גם מהאוצר הצעות מתאימות, כדי שאפשר יהיה לטפל ברצינות בבעיה.

אשר להצעה לסדר-היום שהוצעה כאן, העוסקת ב"כיתן-דימונה", אני רוצה, ראשית, לומר, חבר הכנסת עמיר, שבשנת 1990 לא מתוכנן כל קיצוץ בהיקף הרכישות מ"כיתן-דימונה". חבר הכנסת עמיר פרץ תיאר פה את המצב החמור השורר בדימונה היום, ובצדק, המצב אכן קשה,

את שתי ההצעות לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת. תודה רבה.

היו"ר ש' דיין:

תודה רבה. חבר הכנסת שאול עמור, אתה מסכים להצעת השר?

שאול עמור (הליכוד):

כן.

היו"ר ש' דיין:

תודה. חבר הכנסת עמיר פרץ, האם אתה מסכים להצעת השר?

עמיר פרץ (המערך):

כן.

היו"ר ש' דיין:

תודה. חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה. זו הצבעה מס' 8.

ה צ ב ע

بعد ההצעה להעביר את הנושא

לוועדה — 16

נגד — אין

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה

והרווחה נתקבלה.

היו"ר ש' דיין:

הצעת השר נתקבלה פה אחד, והנושא יועבר לדיון בוועדת העבודה והרווחה.

יא. הצעת חוק איסור אספה או תהלוכה בשבת ובחג, התש"ן — 1990 *

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

של שוטרים כדי לשמור על הסדר, לעתים גם תוך הפרת מנוחתם של השוטרים עצמם ושל ציבור רב.

שמעון שטרית (המערך):

היו"ר ש' דיין:

רבותי, חבר הכנסת פורת מעלה הצעה, ואתם רשאים להוריד אותה. למה אתם מתווכחים?

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

בדברי ההנמקה להצעת החוק אני מצייין כי הזכות השמורה ליחיד ולציבור להפגין ולהביע את דעותיו בכל תחום שהוא אינה יכולה לפגוע בצביונה של שבת קודש. כשם שראיה המחוקק לעגן בחוק את השביתה בתחומי מסחר, תעשייה ושירותים, מן הראוי לאפשר לשוטרי ישראל מנוחה בשבת מעבר לפעילותם ההכרחית, הנדרשת בתחומים של פיקוח נפש ושמירת הסדר הציבורי.

אני מצייין בדברי ההסבר, כי אין בחוק שום פגיעה בחופש הביטוי וההפגנה, שכן אין הכרח לקיים את ההפגנות בשבתות ובחגים, וניתן לקיימן ביום אחר.

שר העבודה והרווחה ר' מילוא:

אמרת זאת בדברין, דיברת על כך בהרחבה.

עמיר פרץ (המערך):

אבל כדאי שנדע זאת. אני לא מדבר על ההפרדה בין הקרקעות לבין הבית עצמו, אלא אומר שגם הייצור של הבית הטרומי בארץ איננו יקר יותר מהייבוא שלו מחוץ לארץ.

שר העבודה והרווחה ר' מילוא:

אני מבין, ואני חושב שאמיתי כאן דברים ברורים. אני מסתמך על שיחה שהיתה לי היום עם מנכ"ל משרד הבינוי והשיכון, ואני אומר: לא ייובאו בתים לארץ אלא לאחר שיאול כל המלאי שניתן לספקו בייצור המקומי, ולא תהיה אלטרנטיבה. במצב הקיים, כאשר ניתן לייצר בארץ, ומנכ"ל משרד הבינוי והשיכון ציין שהוא יודע על מפעלים המסוגלים לעשות זאת, לא ייובאו אפילו בית אחד לארץ, אלא יהיה ייצור מקומי. לא ייתכן שלנו תהיה כאן אכטלה המונית ומפעלים המסוגלים לייצר לא יעשו זאת, ואילו יבואנים למיניהם ייבאו את הבתים האלה מארצות אחרות. זה לא יהיה.

היו"ר ש' דיין:

אז מה אדוני מציע?

עמנואל זיסמן (המערך):

אדוני השר, אתה צודק, אבל אם לא ייובאו בתים לארץ, איפה נשכן את העולים? איפה הם יגורו?

שר העבודה והרווחה ר' מילוא:

הרי אמרתי שיש אפשרות לייצר את הבתים האלה בארץ. אם לא יהיה אפשר לספק את הצרכים מהייצור המקומי, רק אז נשקול אלטרנטיבות. כל זמן שניתן לייצר כאן, ואכן ניתן לעשות זאת, אנחנו לא נייבא בתים. אסור לעשות זאת.

רבותי, נוכח חומרת הנושא וחשיבותו, אני מציע להעביר

היו"ר ש' דיין:

אנו עוברים להצעת חוק תק"ח, הצעת חוק איסור אספה או תהלוכה בשבת ובחג, התש"ן — 1990, מאת קבוצת חברי הכנסת. ינמק מן המקום חבר הכנסת חנן פורת. בבקשה.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

אדוני היושב ראש, חברי הכנסת, יום מנוחה וקדושה לעמנו נחת — כך מכונה השבת. וגם אם לגבי שאלות הלכתיות שבשבת הציבור בארץ, לצערנו, מצוי בחילוקי דעות ובחילוקי מעשים, אין חולק על כך שהשבת יום מנוחה הוא, ולפיכך גם נקבע חוק עבודה ומנוחה בשבת, האוסר פתיחתם של בתי עסק — —

עמנואל זיסמן (המערך):

לא נכון. יש בתי-עסק הפתוחים בשבת. מסעדות פתוחות בשבת.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

— — אלא אם כן יש לכך היתר מיוחד.

מורי ורבותי, לאחרונה נתוודענו לכך שבשבת קודש, בתהלוכות, באספות ובעיקר בהפגנות, היה צורך בגיוס המוני

חבר הכנסת פורת, עברת את הזמן המוקצב לך. נא לסיים.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

איננו מציעים לבטל הפגנות מכל סוג שהוא. איננו מציעים לבטל הפגנות, בין מימין ובין משמאל, בין בעד ובין נגד. כל הצעתנו היא לאפשר לשוטרים, מעבר לפעולתם הסדירה ומעבר לדברים הדרושים לצורך פיקוח נפש, מנוחה בשבת כדברים שאינם חיוניים ואינם כורח, כדברים שאינם סדירים. ואני חושב שלכבוד יהיה לכנסת אם תקבל הצעת חוק זו.

היו"ר ש' דיין:

תודה רבה. על ההצעה ישיב השר מילוא.

שר העבודה והרווחה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת פורת, בשמו ובשם חברים נוספים, מציע לאסור אפשרות קיום של אספה או תהלוכה כשבת או בחג, אשר כרוכות מטבע הדברים בהכבדה על פעילות המשטרה מעבר לפעילותה השגרתית.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

לא מטבע הדברים — — —

שר העבודה והרווחה ר' מילוא:

ברור. האספה וההפגנה כשבת כרוכות בהכבדה יתר על המשטרה.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

— — —

חיים רמון (המערך):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, נא לאפשר לשר להשיב.

שר העבודה והרווחה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, קיום אספות ותהלוכות הוא אחת הדרכים ליישום חופש הביטוי, אשר נמנה עם חירויות הפרט שעליהן מושתת כל משטר דמוקרטי. ההגבלות שנקבעו בחוק ליישום זכויות אלה, יסודן העיקרי בחשש העיקרי להפרת שלום הציבור. עם זאת ברור כי הבטחת יישום זכויות אלה כרוכה תמיד בהכבדה מסוימת על המשטרה.

כבואה לשקול את האיוון הנכון בין הבטחת קיום זכויות היסוד של הפרט לבין אפשרות של הכבדה על פעילות המשטרה, הממשלה סבורה כי המטרה של הבטחת הזכויות גוברת על נוחיותה של המשטרה.

אני מציע לחבר הכנסת פורת לדחות את הבאת הצעתו לדיון ולהכרעה בכנסת, מפני שאם ירצה בהכרעה היום, אני אציע לחברי הכנסת להסיר את ההצעה. אני מציע להשאיר את הנושא פתוח להידברות. מדובר פה על ערכים יסודיים של דמוקרטיה, של חופש הביטוי, של חופש ההפגנה. ואני רוצה להציע לך, חבר הכנסת פורת: קבל את פנייתי זו. צריך להידבר על הצעה כזאת. במצב הקיים אני לא אציע לכנסת לקבל את הצעתך. תודה רבה.

אני מציע לשאול את חבר הכנסת פורת אם הוא מקבל את הצעתו.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת פורת, מה תשובתך? מאחר שיש רעש באולם אני מאפשר לך להשיב מהמיקרופון. חברי הכנסת, נא להאזין להחלטה של חבר הכנסת פורת.

רבותי, אני רוצה להדגיש, כי כולנו יודעים שגם בשעה שיש היתר להפגין יש, למשל, רחובות מסוימים שבהם אין מפגנים, יש ימי זיכרון שבהם אין מפגנים, יש שעות מסוימות, שעות לילה מאוחרות, שבהן לא ניתן להפגין. זה גם הגיוני בתכלית, כי אינך רוצה לאפשר הפגנה שיכולה להיות ביום אחר ובמקום אחר כלי להפר לחלוטין את אפשרות ההפגנה.

היו"ר ש' דיין:

אנא קצר, עברת את הזמן שהוקצב.

עמיר פרץ (המערך):

חבר הכנסת יאיר לוי, טוב שנכנסת. אתה רואה את הקואליציה שלך? ספסלים ריקים.

היו"ר ש' דיין:

כרגע נכנסת, חבר הכנסת יאיר לוי. אני מבקש אשתבש במקומך.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אני כעוס כאשר אני רואה את ספסלי הקואליציה הריקים.

היו"ר ש' דיין:

תכנס במקום אחר, לא כאן, באולם המליאה.

חבר הכנסת פורת, אבקשך לסיים.

עמיר פרץ (המערך):

חבר הכנסת יאיר לוי, בחרת חברים. תראה במי בחרת.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

עם אלה אפשר לעשות קואליציה?

היו"ר ש' דיין:

מה האנדרלמוסיה הזאת? רבותי חברי הכנסת, נא לשבת במקומותיכם. חבר הכנסת פורת, נא לסיים.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

אני פונה לכל חלקי הבית: רבותי, אל נא נהפוך נושא כגון זה לנושא השנוי במחלוקת בין הציבור הדתי ובין הציבור הלא-דתי. זה לא הגון ולא צודק. לא מדובר פה על ביטול חופש ההפגנה — — —

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

שמעון שטרית (המערך):

— — —

תנפיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

— — —

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

— — —

היו"ר ש' דיין:

רבותי חברי הכנסת, עד עכשיו היו הכיסאות ריקים, לצערי.

עמיר פרץ (המערך):

— — —

היו"ר ש' דיין:

חבר הכנסת עמיר פרץ, אני קורא אותך לסדר. חבר הכנסת עמיר פרץ, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה.

רבותי חברי הכנסת, חבר הכנסת פורת רשאי להציע מה שהוא רוצה להציע. אתם רשאים להציע להוריד את הצעתו או לקבל אותה. אם כן, למה להיכנס עכשיו לוויכוחים?

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

לאור הידיברות שהיתה בינינו, ועם שר המשטרה לשעבר, חבר הכנסת הנכבד חיים בליז, ומתוך אמון בכך, שאכן יקוימו דבריו של השר רוני מילוא, והנושא הזה יבוא לידי הידברות במגמה לגבש אותו אולי בדרך של הצעת חוק ממשלתית, אני נכון להשהות לתקופת זמן מוגבלת את הבאת הצעת החוק למליאה.

שר העבודה והרווחה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, אני רק רוצה לתקן דבר מה.

קריאה:

אל תחקן.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לכבוד השר.

יב. הצעות לסדר-היום

התנחלויות ביש"ע ויישוב יהודים ברובע הנוצרי בירושלים

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אנו ניגשים לרון בסעיף הבא בסדר-היום, הצעות מס' 2919, 2920, 2934, 2937, 2940 ו-2975, והוא: התנחלויות ביש"ע ויישוב יהודים ברובע הנוצרי בירושלים. אני מבקש מכולם לשבת ולהפסיק את הדיבורים.

חברי הכנסת, ועדת הכנסת אישרה אתמול את הדחיפות בהצעות לסדר-היום בנושא: התנחלויות ביש"ע ויישוב יהודים ברובע הנוצרי בירושלים. בסביבות השעה 10:00 היום פנה אלי אחד מעורכי-הדין המייצג את הצדדים המעורבים בעניין וטען, שאל לה לכנסת לדון בעניין יישוב יהודים ברובע הנוצרי בירושלים, מאחר שהעניין בגדר סוביידיצה.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום): זה לא נכון, העניין אינו בגדר סוביידיצה.

היו"ר ד' שילנסקי:

סעיף 78 לתקנון קובע, שיושב-ראש הכנסת רשאי שלא לאשר הצעה לסדר-היום בעניין תחלוי ועומד להכרעה בבית-המשפט, והייתי ער לסמכות שהתקנון מקנה לי. אך מאחר שעוד קודם לכן פורסמה באמצעי התקשורת טענה כלפי, למה ביקרתי אצל התושבים היהודים שהשתכנו ברובע הנוצרי בירושלים, ומאחר שהגני מאמין שהצדק חייב להיראות ולא רק להיעשות, סברתי, כי יהיה זה נכון מצדי אם אעביר את ההכרעה בנרדן לוועדת הכנסת. אני סבור, שהיתה זו מצדי החלטה הוגנת שאין למעלה הימנה.

לצערי, התקבלתי בוועדה בקריאות בוטות על-ידי אחדים, ובפרט על-ידי אחד מחברי הוועדה. לצערי, יש כמה חברי כנסת שרוצים שאקבל תמיד את דעתם, ודעתם בלבד.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

היו"ר ד' שילנסקי:

חברת הכנסת שולמית אלוני, מעולם לא הפסקתי אותך באמצע דבריך. אפשרי גם לי להתבטא.

אני חוזר: לצערי, יש כמה חברי כנסת שרוצים שאקבל תמיד את דעתם, ואת דעתם בלבד, ואם הנני מחליט אחרת, בהתאם לסדרים הטובים ולמצפוני, ממהרים הם אל אמצעי התקשורת למתוח ביקורת, ולפעמים בנימוט שנראות לא מצדקות.

ועדת הכנסת החליטה להחזיר את הכדור, כביטוי העממי, ליושב-ראש הכנסת. לא הובא לידיעת הוועדה, שיש תקדימים

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, נא לשבת. הדין בסעיף הזה טרם נגמר. חבר הכנסת חיים רמון, עוד מעט אתה צריך לדבר. תאגור כות.

שר העבודה והרווחה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני לא הודעתי כאן שאנחנו נביא הצעה ממשלתית כזאת. אמרתי שנקיים הידברות, ואשמח לקיים תמיד הידברות עם חבר הכנסת פורת ועם חברי כנסת אחרים.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לכבוד השר.

רבים שבהם נדרשה ועדת הכנסת להכריע בעניין העלאת נושא שהוא סוביידיצה, והיא דנה והחליטה. ייתכן שאילו הובאו התקדימים האלה בפני הוועדה, היתה הוועדה דנה בנושא ומחליטה. אך מאחר שהיא החזירה את העניין להכרעתי, עלי להכריע.

לאחר ששמעתי בנושא כמה משפטנים שדעתם חשובה בעיני, ולאחר שעיינתי בתקדימים שלפיהם נהגה ועדת הכנסת בעבר, כשהיא דנה בעניין, הנני מאשר העלאת הנושא, בלי לגעת בשאלות המשפטיות הכרוכות בו ועומדות עתה להכרעה בפני בית-המשפט.

אני מודיע מראש, שאם יחרוג מאן דהוא מן ההגבלה שצינתי לעיל, אני אפסיק את דבריו. אני מבקש מכולם שלא להביאני למצב זה.

רשות הדיבור לראשון המשתתפים בדיון, חבר הכנסת יוסי שריד.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, בהמשך הדברים עוד אני, ברשותו של היושב-ראש וברשותכם, על הדברים שהוא השמע עכשיו.

אבל, אני רוצה להשמיע בהזדמנות זו כמה דברים באוזניהם של כמה אנשים, ובראש ובראשונה באוזניו של השר המכובד, רוני מילוא — אני מרשה לעצמי לומר, עמיתי וידידי. אני חושב שלא אתה היית צריך להשיב בנושא הזה. אין זה מעניינך, אתה לא אחראי למה שקרה, אתה לא מתמצא בנושא, אתה לא יודע את כל נבכי ואת כל נפתוליו ואת כל פרטי הקנוניה, והיתה כאן קנוניה, ולכן משונה מאוד שכאשר שר אחד רוצה לברוח מהעניין, ואני מבין מדוע הוא רוצה לברוח, אתה רואה עצמך חייב לקבל על עצמך את המשימה שלא עליך למלא אותה.

אדוני היושב-ראש, בימים הקרובים עומדת, ככל הנראה, לקום מדינה ימנית קיצונית בארץ, והיא תהיה ממשלה ימנית קיצונית, גם אם יצטרף אליה המערך בתנאים הנוכחיים.

ובכן, באוזני ראש הממשלה הנוכחי, שהוא גם ראש הממשלה המיועד, יצחק שמיר, אני רוצה לומר כך: אם אתה חושב שתכונן ממשלה לאומנית קנאית עם אריאל שרון כשר הביטחון שלה ועם רחבעם זאבי כשר המשטרה, ותתמקם ברובע הנוצרי בירושלים, ותקיים התנחלויות חדשות בכל שני וחמישי, ותכניס ספרי תורה בכל אתר קבר מפוקפק, ואגב כך

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
זו היתה הזדמנות נהדרת ללגום מן המים.

— הפטריטיות כבר מזמן איננה מפלטו האחרון של הנוכל. בימינו ובמקומותינו הפטריטיות היא לפעמים דווקא מפלטו הראשון של הנוכל.

יושב-ראש הכנסת, מכובדי דב שילנסקי, אני רוצה לומר את הדברים הבאים — כאמור, אני משמע דברים שונים באוזני אנשים מכובדים שונים: שמעתי את דבריך, ואני רוצה לומר לך, שאתה יושב-ראש של כולנו, אתה שני רק לנשיא המדינה, ואתה מחויב בכבוד כולנו, ואתה אינך יכול להתלונן על יחסנו לך. אנחנו קשרנו לך כתרם ושיבחנו אותך בכל הזדמנות, ומעולם כמוכך לא דרשנו ממך, חס וחלילה, לוותר על עמדותיך. אבל עליך, כיושב-ראש הכנסת, אם אתה מבין את מהות תפקידך ואת אופיו, להתחשב גם בעמדותינו. לכן אני אומר לך היום משהו בלשונו של ספר שמואל ב': ראינו אותך מפוז ומכרכר בקבר-יוסף —

אליקים העצני (התחיה):
זה הפשע של דוד המלך.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
— ואנחנו נשקפנו בעד החלון — — —

אליקים העצני (התחיה):
— — —

היו"ר ד' שילנסקי:
חבר הכנסת אליקים העצני, אני מבקש שתאפשר לי לשמוע.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
— — — ראינו אותך מפוז — — —

היו"ר ד' שילנסקי:
סליחה, רק רגע. חבר הכנסת אריאל ויינשטיין.

גאולה כהן (התחיה):

היו"ר ד' שילנסקי:
חברי הכנסת, חבר הכנסת שריד ביקש להשמיע דברים באוזני. תאפשרו לי לשמוע.

צחי הנגבי (הליכוד):
מה אתה רוצה מהיושב-ראש?

היו"ר ד' שילנסקי:
חבר הכנסת צחי הנגבי, אני רוצה לשמוע, תאפשר לי לשמוע.

גאולה כהן (התחיה):
מה יש לשמוע?

היו"ר ד' שילנסקי:
אני כן רוצה לשמוע. זכותך שלא לרצות לשמוע. אל תשמע, אבל אני רוצה לשמוע. אני מבקש מכולם שלא להפריע. יש לי בקשה אישית אליכם שלא להפריע.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני מודה לך על אורך רוחך ורוח חסדך. אתה רוצה לשמוע ואני אשמע.

תכשיר את הקרקע למלחמה הבאה. אם כך אתה חושב, אז אומנם תמצא את עצמך עם ממשלה שלמה — —

מיכאל איתן (הליכוד):
ועם ארץ-ישראל שלמה.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
— אבל תמצא את עצמך עם חצי עם, ועם שסע גדול וטרגי בין שני החצאים.

מיכאל איתן (הליכוד):
אל תאיים, אל תאיים.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
ועכשיו אני רוצה לומר משהו באוזניו של דוד לוי, שאתו תפסנו, כפי שאומרים בלשון וולגריה קצת, על חם, ככה בידיים אדומות — red handed. הרי שיקוליו של דוד לוי לא היו לגופו של עניין. הוא לא שקל את העניין כלל. אני מקווה שהוא מסוגל לשקול דבר כל כך כבד. הרי כל העניין נובע משיקולים פנימיים, משיקולים של תחרות פנימית: מי יזכה כחסדיהם של המתנחלים, הוא או אריאל שרון.

אתה אומנם שר בממשלה שנבחרה באורח דמוקרטי, אבל אתה חושב שאתה זכאי לתחוב את ירך לכיסנו, להוציא משם את כספנו ולממן בו דברים העומדים בסתירה גמורה לאמונתנו, כי אז גם אתה, לא רק ראש הממשלה, גם אתה טועה. יש גזירות שהציבור שלנו איננו יכול לעמוד בהן, ועל כן אין מטילים אותן. וגם זו גזירה שלא נוכל לעמוד בה. זה בערך כמו לדרוש מאדם דתי לממן מכספו צלם בהיכל.

מה קרה בעצם? בהתחלה הכול כיחשו, ועד היום מכחשים, משום שאולי בדיעבד בורחים מן המכשלה ורוצים לכסות עליה ולכפות עליה, ולכן ממשיכים לכחש ולשקר.

קודם כול, אני רוצה לספר לכנסת שאני הייתי האיש שפרסם בשעתו מה היו המקורות הכספיים, ובהמשך לכך אני רוצה לומר, שהסעיף התקציבי שממנו באו הכספים, ואתם תהיו עדי ושושפיט אם זהו הסעיף המתאים, אם יש בכלל סעיף מתאים, היה סעיף המפונים, כלומר, אותו סעיף שמיועד לבעלי דיור פגום. האנשים האלה שנכנסו לשם הם אנשים שצריכים לזכות, ליהנות מאותו תקציב או מאותו סעיף מאוד מיוחד, מאוד מסוים של עזרה למעוטי יכולת.

הדבר השני שאני רוצה לספר לכם: נאמר כאילו משרד השיכון מימן מכספי משלם המסים 40% בלבד מרכישת הבית. ואני אומר: גם זה שקר. משרד השיכון מימן את כל רכישת הבית, להוציא אולי תרומות שוליות שבשוליות.

והדבר השלישי שאני רוצה לספר לכם, והוא חמור מכול: לא כל הכסף שהוצא מתקציב המדינה הועבר למוכרים. אין לי שום סימפתיה למוכרים, אבל אני קובע כעובדה, שלפחות חצי מיליון דולר שהיו מיועדים לחשלוש למוכרים לא הועברו ליעדם. על כן אני פונה היום אל הממשלה בתלונה ובתביעה לחקור מניין ולאן: גם מניין באו הכספים, וגם לאן הם הלכו, משום שאני חושד, כן, אני חושד, ואני אומר את זה באופן הברור והגלוי ביותר, כי עוד הם עושים לבית, כלומר, האנשים המסתוריים והמפוקקים האלה, אולי הם עשו גם קצת לביתם. הפטריטיות —

מיכאל איתן (הליכוד):

מה עם התביעות והתלונות הקודמות, שהיו מלוות בצילומי טלוויזיה שלך ושל דדי צוקר? אולי תיתן לנו דות על זה.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, גבירותי ורבותי חברי הכנסת, התפלאתי ושאלתי, מדוע באמת ישיב השר רוני מילוא בשם ראש הממשלה על אותן הצעות דחופות לסדר-היום שהוגשו עליידי כמה חברי כנסת. קיבלתי תשובה ברורה ונוקבת: התיישבות יהודית בכל חלקי ירושלים היא מדיניות ממשלת ישראל כולה, ועל הצעות לסדר-היום כאלה ישיב ראש הממשלה ולא שר זה או אחר.

ביקשו, וגם אני ביקשתי, מתוך אחריות, שאולי בוועדות הנוגעות בדבר, שבהן דנים באותה רכישה, תינעלנה הדלתות וסודות המדינה לא ידלפו החוצה. שכן, במשך עשרות שנים, עוד בתקופת היישוב וגם לפניו נרכשו קרקעות בדרך לא-דרך מאנשים שלא יכולים היו למכור אותן ליהודים — ולאחר מכן לישראלים — בדרכים המקובלות והרגילות.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

ראובן ריבלין (הליכוד):

חיקף אומר לך את הוראות הביון. חיקף אענה על כל שאלה שלך. לא קל לענות אחרי מיכל שריד, המשוורת מיכל המפוזת ומכרכרת. לכן הייתי מבקש מחברת הכנסת אלוני לשאול אותי כל שאלה שתמצא לאחר מכן.

ביקשנו לסגור ולנעול את הדלתות, משום שחששנו שראש עיריית ירושלים, שרכש עשרות מבנים ומקרקעין למכביר וגאל קרקע ופיתח את ירושלים והגדיל את גבולה ואפשר את בניית משכן הכנסת על קרקע של הפטריארך — לבקש שעניינים אלה תהיה יפה להם השתיקה. ואכן, לא על-פי הנהלים הנהוגים במשרד השיכון נפתח תיק לוי, אלא תיק רפי לוי נפתח בתקופה ובמנגנון וכשיטה אחרים.

אדוני היושב-ראש, לגוף העניין — בשבת-חיאטרון הנערך על-ידי עיריית ירושלים, שהתקיים בשבת זו בתיאטרון-ירושלים בהנחייתו המעולה והמבריקה של העיתונאי נחום ברנע רואין הבישוף תימוטי, שהוא מזכיר הפטריארכיה היוונית האורתודוקסית, בקשר לעניין שאנו דנים בו עכשיו בכנסת והוא אמר דברים אלה, שרשמתי מפיו: "אין לנו כל טענה נגד התיישבות יהודית ברובע הנוצרי, גם לא במבנה שלנו. כל טענתנו היא כלפי אותו ארמני, מטוסיאני שלגבי דידנו אין לו זכויות בנכס, שכן הוא פונה על-פי צו בית-משפט משנת 1982, וממילא לא יכול היה להעביר את זכויותיו לאחר".

מיכאל איתן (הליכוד):
מי אמר זאת?

ראובן ריבלין (הליכוד):

הבישוף תימוטי, מזכירה של הפטריארכיה היוונית-האורתודוקסית.

מיכאל איתן (הליכוד):
מתי?

ראובן ריבלין (הליכוד):

בשבת זו בתיאטרון-ירושלים באירוע המתקיים ביוזמתה ועל-פי בקשתה של עיריית ירושלים.

עוד אמר הבישוף תימוטי, ואני מצטט: "כאשר מדברים אנו באותו נכס סנט-ג'ון, שהיה מעון לעולי רגל, אין אנו מדברים בנכס שהוא מקום קדוש או מקודש. תמיד עזרנו ליהודים ומכרנו להם נכסים. כנסת ישראל, מוזיאון ישראל,

אני חוזר בפעם השלישית: ראינו אותך מפוז ומכרכר בקבר-יוסף, ואנחנו נשקפנו מבעד החלון, וראינו אותך, ובזנו לך בלבנו.

ולבסוף אני רוצה לומר דברים גם באוזני המתנחלים. אליהם אולי אני אפנה בציטוט דברי ירמיהו ובלשונו של ישעיהו, משום שאת השפה הזאת, כביכול — אני מדגיש כפל של הדגשה: כביכול — המתנחלים מבינים. ישעיהו כבר אמר עליכם ועל שכמותכם: "הוי מגיעי בית בבית שדה בשדה יקריבו עד אפס מקום. והושבתם לבדכם בקרב הארץ. באזני ה' צבאות אם לא בתים רבים לשמה יהיו גדלים וטובים מאין יושב. כי עשרת צמדי-כרם יעשו בת אחת, וזרע חמר יעשה איפה". אלה הם הדברים שמכוונים למי שמוסיפים בית לבית, רוכשים שדה ועוד שדה סמוך לשדה שלהם, לכרם שלהם, כמעשה אחאב בשעתו, עד שלא יישאר מקום לאחרים. אלה הם החזקים שמנצלים את הדוחק של החלשים ומכריחים אותם למכור, ואגב כך גוזלים מאחרים את חלקם בנחלת הארץ.

ובדרך של השאלה מדברי ירמיהו אני רוצה לומר דבר נוסף למתנחלים: על כל גבעה גבוהה ותחת כל עץ רענן וליד כל קבר אתם מזנים לא רק את הפוליטיקה הישראלית אלא גם את תורת ישראל, את מוסר ישראל ואת ערכיו. אפילו את הספר הקדוש אתם מוכנים לרתום להפגנה פוליטית מתגרה.

אתם אומרים — אירוע דתי. אבל גם אירוע דתי איננו מן השמים, אירוע דתי כזה איננו מן השמים ואיננו מדאורייתא. הוא מיידיכם ואתם מחליטים אם לקיימו ואם לאו, ומתי לקיימו והיכן. וראינו את כל אנשי הדת המובהקים נאספים, למשל, ראינו את הרב הגאון רחבעם זאבי, איש דת ידוע, ואת הרבנית הידועה גאולה כהן, לא סתם רבנית אלא אפילו רעבעצן.

ואתם מגלגלים עיניים לשמים ואומרים: זכותו של יהודי לשבת בכל מקום ובפרט בירושלים.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני רוצה להפנות תשומת לבך שניכיתי לך את כל הזמן.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני כבר מסיים. ואני נזכר עכשיו בכ"ץ של 1978, כאשר ערכי אחד רצה להתיישב ברובע היהודי, ובג"ץ פסק מה שפסק, ואתם הייתם מי שהרעו לבג"ץ והייללתם אותו בשערים. הווי אומר, מזה אני צריך ללמוד, מגלגול העיניים הזה ומן המוסר הזה, המוסר ההוטנטוטי, כי זכותו של כל אדם לשבת בכל מקום בתנאי שהאדם הזה הוא יהודי.

אנחנו מכירים אתכם ואת המוסר שלכם, ואני גם מזהיר אתכם היום: החוט האחרון המקשר בינינו הוא כה דק, וכל שאר החוטים כבר נקרעו מזמן. אל תמתחו יותר מדי, כי עוד מתיחה אחת ונתיקנו כליל.

מיכאל איתן (הליכוד):

אל תאיים. אף אחד — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת ראובן ריבלין.

קריאות:

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מבקש, חבר הכנסת אורון. חברת הכנסת אלוני, חבר הכנסת רן כהן. חברת הכנסת שולמית אלוני, אודה לך אם תשבי. תודה רבה. חבר הכנסת ריבלין, אתה יכול להשמיע את דברך.

דיבור אלא כדי להפנות את תשומת לב חברי הכנסת לכך שאתם מפסיקים את חבר הכנסת ראובן ריבלין — — —

אריה אליאב (המערך):
— — — סיימתי.

היו"ר ד' שילנסקי:
חבר הכנסת אליאב, חבר הכנסת אליאב, לפני דקה — — —

אריה אליאב (המערך):
— — —

היו"ר ד' שילנסקי:
חבר הכנסת אליאב, אל תכריח אותי להזיז אותך. לפני דקה אמרת שסיימת והתחלת מחדש.

מיכאל איתן (הליכוד):
— — —

היו"ר ד' שילנסקי:
חבר הכנסת מיכאל איתן, אני מפנה את תשומת לבכם לכך שאינכם נותנים לחבר הכנסת ריבלין להשמיע יותר ממשפט אחד. למשפט השני הוא כבר לא מגיע. נא לאפשר לו לדבר.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אודה ולא אבוש, אדוני היושב-ראש, כי לא הבנתי משמעותה של האמרה "צדיק יותר מהאפיפיור" עד היום. עד אשר אתה, חבר הכנסת לובה אליאב, ויש לי מלוא ההערכה כלפיך, הסברת לי מדוע חשוב לך שכנסיית סנט-ג'ון קרובה, לא כדי מטווחי ראייה, אבל בהחלט קרובה לכנסיית-הקבר, ולביש. זימוטי זה לא חשוב. עכשיו הבנתי מה זה "צדיק יותר מהאפיפיור".

רוצה אני לומר, שהייתי כוחר בעיתוי אחר, אבל עד היום חשבתי שכאשר אומרים חברי, שלא עלי פי דעתי אלא מפלגות השמאל, ששכם מהווה מכשול לשלום וקבר-יוסף מהווה מכשול לשלום, רוצה אני לומר לכם — ירושלים מהווה מכשול לשלום. עד היום חשבתי שאנחנו מאוחדים לגבי נושא זה, והנה, ר"צ וחבר הכנסת שריר קבעו פעם במצע שלהם שיירושלים לא תחולק, והיום אומרים, היא תחולק גם תחולק. אלא מה, קוראים לזה חלוקה פונקציונלית. הם כבר רואים את ירושלים מחולקת, הם כבר רוצים לראות ירושלים שבה יש אזורים שיהודים לא יוכלו ללכת בהם.

רוצה אני לומר לכם, במקום שיהודים יכולים ללכת בירושלים, כל אזרחי ירושלים יכולים ללכת לבטח. חבר הכנסת זיסמן יושב פה, אחד מאבות העיר, והוא יספר לכם שבמקום שיהודים לא יכולים ללכת, שום אזרח מירושלים, או תושב או עולה רגל או תייר, לא יכולים ללכת לבטח. לבטח יכולים ללכת רק במקומות שיהודים יכולים ללכת בהם לבטח.

עמיר פרץ (המערך):
אדוני היושב-ראש — — —

ראובן ריבלין (הליכוד):
אשר להתיישבות יהודית ברובע הנוצרי, התיישבות שהיתה קיימת במשך מאה שנה, התיישבות של יהודים, יש לי כאן ספר, אבל היריעה רחבה מדי — זו היתה קיימת, הן ברובע הנוצרי והן ברובע המוסלמי.

מיכאל איתן (הליכוד):
הסבא של חבר הכנסת יהושע מצא.

כיכר-ציון, מלון 'לרוס', מלון 'המלך דוד' וגן-הפעמון היו נכסים של הכנסייה שהועברו למדינת ישראל או לישראלים. כל רוגזו וקצפנו יצא על כך, שמטוסיאן רימה אותנו, ומישהו עוד לו בעניין זה. אם היו מבקשים יהודים לרכוש את הנכס הזה, מבחינתנו לא היתה כל מניעה למכור את הנכס ליהודים. עד כאן אני מצטט את דבריו של הבישופ תימוטי.

מיכאל איתן (הליכוד):
הארכיבישופ שריר אומר אחרת.

ראובן ריבלין (הליכוד):
הכנסייה ראתה בנושא זה סכסוך אזרחי-משפטי ותו לא, אם כי נושא העיתוי היה לגביה משמעותי. אבל מי שניצל את העיתוי של הפסחא לא היה מסכים שניכנס לבניין זה כיהודים גם בחנוכה או בפורים. מי שניפח את הנושא היו שלושה מחסידי אומות הנצרות: הבישופ שריר, ההגמון טדי קולק ואחד מגדולי הנצרות, מורה הלכה פייצל חוסייני, בנו של עבדול קאדר אל-חוסייני ובן אחיו של המופתי של ירושלים.

עמיר פרץ (המערך):
איך אתה אומר את השמות האלה בנשימה אחת.

ראובן ריבלין (הליכוד):
אני מודה לחבר הכנסת עמיר פרץ.

עמיר פרץ (המערך):
— — —

ראובן ריבלין (הליכוד):
אני מודה לחבר הכנסת עמיר פרץ. אני מבקש לתקן את דברי על-פי הערתך: הבישופ שריר, ההגמון קולק, ולהבדיל אלף הבדלות.

עמיר פרץ (המערך):
אל תדאג — — —

ראובן ריבלין (הליכוד):
אני לא דואג כלל.

עמיר פרץ (המערך):
— — — תהיה באופוזיציה.

אריה אליאב (המערך):
— — —

ראובן ריבלין (הליכוד):
עד היום האמנתי — — — חבר הכנסת אליאב, אענה, לא על חשבונך.

אריה אליאב (המערך):
אני רוצה לומר מלה אחת — — —

היו"ר ד' שילנסקי:
אני לא אתן לך רשות דיבור.

אריה אליאב (המערך):
— — —

היו"ר ד' שילנסקי:
חבר הכנסת אליאב, אני לא נותן לך רשות הדיבור. חברי הכנסת — — —

אריה אליאב (המערך):
— — —

היו"ר ד' שילנסקי:
חבר הכנסת אליאב, ביקשתי שקט לא כדי לתת לך רשות

ראובן ריבלין (הליכוד):

שכנינו הערבים קיבלו אותנו ברצון ובסבר פנים יפות, כי יכלו להעלות את שכר הדירה. היציאה מעבר לחומות נעשתה רק מפני ששכר הדירה בשכונות הנוצריות וברובע המוסלמי היה כבד מנשוא. זאת האמת ההיסטורית. קשה לכם להבין אותה.

חבר הכנסת יוסי שריר הנכבד והמוכשר אמר בצורה מפורשת ביותר: התיישבות יהודית ברובע הנוצרי היא פיל בתות חרסניה. לא איחדנו את המוסלמים והנוצרים בגלל זה שנכנסו — — —

עבדאללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
הם מאוחדים כעם אחד.

ראובן ריבלין (הליכוד):

לא איחדנו את הנוצרים והמוסלמים, כי הם היו מאוחדים, לצערי הרב, במשך כל הדורות בעמדה ובאמונה, והיום בתקווה, שיהודים לא יוכלו לחיות בירושלים לא ברובע הנוצרי ולא ברובע המוסלמי, לא ברובע היהודי ולא בכית-הכרם, לא בשיח-בארד, ולא ביפה-נוף ולא ברחביה.

עבדאללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

ראובן ריבלין (הליכוד):

רוצה אני לומר לכם, שהסיכוי היחיד שלנו לשמור לפחות על אותו דבר שהוא בקונסנטוס לאומי, ירושלים, הוא ביכולתנו להסכים שמכאן אנחנו לא נסוגים, שכאן כולנו מאוחדים, וכל ערעור על נושא זה, בסופו של דבר יביא לידי כך שקודם הם ידברו על ירושלים הפונקציונלית, ולאחר מכן אתם תלכו אחריהם, כפי שלא רציתם ללכת אחריהם אבל אתם הולכים אחריהם עקב כבד אגודל.

רוצה אני רק לומר לאותם מנהיגים יהודים, ציונים טובים, שלהערכתם הם טובים טעות מרה. הם אלה שקבעו שמניעת חפירה בשטח G יש בה משום פגיעה בחופש האוניברסלי טאי, פגיעה בארכיאולוגיה, פגיעה בהיסטוריה, ולעומת זאת, באותו שבו קבעו כי חפירות הכותל מהוות פגיעה בקודשי המוסלמים. ואתם ממשיכים באותו קו, שכל דבר שהיהודים עושים הוא דבר שבא או כדי לעשות איזו מיסטיקה או כדי להבליט דבר שהוא לאומי, שהוא גועל נפש. אבל רואים אתכם פתאום נמצאים, ואינני מדבר על חברי הכנסת, כחג המולד בכל כנסייה. שטח G — ארכיאולוגיה, אבל ניסיון להפסיק את העזובה בשטח הנוצרי, באותו הוסיס, שהיה ממש מפגע חבראי? מי שראה אותו בית כיום שפונה על-ידי מטוסיאן ולפני שנכנסו לשם אותם מתיישבים היה מבין מה זאת עזובה על-יד אותו קבר של ישו הנוצרי.

אריה אליאב (המערך):

גם שם יש עזובה. האם תלך לשם?

עבדאללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
הוא לא יודע מה שהוא אומר.

ראובן ריבלין (הליכוד):

רבותי, לסיום רוצה אני לומר, שאין לנו הזדמנות, כישראלים, לרכוש כל מבנה בעיר העתיקה. אין לנו הזדמנות לרכוש נכסים נוספים, שיגבירו את אחיזתנו למען ביטחונם של תושבי ירושלים כולה. אנחנו מחליטים על רכישה בכל עת שיש אפשרות והזדמנות לעשות זאת.

עבדאללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
אתם זורעים שנאה.

ראובן ריבלין (הליכוד):

לא זורעים שום שנאה. מי ששונא אותנו משום שאנחנו יכולים להיכנס ל"סנט-ג'ון" שונא אותנו בלאו הכי, לא אהב אותנו לפני כן ולא יאהב אותנו אחרי כן.

צריך להגיד בצורה מפורשת לעולם כולו: לגבי ידיכם, ירושלים מהווה מכשול לשלום; לגבי ידינו, ירושלים לעולם תישאר בירת ישראל השלמה, שבה יוכל כל אזרח וכל תושב להתגורר בכל מקום בעיר.

אדוני היושב-ראש, לכן אני מבקש לקיים דיון בנושא זה במליאה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת האשם מחאמיד.

האשם מחאמיד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כעת, משהוסר פיקוח הכנסת מעל הממשלה ושחררו כל פסחומי הכיבוש שלה, החלה ההשתוללות הגדולה. לפתע הרימו כנופיות המתנחלים ותומכיהם את ראשם וניצלו את שעת הכושר כדי להרחיב את אחיזתם בשטחים ובבתים לא להם.

חברי הכנסת, זה התחיל עם ההשתלטות הבריונית על הבית ברובע הנוצרי בירושלים. הכניין הזה נקנה, נמכר, הוחזק, נגנב — על כך יחליט בית-המשפט. אבל דבר אחד ברור מעל לכל ספק: 150 הנפשות הטהורות שנכנסו לכניין סמוך לחג הפסחא הנוצרי בוודאי לא פעלו בתום לב. זה היה אקט פוליטי מובהק, שנועד ליצור פרובוקציה ועימות עם הכנסייה ועם תושבי הרובע כדי להכריז: גם שטח זה שלנו, גם רכושכם הוא רכושנו, גם בתיכם הם בתינו, ולנו הזכות לרמוס את זכויותיכם, את כבודכם ואת קדושת כנסיותיכם וחגיגתם בכל עת שנחפוץ. זה היה המסר של הפולשים, ועל המסר הזה סמכה ידיה המשטרה כאשר פגעה בגסות בפטריארך היווני-האורתודוקסי תיאודורוס ובעמיתיו המוחים, הכתה אותם והשפילה אותם באופן המכוער ביותר.

על המסר הזה סמכה ידיה הממשלה, אשר נציגה המוסמך, שר הדתות המר, ביקר אצל הפולשים וחזיק את ידיהם, ואת הפטריארך פטר בביקור נימוסין קצר ובלתי-מחייב. גם ראש הממשלה, אשר ידע על הכוונה לפלוש לכניין שבו ע לפני האירוע, השתתף בחגגה והגיב בשמחה. אך אולי מעל לכול יש לציין את העובדה, שמשדר השיכון עצמו היה מעורב בעסקה המפוקפקת הזאת, כאשר העביר 3.5 מיליוני שקלים לחברה הפנמית.

בה בשעה עבר זעם נורא ברחבי העולם על הפגיעה בקודשי הנצרות, התקשורת הבינ-לאומית סיקרה את האירוע בפרוטרוט, ותדמיתה של ישראל שקעה שוב בביצת חוסר הרגישות וחוסר התבונה של ממשלת ישראל.

וכאלו בכל זאת אין די, באו האירועים בג'באליה שבכוונים מאחור יותר. שוב, בעיצומו של חג, הפעם עיד אל-פיטר המוסלמי, התגרו כוחות הכיבוש בתושבים. התגרות גוררת בדרך הטבע תגובות, והתגובות גררו ירי ומכות וגז ומעצרים. הייתי שם, חברי הכנסת, ראיתי את הדברים בעיני ושמקעתי עדויות באוזני. חילים ירו על צוותים רפואיים והכו אותם בעת שטיפלו בפצועים. היו גם חלונות על ביזה של שרשרות זהב וחפצים אישיים. באותו יום שחור נמנו בג'באליה שלושה הרוגים וכ-250 פצועים. היה זה שיא חדש בדיכוי בשטחים הכבושים, שיא חדש בחוצפה, שיא חדש בחוסר הרגישות הרשמית. היתה זו מלחמה של ממש. במהלך האירוע הפעיל צה"ל מסוקים, חצציות, נגמי"שים וגייפים.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הסרטן הלאומי שב ומתפרץ בגיבויה ובעידודה של ממשלה פירטית, בלתי ניתנת לפיקוח, והסרטן הזה מתפשט, והסרטן הזה מרעיל את גופה של המדינה הזאת, והוא מעוות את פרצופה, והוא מאיים לחסל את סיכוייה לעלות אי-פעם על נתיב השלום.

יגאל הורביץ (הליכוד):

אולי תסביר, לקנות בתים בנצרת-עלית זה בסדר, ולקנות בתים בירושלים זה לא בסדר?

האשם מחאמיד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אדוני היושב-ראש, אני יכול לענות?

היו"ר ד' שילנסקי:

אני עצרתי את השעון בקריאת הביניים. אבל אני מפנה את תשומת לבך, שיש לך דקה ושש שניות, אבל אשלים לך לשתי דקות, כדי שיהיה לך זמן לתשובה.

האשם מחאמיד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
תודה, אדוני.

את הסרטן הזה צריך לחסל מהר ולעצור את מפיציו ותומכיו ומלכזי פנכתו, שהטייף הקנאי העביר על דעתם וסימאם כן, שאינם רואים עוד אלא חזיונות משחיים הרי אסון לעם ישראל ולמדינת ישראל.

ומלה למערך: חברים במערך, חלקכם בממשלת האסון הלאומי לא יישכח במהרה. חלקכם באישורן של התנחלויות בשטחים הכבושים גם הוא לא יישכח. כישלונכם להציג אלטרנטיבה לליכוד ייזכר בוודאי גם ביום הבחירות, אבל אל תתבזו עוד יותר. אל לכם להצטרף בשנית לממשלת אחדות, אל לכם לתת יד בשנית לציכוכ תהליך השלום. הגיעה העת לאומץ לב ולנחישות, הגיעה העת שבמקום הגמגומים חסרי הפשר של "כן" לבייקר, או "לא" לבייקר, יאמץ המערך עמדה ריאלית, המכירה בזכותו של העם הפלשתיני למדינה משלו בצד מדינת ישראל ומכירה בכך שפתרון של שלום יוכל להיות מושג רק בדרך של משא-ומתן עם אש"ף, נציגו הבלעדי של העם הפלשתיני. כל עוד לא עשיתם כן, חברי היקרים במערך, לא תוכלו להנהיג את מחנה השלום, לא תוכלו להנהיג, לא תוכלו להציג אלטרנטיבה לשלטון ולא תוכלו להיחלץ מהמדרבן הפוליטי שאלי נקלעתם כאשמתכם שלכם.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אין אנו רואים שום פתרון למצב שאלי נקלעה המדינה ושום סיכוי לעצור את הקמתה של ממשלה ימנית קיצונית, או ממשלת אסון לאומי, אלא בהליכה לבחירות חדשות. חנו לעם בישראל להכריע.

אדוני היושב-ראש, האם יש לרשותי שנייה כדי להשיב לחבר הכנסת הורביץ?

היו"ר ד' שילנסקי:

כן, בבקשה.

האשם מחאמיד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אני חושב שיש להבדיל בין נצרת לבין מזרח-ירושלים, יש להבדיל בין נצרת ועכו ויפו ובין שכם ומקומות אחרים.

יגאל הורביץ (הליכוד):

וחברון?

האשם מחאמיד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

וחברון.

יגאל הורביץ (הליכוד):

ובאר-שבע?

אחד החיילים שהיו בג'באליה בעת האירועים אמר, וזה ציטוט: "אסור לשתוק על מה שקרה כאן". אכן ברור גם לגורמי הביטחון, שניתן היה למנוע את תקרית הדמים. למעשה, צה"ל צפה כביכול מהירש את האירוע, ואני מצטט את אלוף פיקוד הדרום וילנאי. הוא אומר: "מחנה ג'באליה היה שקט לאורך החודשים האחרונים, והשקט הזה היה כבר חשוד בעינינו". אתם מבינים, חברי הכנסת, השקט חשוד. מה פירוש הדבר?

בעיתון "חדשות" מיום 27 באפריל 1990 צוטט גורמי ביטחון שאמרו, כי העימות בג'באליה היה נמנע אילו היה צה"ל רגיש למנהגי הדת, שהרי מנהג הוא בחג עיד אל-פיטר לקיים תהלוכה לבית-העלמין.

חברי הכנסת, אני דורש הקמת ועדת חקירה בלתי-תלויה שתבדוק את האירועים באותו יום, את חוקיות הפקודות שניתנו ומדוע לא נמנעה התקרית כולה.

בין הפלישה לרובע הנוצרי לבין אירועי ג'באליה היתה גם התנחלות דוגית, ההתנחלות ה-16 המוקמת ברצועה. איש בשם אבי פרחן אמר כי, אני מצטט: "יש חשיבות עליונה להקמת יישובים יהודיים באזור כדי לשמור על אדמות המדינה"; מפני מי? "מפני השתלטות וזחלת של המקומיים הערבים". המקומיים, שימו לב: לא, חלילה, הפלשתינים. מר פרחן התייחס כאן לאותם חסרי שם שנקלעו דרך המקרה לאזור והפכו, מן הסתם, ברבות השנים מקומיים. האיש הסימפתי הזה גם אמר, שהקמת דוגית תתממש על אפס וחמתם של כולם, כי "התחיה" היא הרי מפלגה חלוצית המיישבת את הארץ בקרוונים שנקנו בכספי הציבור. כעת יש כוונה ליישב שם כ-250 מתנחלים.

כואב הלב, חברי הכנסת, באמת כואב הלב לראות את כל המאמץ המושקע בהתנחלויות הללו, הרי אותם דחפורים המכשירים את השטח היום יישרו אותו מחדש כאשר יוחזרו השטחים ותפונינה ההתנחלויות, ממש כפי שהיה בימית. הקרוונים יורדו ויושביהם יועברו לבתים נוחים במרכז הארץ, לאחר שהגשימו ציונות בדרכס המיוחדת על-ידי פגיעה במושבים הערבים, גרימת עימותי דמים והשאת הרס ונזקים ברכוש.

והם זוכים לכבוד, המתנחלים החרוצים האלה, להרכה כבוד. הנה, למשל, לוינגר, הערפד, השלפן אשר רצח סוחר ערבי מחברון. הוא הורשע בדין וקיבל רק חמישה חודשי מאסר בפועל — חמישה חודשים על רצח. אייבי נתן ריצה שישה חודשים על ניסיון לקדם את השלום ולהפסיק את שפיכות הדמים, ואילו עבריו מסוכן כלוינגר, המוכר למשטרה ולכלל הציבור בישראל ובעולם, מקבל עונש פעוט וזניח ביחס למעשה שעשה. מה הפלא, אם כן, שהמתנחלים שואבים עידוד מיחס השלטונות כלפיהם? מה הפלא שזמן קצר לאחר מכן הם פשטו שוב, והפעם על מקום הקרוי קבר-יוסף בשכם? המחזה המביך הזה, שבו פיזו להקות מתנחלים אתווי תזוית סביב ספרי התורה, כאשר אליהם מצטרף, באורח תמוה ביותר ולעצרו, גם יושב-ראש הכנסת, שאמור לייצג גישה ממלכתית אחראית — הכול הוקרן בכל העולם. 190,000 פלשתינים היו בעוצר כדי שהחאפלה הזאת תחקים. טרם נרגעו הרוחות בקרב הנוצרים ברחבי העולם על הפגיעה בכנסייה שברובע הנוצרי בירושלים, טרם שכנו המחאות על הפגרום בג'באליה, טרם כוסתה ערוות העיוות המשפטי בפרשת לוינגר, וכבר יכול היה העולם להיווכח שוב, כי ממשלת ישראל מצפצפת בגלוי על כל עקרונות הדמוקרטיה, על תהליך השלום ועל רגשותיהם של בני אדם מדרות ומלאומים שונים.

והשיכון אומר: לא ידעתי שזה של כנסייה, לא ידעתי שזה בחכירה. אם כן, מי החליט לתת 3.5 מיליוני שקל למשהו שלא יודעים מהו? היה משהו שידע, והיה מי שידע מה שעושים, ובונה את כל המערכת הזאת עם חברת "הימנותא", ומקובלת עלי פסיקתו של היושב-ראש, ולא אכנס לפרטים נוספים. היינו שותפים במקומות שדיברנו על הפרטים הנוספים.

למה סנט-ג'ון כמשל? כי בקבר-יוסף אין כל השאלה הזאת, ובשוק של חברון אין כל השאלה הזאת. ושם לא צריך לרכוש ולא צריך להביא ארכיגמון או משהו אחר לתיאטרון בירושלים כדי לטהר את השרץ, שם פשוט עושים את זה עם בולדור, כי אתם מתכוונים להתיישב במקום שיושבים בו פלשתינים, על ראשם, בתוכם, בשביל ליצור מוקדי מתיחות. זוהי בדיוק הסיבה.

ראובן ריבלין (הליכוד):
על איזו אדמה יושב ג'ן-שמואל?

מיכאל איתן (הליכוד):
על איזו אדמה יושבים דליה וברעם?

אליקים העצני (התחיה):
קבר-יוסף — — —

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אתה רוצה להרוס את המדינה.

היו"ר ד' שילנסקי:
חבר הכנסת חסיין פארס.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
בקבר-יוסף — — —

היו"ר ד' שילנסקי:
חבר הכנסת חסיין פארס, דווקא אתה מפריע לחבר הכנסת אורון?

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אני לא מפריע לו.

היו"ר ד' שילנסקי:
אתה כן מפריע לו, אין שומעים אותו. בבקשה, חבר הכנסת אורון.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):
איזה סגנון.

ראובן ריבלין (הליכוד):
— — —

היו"ר ד' שילנסקי:
חבר הכנסת ריבלין, גרוני ניהר קודם תוך ניסיון להשתיק את חברי הכנסת שישמעו אותך, עכשיו אל תעשה לחבר הכנסת אורון מה שעשו לך.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, זאת לא שאלה של סגנון. מי שמתיישב בלבה של חברון מתכוון להבעיר מדורה. מי שמתיישב בלבה של שכם מתכוון להדליק דלקה, ומי שמתיישב בדוגית בלבה של עזה היום מתכוון להדליק דלקה.

ראובן ריבלין (הליכוד):
— — —

אליקים העצני (התחיה):
מה זה, "וידנריין"?

האשם מחאמיד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני חושב.

יגאל הורביץ (הליכוד):
אתה לא מבין שזה — — —

היו"ר ד' שילנסקי:
לא, לא, לא. חבר הכנסת יגאל הורביץ, היתה לך קריאת ביניים. הוא במשפט אחד ענה לך.

האשם מחאמיד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני מבדיל בין מדינת ישראל ובין השטחים הכבושים.

יגאל הורביץ (הליכוד):
אתה אינך מבין — — —

היו"ר ד' שילנסקי:
חבר הכנסת יגאל הורביץ, השמעת קריאת ביניים, הוא ענה לך, בזה הדיון נסתיים.

רשות הדיבור לחבר הכנסת חיים אורון.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת רובי ריבלין, אני רוצה לומר לך בכל הידידות: אתה נושא כוויכוח הזה את שם ירושלים לשווא, כי אתה לא מתכוון רק לסנט-ג'ון, אתה מתכוון לסנט-ג'ון ואתה מתכוון לשוק בחברון ואתה מתכוון לקבר-יוסף, ואם תנועת ראשך אומרת את דעתך, אז תגיד את זה, כי גם מה שקרה בירושלים — — —

ראובן ריבלין (הליכוד):
— — —

היו"ר ד' שילנסקי:
חבר הכנסת רובי ריבלין, אני הגנתי עליך כאשר הפריעו לך, אני אגן גם עליך.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
על מה שקרה בירושלים, לא שר העבודה והרווחה צריך לענות ולא שר הבינוי והשיכון צריך לענות.

מיכאל איתן (הליכוד):
מי צריך לענות?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
תיכף תשמע מי צריך לענות. לא שר העבודה והרווחה צריך לענות ולא שר הבינוי והשיכון צריך לענות, צריך לענות חבר הכנסת שסחב את כולכם נגד רצונכם להרפתקה זו, עם "עטרת כהנים" ועם כל מה שהלכתם לסיפור הזה. למה אתם מגינים על זה עכשיו, חבר הכנסת ריבלין?

מיכאל איתן (הליכוד):
מגינים על זה — — —

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אני לא מדבר אתך.

היו"ר ד' שילנסקי:
חבר הכנסת מיכאל איתן, אני מבקש שלא להרבות בקריאות ביניים. קריאת ביניים אחת לגיטימית. עם זאת הייתי מציע לחבר הכנסת אורון שלא להשתמש בסגנון "אינני מדבר אתך". חילוקי דעות הם לגיטימיים, קריאות ביניים לגיטימיות.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אני יודע לעשות הבחנה בדרגות בקודש. ואני יודע שחלק מחברי הליכוד נגדרים לעניין הזה. ומכ"ל משרד הבינוי

לגיטימית על כל אחד, אבל להשמש בביטויים כגון פוגרומיסט על אדם שאיננו פה — — —
גאולה כהן (התחיה):

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
לא אמרתי את המלה שאת אמרת. אמרתי פוגרומיסט, אבל לא אמרתי את המלה שאת אמרת.

היו"ר ד' שילנסקי:
תרשה לי לסיים. אני מפנה את תשומת לבך לכך, שזה אינו נהוג בכנסת לגבי אדם שאיננו נוכח ולא יכול לענות לך.

אורה נמיר (המערך):
למה?

היו"ר ד' שילנסקי:
חברת הכנסת אורה נמיר, אולי תאפשרי לי להשמיע משהו.

עמיר פרץ (המערך):
יש בית-משפט.

היו"ר ד' שילנסקי:
חבר הכנסת פרץ, אתה מקבל אזהרה שנייה. אתה רוצה להיות הראשון שאני אוציא מהאולם? יש לך שתי אזהרות.

עמיר פרץ (המערך):
חבר הכנסת ריבלין אמר על טדי קולק שהוא ארכיבישוף

אורה נמיר (המערך):

היו"ר ד' שילנסקי:

חברת הכנסת נמיר, אין לך רשות דיבור.

חבר הכנסת אורון, הפנתי את תשומת-לבך לנוהג קיים, אתה רשאי לנוהג כהכנתך. בבקשה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
כבוד היושב-ראש, צפיתי כמו עיני כאשר הרב לוינגר אמר בטלוויזיה: אני מצטער שלא פגעת.

גאולה כהן (התחיה):
ברוצח.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אני מצטער שלא פגעת. הוא התכוון לכך שהוא לא פגע בקליע של אקדח שהיה בידו.

גאולה כהן (התחיה):
כמי שרצה לרצוח אותו.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אגב, אני לא בטוח שהוא היה נעלב מהביטוי הזה, כי הוא מסתובב בלבה של חברון. האמן לי, אני יודע על מה אני מדבר. הוא מסתובב בלבה של חברון ומטיל אימה, זה תפקידו, ואתם נושאים אותו על כפיים. הרב לוינגר לא מעניין אותי. מעניין אותי הרצף הזה שמוכיל מסנטיג'ון לקבר-יוסף, לדרוגית, לנשיאה על כפיים של הרב לוינגר. הוא כעצם אומר: אתם מדליקים מדורה כפולה, מדורה בינינו לבין הפלשתינים, מדורה בקרבנו.

יושב-ראש הכנסת, עם כל הכבוד, המבטא בתחום הזה את הכנסת כולה, כאשר הוא משתתף, חוזר והשתתף,

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
לא רק ספר תורה נשאו על כפיים בשכם. גם את הרב לוינגר נשאו על כפיים בשכם, יומיים אחרי שהוא נשפט בעוון הריגה. לא החליפו זאת בעסקת טיעון.

מיכאל איתן (הליכוד):
אתה הלכת לאייבי נתן יומיים אחרי שהוא נכלא — — — מוסר כפול, תחבייש.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אני הלכתי לאייבי נתן — — —

מיכאל איתן (הליכוד):
תשתוק.

גאולה כהן (התחיה):
חבקש סליחה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אני לא אשתוק, אני אדבר.

היו"ר ד' שילנסקי:
חברת הכנסת גאולה כהן, היתה קריאת ביניים של חבר הכנסת מיכאל איתן וחבר הכנסת אורון שמע אותה והוא משיב עליה: תני לחבר הכנסת אורון להשיב על קריאת ביניים של חבר הכנסת מיכאל איתן. בבקשה.

עמיר פרץ (המערך):

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
שבע פעמים הוא היה בבתי-משפט, ואתם נושאים אותו על כפיים. פוגרומיסט ידוע בכל חברון. על מה אתם מדברים? ואתם נושאים אותו על כפיים.

גאולה כהן (התחיה):
תתנצל על זה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
בפני מי?

גאולה כהן (התחיה):
בפני הכנסת.

היו"ר ד' שילנסקי:
חברת הכנסת גאולה כהן, אני מבקש ממך.

עמיר פרץ (המערך):
— — — נותנים הגנה לפושע.

היו"ר ד' שילנסקי:
חבר הכנסת עמיר פרץ, אתה היום פעיל יותר מדי — — —

עמיר פרץ (המערך):

היו"ר ד' שילנסקי:
חבר הכנסת פרץ, אתה מקבל אזהרה ראשונה היום.

גאולה כהן (התחיה):

היו"ר ד' שילנסקי:
חברת הכנסת גאולה כהן, גם את רוצה אזהרה? — — — תקבלי.
חבר הכנסת אורון, אני רוצה להפנות תשומת לבך, ביקורת

באירועים ובטקסים שנויים כל כך במחלוקת, ידועה דעתו

אורה נמיר (המערך):

גאולה כהן (התחיה):

הנשיא עצמו הלך.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

הוא יודע, הוא צריך לדעת. מי שקורא — — —

היו"ר ד' שלנסקי:

חברת הכנסת גאולה כהן, אני מודה לך על הגנתך, אבל אבקש שתאפשרי לחבר הכנסת אורון להמשיך את דבריו.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

הצירוף הזה של המדרה הפנימית, של האש הפנימית עם האש הנוראה שדואגים להבעיר אותה, ככל שרק ניתן, מקום אחרי מקום, כל פעם מחדש, משום שאתם יודעים שכאשר המדרה הזאת שוככת וכאשר יש רגיעה ואפשר להתחיל לדבר, אין לכם על מה לדבר.

לכן הכניסה ללבם של האזורים הערביים, ללבם של של האזורים המאוכלסים ביותר, למקומות שבהם החיכוך למפרע הוא הגבוה ביותר, הוא חלק מתוך תפיסה.

חבר הכנסת רובי ריבלין, אני מאמין שאתה יודע ויש עוד חברים כמות שידועים, שהכניסה הזאת היא אסון. אבל אתם מתעשרים כל פעם מחדש עם הקיצוני ביותר, עם מי שמוביל את העגלה הזאת. כך זה בירושלים, כאשר אריק שרון סחב את כל העגלה הזאת לתוך סנט-ג'ון, ועל החלקים הקשורים במשפט לא נדבר פה. הצירוף הזה של הכחש, הרמייה, אמירת הדברים בחלקם, עלייד, ב"הימנותא", ובמשרד השיכון — הם כולם לאותה תכלית בלתי קדושה, שמבעירה אש נוראה. אנחנו, כולנו ביחד משלמים על זה מחיר נורא. אנחנו ביחד, כולנו צפויים לשלם על זה מחיר נורא עוד יותר.

אם אומנם מפלגת העבודה, בתוך כל הסיטואציה הזאת, כאשר ממשלת מעבר מבצעת את כל התרגילים האלה, מוצאת מחדש את הפשרה, התרגיל המחודש להיכנס יחד לתוך המערכת הזאת בלי להבין — — —

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):
על כסיס של איזון.

עמנואל זיסמן (המערך):

אולי זה ימנע דברים כאלה?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

על כסיס של איזון, בלי להבין, חברים יקרים, שהבעיה איננה למנוע בקטע כזה או אחר, אלא להתייצב באופן ברור וחד כאן בצירוף על פני כל הארץ במאבק הזה.

עמנואל זיסמן (המערך):

עובדה היא שממשלת האחדות הלאומית צמצמה את ההתנחלויות.

היו"ר ד' שלנסקי:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת חגי מירום.

ראובן ריבלין (הליכוד):

עכשיו נשמע את עמדת מפלגת העבודה.

עמנואל זיסמן (המערך):

לא עמדת מפלגת העבודה, אלא עמדת חלק מחברי מפלגת העבודה.

חגי מירום (המערך):

למה לא? למה אתה אומר כך?

עמנואל זיסמן (המערך):

קודם נשמע מה תגיד.

היו"ר ד' שלנסקי:

עכשיו יתחיל חבר הכנסת חגי מירום ויכוח פנימי במפלגת העבודה?

חגי מירום (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בערב השלישי בחודש מאי, כשהחלה החמה שוקעת תחת משמע, בקע קול גדול מקבר-יוסף אשר בשכם, ספרא וסייפא, היה זה קולו המזמר של יושב-ראש הכנסת, הדמות הממלכתית אשר מסמלת את הריבון הישראלי.

הצליל הזה והשירה הזאת, אדוני היושב-ראש, זכורים לעם ישראל גם מט"ו בשבט. במעלה גבעה רמה, מעבר להר-הצופים, מעבר לגבולה הריבוני של מדינת ישראל — — —

יגאל הורביץ (הליכוד):

מה אתה אומר?

מיכאל איתן (הליכוד):

חגי מירום (המערך):

הצליל הזה והשירה הזאת, חברי הכנסת, נשמעו גם — — —

היו"ר ד' שלנסקי:

אני מודה לחבר הכנסת מיכאל איתן, שרוצה להגן עלי, אבל אני רוצה לשמוע את דברי הביקורת של חבר הכנסת חגי מירום, כי אני מכבד מאוד את דעתו של כל חבר כנסת.

גאולה כהן (התחיה):

היו"ר ד' שלנסקי:

חברת הכנסת גאולה כהן, אני מכבד דעה של כל אחד, וזכותי לשמוע את דברי הביקורת של חבר הכנסת חגי מירום, שאני מאוד מכבד אותו.

חגי מירום (המערך):

תרועתו של יושב-ראש הכנסת הגיעה גם מנאות-דוד בבניין סנט-ג'ון בירושלים. אין מקום שנוי במחלוקת שיושב-ראש הכנסת חושב שאינו צריך להביא את הממלכתיות אליו, גם כאשר העניין הזה שנוי במחלוקת בבית הזה.

מיכאל איתן (הליכוד):

הוא הלך בעקבות יגאל אלון שהקים את מעלה-אדומים.

גאולה כהן (התחיה):

חגי מירום (המערך):

הספרא, חברי הכנסת — זו הישיבה, ישיבת קבר יוסף הצדיק הקרויה "עוד יוסף חי". יושבים בה תלמידי-חכמים ומשננים את תורתם. והסייפא מה הוא? הסייפא הוא גבורת תלמידי אותה ישיבה מפוארת, גבורת כפל-חאת', גבורת רצח

הערבי ליד פתח-תקווה ופוגרומים קטנים נוספים שביצעו באזורי ברכה ברום הר-גריזים.

הסייפא הוא גם גבורת מעצרו של 120,000 תושבים סכיב שכם, שציפו יממה שלמה לכניסתו של ספר תורה אחד לתוך אותו קבר, קבר יוסף הצדיק, מה שנקרא, חברי הכנסת, "עוצר ברשות התורה"; זה מה שנעשה שם: "עוצר ברשות התורה".

ובתוך הקבר הקדוש, חברי הכנסת, עלתה וגאתה השירה. ותלמיד חכמים, גנדי, צחי הנגבי, נישאו על כתפי הסייפים, וספר התורה נישא על כתפי הנישאים על כתפי הסייפים. וכל זה מלווה בשירה. ולא קם איש מביניהם, איזה נביא או רב או מלמד, כדי לומר להם: אלוהי מסכה לא תעשה לך — כמו שכתוב בפרשת יתרו בספר שמות, ומשמעותו: חדלו לכם מאלוהים המזויף שלכם. ספר תורה צריך להפוך מדינה שלמה?

מיכאל איתן (הליכוד):

תעברו למרס — —

חגי מירום (המערך):

באותן שעות המשיכו הטנקטורים ליישר את השטח על גבעה מרוחקת כחצי קילומטר משפת הים, מול בית-לאהיא בצפון רצועת-עזה, לא הרחק מניסנית ומאלי-סיני.

יגאל הורביץ (הליכוד):

גלילי — —

חגי מירום (המערך):

גלילי לא היה נותן את ידו לזה. התווכחו שם איפה לשים אותו יישוב, דוגית, והיה ויכוח גדול, כי היו מצדדים בהקמתו ליד מחנה הפליטים: צריך להיות יישוב יהודי בצלו של מחנה פליטים.

אבל לא רק שם, חברי הכנסת. לא רק שם הסתובב לו סוחר הקרקעות הידוע מיכאל דקל.

ראובן ריבלין (הליכוד):

יהושע חנקין היה טוב?

חגי מירום (המערך):

הוא המשיך בריקמת תוכניות ההתיישבות שלו. הוא פורס מפות, מחשב חישובים. יש להחליף, כך אומר דקל, את האוהל הניצב ליד קבר-יוסף במבנה קשוח. והוא לוחש לאנשיו: "מבנה מסמל התיישבות, וקשות מסמל את עמידתה העיקשת והקשוחה של תנועת ההתחלחות". וכך הם ממשיכים להרחיב ולהוסיף קומות בבית-שניאורסון בחברון, ומוסיפים קרוונים בתל-רומיידה.

מיכאל איתן (הליכוד):

על שם מי הוא בית-שניאורסון? מה זה בית-שניאורסון?

חגי מירום (המערך):

וגברת פליאה אלבק במשרד המשפטים, בשמך ובשמי ובשמו, מחפשת מוצא משפטי, איפה אפשר לפנות עוד שטחי קרקע, איפה אפשר לשבת עוד באיוז פינה.

אליקים העצני (התחיה):

את מי נישלו משם?

ראובן ריבלין (הליכוד):

ב-1929 — —

חגי מירום (המערך):

מיכאל דקל, העומד לדין כמשחד קבלנים בלתי נלאה, מכין בימים האלה תוכנית חדשה סודית.

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

גאולה כהן (התחיה):

— — —

חגי מירום (המערך):

אדוני היושב-ראש, האם אתה מוכן להגן עלי?

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מבקש שקט. אני מפנה את תשומת לבך, חבר הכנסת

מירום — —

חגי מירום (המערך):

הוא עומד לדין כמשחד. אמרתי: עומד לדין. עוד לא אמרתי שהוא כזה. אמרתי: העומד לדין כמשחד קבלנים.

היו"ר ד' שילנסקי:

תרשה לי לתקן אותך במלה אחת, לשם ההגנות: כמאשם.

חגי מירום (המערך):

כנאשם העומד לדין כמשחד קבלנים, בלתי נלאה לטעמי. הוא מכין תוכנית סודית בימים אלה, ודברה הגיע אלי. לא מפרסמים אותה כרגע, אבל בתוכנית הזאת יש עוד 14 התחלחות חדשות בשנה זו. כו-בזמן הוא אוחז בשני תפקידים: הוא יושב גם במשרד הביטחון וגם במשרד ראש הממשלה.

כעת, חברי הכנסת, המציא לנו המוח היהודי פטנט נוסף, פטנט מארץ הפטנטים. קוראים לו "תוספת שכונות". זה דבר חדש. תוספת שכונות ביישובים קיימים לא מחייבת אישור של ועדת שרים לענייני התיישבות. וכך בונים את שכונת-אלון במרחק 2 קילומטרים מכפר-אדומים, וכך מסיעים לשם 20 קרוונים. ועוד לא עיף הסרגל מלטרטט את השכונה ההיא, וכבר מקימים שם שכונה נוספת באזור ושמה "אדם".

אליקים העצני (התחיה):

אדם זה יישוב שקיים כבר שנים.

חגי מירום (המערך):

לא יישוב? זו שכונה, אומרים לי. ושכונה היום זה מה שרואים בקצה האופק. זה נקרא שכונה.

אליקים העצני (התחיה):

אדם זה יישוב קיים, כבר הרבה שנים. צריך לעשות שיעורי בית.

חגי מירום (המערך):

וכל אלה עוד מעט ייקראו ירושלים השלמה.

מיכאל איתן (הליכוד):

במהרה בימינו אמן.

חגי מירום (המערך):

חברי הכנסת, אני רוצה לסכם. כך מוקמת לה אט-אט מדינת הקרוונים, מדינה נוסעת על גלגלים, מדינת אלף שכונות. והנושאים לשווא את שמה של העיר ירושלים יהפכו אותה עוד מעט לעיר-מדינה.

אליקים העצני (התחיה):

הקנאה מדברת מגרונכם. אין לכם יישוב אחד.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת העצני, אתה מוסיף לחבר הכנסת מירום זמן על זה המוקצב לו, כי הוא חייב לענות לך, וזה נוסף לו על הזמן.

אליקים העצני (התחיה):

כל זה מתקבל כמובן מאליו, וכך צריך להיות.

קריאה:

— — —

עמיר פרץ (המערך):

עוד אחד מט"ף מוסר.

אליקים העצני (התחיה):

כל זה מתקבל כמובן מאליו, וכך צריך להיות. רק כאשר יהודים מבקשים לגור, כלומר לחיות, ברובע הקרי "נוצרי", נמצאו בתוכנו יהודים המזדעזעים ונרעשים מהמעשה הנורא הזה, מתנהגים כעבריינים שנחפסו בקלקלתם, כאילו הושיבם על ספסל הנאשמים.

הבה ונשאל את היהודים המפחדים הללו, חלקם הגדול צברים, אך מוזן חדש — קוצים כחוצ' וקוצים בפנים וכל הקוצים דוקרים אך ורק את בני עמם — הבה ונשאל אותם: מה חטאתם? מה פשעכם? האם מצורעים אתם, שמגעכם מטמא? מדוע ברובע הנוצרי הזה מחצית החושבים יכולים להיות מוסלמים, ואפילו מתחת לאכסניה שנשכרה על-ידי היהודים כל החנויות בידי מוסלמים, ורק ליהודים? verboten? מדוע יהודים מבקשים לגור על יהודים: "יהודים החוצה"?

יש לי בשורה טובה לחברי הכנסת מהשמאל, שמצפונם מעיק עליהם, הכורעים כביכול תחת איוה חטא קדמון: גם אני וגם אתם לא צלבנו את ישו, וגם לא אבותינו המשותפים. פונטיוס פילטוס צלב את ישו, כמו שהמית בייסורים אלפי יהודים אחרים. אין כל אשמה וכל פגיעה בכך שיהודים ישוּבו לחיות בסמיכות למקום שבו קבור בן עמם המעונה, אשר זרים עשו ממנו אלוהים.

חשבנו שבארץ הזאת יגדל לנו דור חופשי ומשוחרר מן התסביכים והפחדים שנטעו בנו זרים, מן השנאה העצמית, מאמת הגלות. כפי שטרם כבשנו את כל השממות בארצנו כך קל יותר להוציא את היהודי מן הגלות מאשר את הגלות מן היהודי.

פרשת בורקאן, אותו ערבי שלא הורשה לגור ברובע היהודי, היא תירוף עלוב. הרובע היהודי נשדד, נשרף ופוצץ על-ידי הערבים, ותושביו נהרגו או הוגלו. לכן היתה התערבות ממשלתית ישירה ומכוונת שהפקיעה את כל הקרקעות, גם של יהודים, כדי להקים רובע יהודי חדש מתוך ההריסות. זו היתה הוראת שעה יוצאת מן הכלל המאשרת את הכלל: ערבים מתיישבים בנצרת-עילית, בתל-אביב, בבאר-שבע, בשכונות המערביות של ירושלים, ולא ראינו הפגנות של ערבים יפ'נש, כי בנייהם אין כאלה הרואים את עצמם כפרובוקציה.

ומכאן אל האיבה הערבית: איך אפשר שלא לראות את הקשר בין ההתנגדות הערבית להתנחלות היהודית להתנגדותם לעלייה? הנה אותו מנהיג מחבלים פייצל חוסייני הנהיג הפגנה פרועה, מוסלמית-נוצרית, נגד היהודים בנאות-דוד והוא הוא המנהיג עכשיו מסע כל-עולמי נגד העלייה. כך נלחם דודו הנאצי חאג' אמין אל-חוסייני נגד העלייה וההתיישבות כאחת וכך היה הספר-הלכן הבריטי, שכן העלייה וההתיישבות שתיים הן, שהן אחת. מהן נכנתה המדינה ורק מהן היא תתקיים. אם ההתנגדות היהודית להתיישבות של יהודים בירושלים ובכל מקום ביש"ע היא פגם נפש, ההתנגדות הערבית היא מזימה להנציח טרנספר ישן. את גירוש היהודים מן הרובע הנוצרי, באינתיפאדות שונות עוד מראשית המאה. רצחת וירשת.

חגי מירום (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני אומנם צעיר יחסית בבית הזה, אבל ניסיון יש לי, ואני מריח את ריח המלחמה הבאה. בשנות חיי הלא-רבות הייתי חייל ב-1967, ב-1973, במלחמת ההתשה ובלבנון. ואני מריח את המלחמה הבאה, כי היא תבוא. היא לא יכולה שלא לבוא, אם לא ניטול את העניינים בידינו, ונאמר לעצמנו, שבעת הרגישה הזאת אי-אפשר להמשיך את העניין הזה, את תנופת ההתנחלויות הזאת.

מיכאל איתן (הליכוד):

אמרת את זה לגולדה כשהירחת ב-1973?

אליקים העצני (התחיה):

כל זה קרה בגלל ההתנחלויות?

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אתה מרכה היום בקריאות ביניים, מעל למקובל אצלך.

גאולה כהן (התחיה):

— — —

חגי מירום (המערך):

כל זה מתרחש שעה שמתקיים נס, נס העלייה. העניין הזה כל-כך כל-כך רגיש, והעניין הזה כל-כך כל-כך מאוים. דווקא בתקופה הזאת, כאשר יש לחץ כל-ערכי להפסקת העלייה, כאשר העולם כל-כך רגיש לסוגיית ההתנחלויות, כאשר מתרחש נס, ומאות אלפי יהודים באים לכאן, למדינת ישראל, כאשר זה קורה — אתם תיקחו על עצמכם את האחריות למה שאתם עושים?

אליקים העצני (התחיה):

אולי הערבים מכינים מלחמה בגלל העלייה?

חגי מירום (המערך):

מי יהיה אחראי ליהודי אחד שייפגע בפוגרום בליטא או בלטביה בגלל העניין הזה? צריך טיפת אחריות. ואתם לא נוהגים כך.

גאולה כהן (התחיה):

אתה יודע מה? אתה באמת צעיר.

חגי מירום (המערך):

מה שקורה הוא, שתנופת ההתנחלות המשתוללת הזאת היא טקס הלוויה לתהליך השלום. מעולם לא ראיתי טקסים ושמוחות בבתי-קברות. ראיתי אותם בקבר-יוסף.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לך. אחרון המציעים — חבר הכנסת אליקים העצני.

אליקים העצני (התחיה):

כבוד היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, בירושלים המערבית יש כנסייה אתיופית ליד רחוב הנביאים, ויש כנסייה בפטיסטית ברחוב נרקיס, ויש מנזר רטיסבון ליד בית-הכנסת "ישורון", ויש מנזר גרוזיני מתחת למזויאון ישראל, ויש מנזר טרה-סנטה ליד בית ראש הממשלה, וראש העיר ירושלים יצא מגדרו כדי להקים אוניברסיטה מורמונית נוצרית על ההר-הזיתים.

עמיר פרץ (המערך):

של נעליך מעל רגליך כשאתה מדבר על ראש עיריית ירושלים, כולכם צריכים לשחוק ולסתום את הפה כשאתם מדברים על טדי קולק.

שר העבודה והרווחה ר' מילוא:
גם ירושלים היא חלק בלתי נפרד ממדינת ישראל, חבר הכנסת חגי מירום, ולמרות זאת יש כאלה, לא רק בקרב אויבנו אלא גם בקרב ידידינו, הרואים ביהודי המתיישב במקומות אלה מתנחל פסול ועובר על החוק.

חגי מירום (המערך):
לא בירושלים.

שר העבודה והרווחה ר' מילוא:
גם בירושלים. שמעת התייחסות לאפשרות שעולים חדשים, שדיברת עליהם, יתיישבו בירושלים, גם מקרב ידידינו.

מיכה גולדמן (המערך):
על זה נילחם יחד, על כך שכל עולה שיבוא וירצה להתיישב בירושלים אכן יתיישב בה.

שר העבודה והרווחה ר' מילוא:
לכן, אני רוצה להמליץ בפני כל אחד מאתנו: כואו לא נעשה הפרדה בין יהודי מתיישב לבין יהודי מתנחל. כולם מתיישבים. אין מתיישבים לעומת מתנחלים. יש יהודים שמתיישבים, אלה בירושלים, אלה בחברון, אלה באריאל ואחרים בגליל ובנגב. כולם יהודים שמתיישבים בארץ-ישראל.

עיוות מסוג זה יכול גם לעוות את האמיתות הבסיסיות, הן היהודיות והן הציוניות. אם יהודי היושב בחברון או באריאל הוא בכחינת מתנחל ולא מתיישב, הרי כל מה שיעשה אותו יהודי מהווה התגרות בעיני אלה השוללים את שיבת היהודים לארץ-ישראל, ולא משנה אם מדובר בהוספת בית כיישוב, בהכנסת ספר תורה לבית-כנסת או בכניית עיר בלב השומרון. מי שמגדיר פעולות טבעיות ונורמליות, יהודיות וציוניות, כהתגרות, כפרובוקציה או כמעשה בלתי-חוקי, מעניק סעד ועידוד לשוללי קיומה של מדינת ישראל ולמתנגדי הציונות.

אלה שבאו למחות ולהפגין בגלל הכנסת ספר תורה לישיבה שליד קבר-יוסף לא הפגינו כמעשהם דווקא זיקה לערכי היהדות ולבניין הארץ. עוות המצח שבה נהגו כאשר ציטטו פסוקים מן התנ"ך נגד הכנסת ספר תורה חשפה מידה רבה של התנתקות מתוכנם ומרוחם של דברי הנביאים על שיבת ציון ועל רוח הגאולה.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
ודווקא בשכם תצא תורה מציון? מקבר השחי?

שר העבודה והרווחה ר' מילוא:
גם זאת תורה.

יוסי שריר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אתה חושב שכל נוכל, ברגע שהוא ייקח ספר תורה לידי — אנחנו נעמוד דום?

שר העבודה והרווחה ר' מילוא:
לא, חבר הכנסת שריר, אבל נרמה לי שעמדתכם לגבי כאלה המחזיקים בספרי תורה בצד הזה של "הקו הירוק" או בצד הזה של "הקו הירוק" לא שונה בהרבה. ראינו זאת גם בעבר.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
באמת.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אך לא רק נגד ההתנחלות בירושלים קמו מתנגדים מבחוץ ומבפנים. אם הרחקנו לדוגמת שבחולות עזה, שם השיגה אותנו השטנה, גם שם: verboten. אם נדרנו למדבר יהודה, לשכונת-אלון שליד כפר-אדומים, גם שם מצאנו תמרור יהודי אומר בגרמנית Judenrein.

על כן הגיע הזמן להשמיע בקול ברור וצלול באזני אויבים מבחוץ ויריבים מבית: גזירת שמונת היישובים נפלה ביום נפילת ממשלת המחדל הלאומי, ועל כך נתונה תודתנו לחבר הכנסת שמעון פרס, אשר חולל את הנס הזה בעצם ימי הפורים. ממשלה חדשה בישראל לא תהיה קשורה לשום נומרוס קלאוזוס אנטי-ציוני נגד שבות היהודים לארץ יהודה, נגד שבות עם ישראל לארץ-ישראל. נשוב אל כל נופי ארצנו, על-פי המתכון הישן והטוב של ארץ-ישראל העובדת, כשהיתה עוד עובדת, בעי"ן, ולא אוכדת, באל"ף: התיישבות כאמצעי להשרשת עם ישראל בארץ והתיישבות כמטרה, קיום השבות. מצוות יישוב ארץ-ישראל כפוננו ממש כל ימות השנה. נדאג לביטחון לפי תפיסתנו: נשכ בכל עיר בארץ-ישראל, לא רק בחברון, ובחברון לא נשכ בארבעה גטאות, כי אם בכל מקום שבו ימצא רכוש יהודי. לא ננוח עד שלכל כפר ערבי יהיה יישוב יהודי בשכונת קרובה. כך ורק כך נרגיל את שכנינו לעובדה הנחרצת, שהם גרים ויגורו וגם יהיו מזכויות בארץ-ישראל.

טוב שמתקיים הדיון הזה בכנסת, טוב שנושא התביעה הקונסטרוקטיבית היהודית לארץ-ישראל, אשר שמה התנחלות, חזר לכותרות. טוב שהוא שולל אינצ'ים מן התביעה הערבית החבלנית על ארץ-ישראל, שהתגלמותה היא האיתנפאדה.

צר לנו על השטנה היהודית, צר לנו שיהודים חוצים את הקווים לעבר האויב, אך נתגבר. הם יקטרגו ואנחנו נכנה, הם ידברו ואנחנו נעשה, כי את המנגינה הזאת לא תצליחו להפסיק.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לחבר הכנסת אליקים העצני. כבוד השר רוני מילוא.

שר העבודה והרווחה ר' מילוא:

אני מביא, כמובן, אדוני היושב-ראש, את עמדת הממשלה ולא את עמדתי בנושא זה, ולכן אין פה עניין לפנייה אלי אלא לנציג הממשלה בקשר לתשובה הזאת, כמקובל.

מיכאל איתן (הליכוד):

יש סתירה בין עמדתך לעמדת הממשלה בעניין זה?

שר העבודה והרווחה ר' מילוא:

לא, לחלוטין לא.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ראשית הייתי מציע לחברים, שראוי שיחדלו משימוש בהגדרות שונות כלפי יהודי היושב ומתיישב כחלק זה או אחר בארץ-ישראל. כבר ראינו כעת האחרונה שכעני מתנגדני, ולצערנו אף בעיני חלק מידידינו, גם מי שמתגורר ברמת-אשכול, בגבעה-הצרפתית או ברמות, בירושלים, או מי שמתגורר בקצרין או ברמת-גושמיים שברמת-הגולן, גם הוא בכחינת פולש ומפר חוק — מתנחל.

מיכה גולדמן (המערך):

רמת-הגולן היא חלק בלתי נפרד ממדינת ישראל.

חגי מירום (המערך):

רמת-הגולן היא חלק בלתי נפרד ממדינת ישראל.

פולחן דתי. מאז ומעולם הפגנו בירושלים יחס של כבוד לכל מקום קדוש של כל עדה, אם נוצרית ואם מוקלמית. לו חשבה הממשלה שלא מדובר פה בעניין של שכירת רכוש רגילה אלא בעניין של פגיעה במקום קדוש, היא היתה מתערכת ומונעת זאת.

אין לאיש בממשלת ישראל ובממשל בכלל, על כל רבדיו, כל כוונה לפגוע ולהתגרות במי מן התושבים בחלק כלשהו בארץ-ישראל. אנו מעוניינים ביחסי שלום, בשכנות טובה ובהתקדמות יחד לתהליך של דיאלוג ושלום. בירושלים, על-פי חוק-היסוד המחייב את כולנו ועל-פי הנורמות המקובלות על כל ממשלות ישראל, נמשיך ונקיים את חופש הפולחן לכול. זאת בהבדל ובשונה מאלה שקדמו לנו בירושלים, שלא אפשרו פולחן וחופש דתי. אנחנו ננהג בנושא זה על-פי אמות המידה שנהגנו לפיהן בעבר, ונכבד את כל הגורמים שיש להם עניין דתי בירושלים ואת זכות הפולחן הדתי בירושלים על-ידי כל הדתות.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

שר העבודה והרווחה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מפאת הרגישות של הנושא וההתלהבות של כמה מהחברים שדיברו כאן, אני אומנם חושב שאין לזה הצדקה אובייקטיבית, אבל אם זה קיים — אני מציע להעביר את ההצעות השונות לוועדת הפנים של הכנסת, שתוכל לקיים על כך דיון, על כל ההיבטים, ולהגיע לאחר הדיון הזה למסקנה, שאני חושב שתהא מקובלת על כולם, שמדובר פה בעסקה רגילה שאין לה השלכות כלשהן על עניינים דתיים. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה לך. חבר הכנסת יוסי שריד, האם אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדת הפנים של הכנסת?

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני מסכים לוועדה. איזו ועדה, תקבע ועדת הכנסת.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת ראובן ריבלין?

ראובן ריבלין (הליכוד):

אני מסכים, אדוני.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת האשם מחאמיד?

האשם מחאמיד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אני מסכים לכל ועדה שתקבע, אבל לא ועדת הפנים.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתה מסכים לוועדה. בסדר. דבר מושרש הוא שאם יש הצעה לשתי ועדות, העניין עובר לוועדת הכנסת. זה אל-ף-בית אצלנו.

חבר הכנסת חיים אורון?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
מסכים.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת חגי מירום?

חגי מירום (המערך):

אני מוכן לוועדה.

שר העבודה והרווחה ר' מילוא:
מעולם לא גיליתם אהבה רבה לנושאים ספרי תורה, בין בחכרון, בין כשכס בין ביפו, בתל-אביב או בחיפה.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

כשהחבר של גומאדי, זה שאמר "אם צריך — אני בא מייד", אוהז ספר תורה, אתה חושב שזה עושה עלינו רושם? זה רק אומר שלוקחים ספר תורה ומשפילים ומכזים גם אותו. זה הכול.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

קרדום לחפור בו.

שר העבודה והרווחה ר' מילוא:

אשר להקמת יישובים חדשים בארץ-ישראל, הממשלה הנוכחית ממשיכה לפעול בהתאם למדיניות קודמותיה ובהתאם לקווי היסוד של ממשלת האחדות הלאומית. שכירת הבית ברובע הנוצרי על-ידי החברה הפנימית היתה עסקה רגילה של נכסי דלא-ניידי, שכמותה יש רבות. הדבר עורר את חמתם של גורמים עוינים. מה שעורר את חמתם היתה העובדה, שיהודים נכנסו לרכוש שבו מדובר.

אני רוצה להפנות את תשומת לב חברי הכנסת לכך שערכים מוסלמים קנו ושכרו עשרות ואף מאות נכסים בירושלים מכנסיות נוצריות שונות, ואיש לא מחה ולא ערער על כך. גם באותו מכנה שאתם מדברים עליו השכירו מוסדות הכנסייה היוונית-האורתודוקסית חנויות לערבים מוסלמים בקומה הראשונה של המכנה. יש שם, למשל, חנות שטיחים בבעלותו של אחד מוסא דג'אני, חנות עורות של מוסא יגמור וחנויות בגדים של נאצר עברין. אני פונה אליכם, לכל אלה שמחו, שהתקוממו והתרגשו מן המעשה, ואני רוצה לשאול: האם להשכיר למוסלמים ברובע הנוצרי מותר ורק ליהודים אסור?

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

שר העבודה והרווחה ר' מילוא:

אני גם רוצה להציע לכל אלה שמחו כאן לבדוק, אולי יש אפשרות שהכנסייה הקימה קול זעקה רק לאחר שגורמים שונים, ביניהם גורמים רעולי-פנים וגורמים אלימים אחרים, איימו על אנשי הכנסייה בקשר לעסקה שהם עשו. לא מטעמים דתיים הם התרעמו, אלא מטעמי אותם איומים.

אליקים העצני (התחיה):

גם איומים וגם מעשים.

שר העבודה והרווחה ר' מילוא:

מסתבר שכיום עסקה הופכת להתנחלות פרובוקטיבית, מקוממת ובלתי-נסבלת רק כאשר יהודים מקבלים רכוש לידיהם בארץ-ישראל ובירושלים. הדברים נוצלו ניצול פוליטי, תוך הדבקה תוויות. גם דבר זה אינו חדש. לצערנו, כתולדות היישוב בארץ-ישראל היו מקרים כאלה גם בעבר.

העובדה שהיתה השתתפות ממשלתית איננה דבר חריג או יוצא דופן. הועלתה טענה בדבר כשרות העסקה, והדבר נתון להכרעתם של בתי-המשפט. ברור שמה שיחליט בית-המשפט יקום ויכובד על-ידי כל הצדדים.

חברי הכנסת, למען הסר ספק ברצוני לחזור ולהדגיש, שהנכס שבו מדובר איננו אתר קדוש. זה איננו מקום פולחן. הממשלה היתה מתערכת מייד, ובתוקף, כדי למנוע כל פגיעה שהיא במקום קדוש או במוסד השייך לדת כלשהי לצורכי

גאל הרובין (הליכוד):
מה ההצעה?

מיכאל בר-זר (המערך):
יש כאלה שחושבים שלפז עם ספרי תורה לעיני הטלוויזיה ולהשמיע לה כל מיני שירים ונעימות זה שיא של חוכמה, גבורה ואהבת הארץ.

ואני חושב — ואני לא היחיד החושב כך — שבזה הם פוגעים במטרות שלהם. אם אנחנו משלמים עכשיו בבעיות בתחום העלייה; אם העולם כולו קם נגדנו בענייני ירושלים שלא נוגעים כלל לרובע הנוצרי; אם אנחנו קופצים עכשיו בהתנחלויות הללו ומדאים לעולם כולו מה יקרה כשתהיה ממשלה צרה בישראל — אנחנו טועים טעות מרה.

היו"ר ד' שילנסקי:
חבר הכנסת מיכאל בר-זר, סיימת. מה אתה מציע?

מיכאל בר-זר (המערך):
משום כך אני מציע, אדוני היושב-ראש, להסיר את הצעתו של חבר הכנסת ראובן ריבלין מעל סדר-היום של הכנסת.

היו"ר ד' שילנסקי:
חברת הכנסת גאולה כהן, את ודאי תקפירי על הדקה.

גאולה כהן (התחיה):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הערה ושלוש נקודות.

קודם כול פשוט הקדמה. כשחבר הכנסת שריר דיכר, חשבתי לעצמי מה הדמיון בין חבר הכנסת שריר לבין חבר הכנסת פרס — וראיתי: הפניקה, ההפחדות; אבל לא רק זה, אלא גם העובדה שהן תמיד מתגלות כהפחדות שווא.

נקודה ראשונה. אני חושבת שכולנו צריכים להסכים — ואינני מכינה את ההתרגשות שבכך ימין במליאה הזאת — לסידור העבודה הזה: הם יעלו כאן וידברו, יעלו לשטח ויפגינו שם, ואנחנו נעלה בשטח יישובים. אחרי שהם עולים כאן ומדברים על הורדת יישובים ויורדים מהדוכן, עולה תמיד עוד יישוב. כך זה 20 שנה, ואני מקווה שכך זה יימשך.

נקודה שנייה. אני מברכת את היושב-ראש על שהוא פיזו, כרכר וריקד, כפי שהם אומרים. אני חושבת שלאחר כל פיזו, ריקוד וכרכור כזה, על הגבעות ועל ההרים בשומרון מפזזים היום עשרות אלפים של ילדים ושל בתים, כן ירכו.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

היו"ר ד' שילנסקי:
חברת הכנסת גאולה כהן, זמןך תם.

גאולה כהן (התחיה):
משפט אחרון: כשראיתי את פניהם — — —

היו"ר ד' שילנסקי:
לא, לא, אמרי רק מה את מציעה.

גאולה כהן (התחיה):
אגיד למה אני מציעה.

היו"ר ד' שילנסקי:
לא, לא, את צריכה להגיד מה את מציעה.

גאולה כהן (התחיה):
אני מצטערת שיש כאן איזה אלמנט, כנראה של ערבי-רב שיצא אתנו ממצרים — — —

היו"ר ד' שילנסקי:
חבר הכנסת אליקים העזני?

אליקים העזני (התחיה):
מסכים.

היו"ר ד' שילנסקי:
חברי הכנסת, אני רוצה להפנות את תשומת לבכם לכך שלא די להגיד: אני לא מוכן להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה, או: אני מוכן להעביר את הנושא לוועדה. רק אם יש מישהו שמציע להעביר את הנושא לוועדה אחרת, אנחנו מעבירים את העניין להחלטתה של ועדת הכנסת.

כן, חבר הכנסת שלמה הלל.

שלמה הלל (המערך):
אני מציע להעביר את הנושא לוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר ד' שילנסקי:
הנה יש שתי הצעות. עכשיו ברור שצריך להעביר את העניין לוועדת הכנסת.

ובכן, חבר הכנסת ויינשטיין, נרשמך להצעה אחרת. בבקשה, מהמקום. אני מפנה את תשומת לבם של כל אלה שיש להם הצעה אחרת שאני אקפיד, עם הסטופר ביד, על דקה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):
כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת יוסי שריר הציג בפני הכנסת, בכיטוחן המאפיין אותו, עובדות. אני מבקש להזים עובדה מן המרכזיות בטיעוני, המתייחסת לכשירותה החוקית של ההוצאה התקציבית.

אני מבקש לקבוע, שהחשב הכללי באוצר או נציגו חותם על הוצאה כספית, קטנה כגדולה, רק אם יש סעיף הוצאה תקציבי שאושר על-ידי הכנסת ואם ייעוד ההוצאה תואם את הסעיף הזה; וכך היה. משרד החשב הכללי באוצר כהן את הסוגיה וחתם על הוצאה מותרת וחוקית.

שרי הממשלה הם אישים פוליטיים שנבחרו וקיבלו אמן כדי לבצע מדיניות שולחיהם, וכך היה.

היו"ר ד' שילנסקי:
חבר הכנסת ויינשטיין, סיימת. כיוון שלא אמרת מה אתה מציע, אני מבקש שתאמר מה הצעתך אף שהדקה העומדת לרשותך הסתיימה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):
על כן אני מציע את להסיר הצעתו של חבר הכנסת יוסי שריר מסדר-היום.

היו"ר ד' שילנסקי:
הצעה אחרת לחבר הכנסת מיכאל בר-זר, ביחס להצעתו לסדר-היום של חבר הכנסת ראובן ריבלין.

אני מפנה את תשומת לבכם לכך, שכפי שהפסקתי עם הצלצול את חבר הכנסת ויינשטיין, כך אנהג לגבי כל אחר.

מיכאל בר-זר (המערך):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הרבה מדברים כאן היום על אהבת ארץ-ישראל, על החוכמה ועל הגבורה. יש מי שחושבים שלהכריז שאנחנו צריכים ארץ גדולה כדי לקלוט עלייה גדולה זה שיא של חוכמה ושל גבורה, ויש כאלה שחושבים שלהתיישב התיישבות מתגרה ברובע מרוכזי ירושלים, ועל-ידי כך להקפיץ נגדנו את העולם כולו, זו חוכמה וגבורה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברת הכנסת גאולה כהן, את רוצה שאני אסגור את המיקרופון? את תגידי רק מה את מציעה.

גאולה כהן (התחיה):

לכן אני מציעה להוריד מסדר-היום את הצעתו של חבר הכנסת אורון.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. בבקשה, חבר הכנסת עמיר פרץ. הנה אתה רואה, בשקט ובניחותא יש לך רשות הדיבור. בבקשה.

עמיר פרץ (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להגן על שמו של ראש עיריית ירושלים, מר טדי קולק, שהפך כדיון הזה למושמן העיקרי עליידי אנשי הימין.

יגאל הורביץ (הליכוד):

לא נכון.

עמיר פרץ (המערך):

טוב, אני שמח לשמוע את ההתנצלות שלכם. תתנצלו, תתנצלו.

חיים רמון (המערך):

— — —

עמיר פרץ (המערך):

חבר הכנסת ריבלין קרא לו "הארכיגמון קולק" והשווה אותו לפייצל אל-חסייני.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת רמון, דווקא אתה מפריע לחבר הכנסת פרץ.

חיים רמון (המערך):

הפריע חבר הכנסת יגאל הורביץ.

היו"ר ד' שילנסקי:

שמעתי את קולך. קולך רועם.

חיים רמון (המערך):

אינני רוצה להסתבך עם היושב-ראש יותר ממה שהסתכחתי בשבוע שעבר. אני לא עונה.

עמיר פרץ (המערך):

אנשי הימין היושבים כאן, כולם ביחד וכל אחד לחוד, לא תרמו לחיזוק ולביסוס של ירושלים יותר מטדי קולק. דמותו של טדי קולק, יו"ר מכולם, מחזקת את מעמדה של ירושלים בתוך ישראל ובעולם כולו.

כאשר כולכם מדברים על הוויכוח עם האמריקנים על השאלה מהי ירושלים רבתי, טדי קולק היחיד, יותר מראש ממשלת המעבר, הצליח לשנות את האטמוספירה ולעצור את הסחף נגד ירושלים שגרמו הפעולות חסרות האחריות של המתנחלים ברובע הנוצרי.

אנשי הימין, החוששים ממעמדו של טדי קולק בקרב הציבור הישראלי ופחדים מהעובדה שהוא התחיל להשמיע את דעתו מול ההתרחשויות שעלויות — — —

יגאל הורביץ (הליכוד):

מה פתאום מפחדים?

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת עמיר פרץ, אתה סיימת. תגידי עכשיו רק מה אתה מציע.

עמיר פרץ (המערך):

משפט אחרון.

היו"ר ד' שילנסקי:

לא, גם לחברת הכנסת גאולה כהן לא נתתי להשלים משפט. מה אתה מציע?

מיכאל איתן (הליכוד):

להסיר מסדר-היום את טדי קולק.

עמיר פרץ (המערך):

אני משלים את המשפט.

היו"ר ד' שילנסקי:

תואיל להגיד מה אתה מציע.

עמיר פרץ (המערך):

לכן אני מתנצל בפני חברי חגי מירוס, שהגנה על ראש עיריית ירושלים אילצה אותי לנצל את הזכות הפרלמנטרית שלי ולבקש להסיר את הצעתו מסדר-היום. את הצבעתי אשקול.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת זיסמן, בבקשה. אני בטוח שאתה תדבר במסגרת הדקה העומדת לרשותך.

עמנואל זיסמן (המערך):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מציע להסיר מסדר-היום את ההצעה הקיצונית הבלתי-אחראית של חבר הכנסת אליקים העצני, המצביעה בעליל על מה שיהיו האופי והמעשים של ממשלה ימנית צרה, ששם הוא וחבריו יכתיבו את הכיוון, את המגמה ואת המעשים שלה.

העיר ירושלים זקוקה להרכב יהודים, ויש בה שטח רב בכל חלקי העיר לאיכלוס יהודים, לאו דווקא כדי לפגוע ברקמה העדינה ובדו-קיום שנפגע, אבל עדיין קיים, בין כל חלקי האוכלוסייה בעיר הזאת.

אנ מציע להסיר מסדר-היום כל הצעה קיצונית, ובוודאי חסרת אחריות כזאת.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת זיסמן, אתה היית היוצא מן הכלל ואף לא הגעת למועד הצפון. גמרת את דבריך עוד לפני הצפון. תודה רבה.

אחרון אחרון — חבר הכנסת צחי הנגבי.

צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, יש שני סוגים של חודשים בלוח השנה הפוליטי. יש חודש שבו אנחנו לא זוכים לראות הפגנות של "שלום עכשיו"; זה אומר שזה חודש מבוכה לריק, כי כנראה לא נעשתה בו שום פעולה ממשית לקידום האחידה היהודית בארץ-ישראל, ביהודה ובשומרון. יש חודש שבו אנחנו זוכים לנאומים מתוסכלים של יוסי שריד, למשמרות מחאה, להפגנות של "שלום עכשיו", ואז אני יודע: זה חודש שבו הרווחנו את לחמנו — חודש של תנופה, של עשייה, של התקדמות.

החודש הזה, אדוני היושב-ראש, היה חודש נהדר. פגשנו את אנשי "שלום עכשיו" בדוגית, באלון, בקבר-יוסף בשכם, באחידה היהודית החדשה בירושלים. וזה אומר שזה חודש שכולנו צריכים לייחל לכן שיהיו רבים כמוהו, גם אם זה כרוך בכך שבכל חנוכה של יישוך ובכל טקס עלייה לקרקע, שם בשוליים — — —

קריאות:

— — —

צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש את הגנתך.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אברהם בורג (המערך):

— — —

חיים רמון (המערך):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

רק רגע. עצרתי את השעון. חבר הכנסת אורון, חבר הכנסת בורג, חבר הכנסת חיים רמון, אפשרו לחבר הכנסת הנגבי לסיים את דבריו.

ראובן ריבלין (הליכוד):

— — — במערת-המכפלה כן הכנסתם ספר תורה.

אברהם בורג (המערך):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, רשות הדיבור ניתנה לחבר הכנסת צחי הנגבי. נותרו לו חמש שניות. נא לאפשר לו לנצל את חמש השניות האלה.

צחי הנגבי (הליכוד):

אני מאחל לכולנו שיהיו לנו חודשים רבים כאלה, גם אם המחיר, ידידי אברהם בורג, הוא שבכל טקס של עלייה לקרקע — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו מקבלים את האיחולים, אבל אתה צריך להגיד מה אתה מציע. חבר הכנסת צחי הנגבי, יש לך אפשרות אחת בלבד: להגיד מה אתה מציע.

צחי הנגבי (הליכוד):

מכיוון שהנוסחה היא — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

לא. לא. מה הצעתך?

צחי הנגבי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הפרעו לי, אני ביטלתי כמעט את רוב דברי. אני מעוניין במשפט סיום. — — — ההצעה שלי: כיוון שהנוסחה — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

לא. אתה יכול להגיד אם אתה מציע להסיר את זה מסדר-היום או לא להסיר, וללא הסבר. לא אפשרתי זאת לאיש לפניך, אני לא יכול להרשות זאת גם לך.

צחי הנגבי (הליכוד):

אני מציע, על-פי האמרה: כל פעולה שמתחילה ברגל ימין מקוממת את השמאל, להסיר מסדר-היום את ההצעה של חבר הכנסת האשם מחאמיד.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברי הכנסת, לפני ההצבעה אני מוצא לנכון להגיד לכם מלים מספר, לא תוך ויכוח, אלא ברוח טובה, ואבקש לקבל את דברי באותה רוח. הייתי בקבר-יוסף בשכם עת הכונס שם ספר תורה. ראיתי

קבוצת מפגינים מוחים על הכנסת ספר התורה במקום. כולם בוודאי מבינים, אף בלא שאפצה פה, שדעתי לא כדעתם, אך אביא לידיעת חבר הכנסת יוסי שריד וחבר הכנסת חגי מירום וכלל חברי הכנסת: אני מכבד כל דעה, גם כשהיא נוגדת את דעתי. כל אחד וגישתו, כל אחד מבין את הדמוקרטיה בצורה שונה. שמעתי כאן גם ביקורת הוגנת וסבירה, כפי שהובעה כאן על-ידי חבר הכנסת האשם מחמיד מהמפלגה הדמוקרטית לשלום ולשוויון, וכך גם קיבלתי את הביקורת של חבר הכנסת חיים אורון מסיעת מפ"ם.

חברי הכנסת, הושמעו כאן כלפי דברי ביקורת, אף שהמבקרים יודעים שאינני לוקח חלק בוויכוחים, וכעיקר לא מעל במת הכנסת.

אגיד רק זאת: אני נושא תפילה ליושב במרומים, שיזמן לי עוד שמחות רבות בישראל, ויזכני לקרוד בהן עם ספר תורה ביד, בפרט כשהוא נוסף ומוכנס לארון קודש.

אנחנו ניגשים עכשיו להצבעה.

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

חבל שאני לא יכול לחזור על דברי.

יאיר צבן (מפלגת הפועלים המאוחדת):

— — —

יוסי שריד (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אם היה לי ספק לגבי הדברים שאמרתי לך — — — אני חושב עכשיו שלא הייתי חריף מספיק.

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו ניגשים, כפי שאמרתי, להצבעה.

לכל הצעה לסדר-היום שהועלתה כאן יש שתי הצעות: האחת, להעביר אותה לוועדה; השנייה, להסיר אותה מסדר-היום. למען הסדר הטוב של ההצבעה אני רוצה להסביר, כי מי שיצביע בעד, יצביע בעד העברת הנושא לוועדה. מי שיצביע נגד, יצביע בעד הסרתו מסדר-היום. אני חוזר ואומר: אנחנו מצביעים בעד ונגד. בעד — פירושו העברה לוועדה; נגד — פירושו הסרה מסדר-היום.

אני מעמיד להצבעה את הצעתו של חבר הכנסת שריד. נא להצביע, הצבעה מס' 9.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להעביר את הנושא

לוועדה — 35

נגד — 6

נמנעים — 1

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר

הכנסת י" שריד לוועדה שתקבע ועדת הכנסת

נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

35 בעד, שישנה נגד, אחד נמנע. הצעתו של חבר הכנסת שריד תועבר לוועדה שעליה תחליט ועדת הכנסת. אני מעמיד להצבעה את הצעתו של חבר הכנסת ראובן ריבלין, נא להצביע, הצבעה מס' 10.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להעביר את הנושא

לוועדה — 32

נגד — 12

נמנעים

2 —

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת ר' ריבלין לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

32 בעד, 12 נגד, שני נמנעים. הצעתו של חבר הכנסת ראובן ריבלין תועבר לוועדה. אני מעמיד להצבעה את הצעתו של חבר הכנסת האשם מחאמיד. נא להצביע, הצבעה מס' 11.

ה צ כ ע ה

בעד ההצעה להעביר את הנושא

לוועדה 24 —

נגד 9 —

נמנעים 6 —

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת ח' מחאמיד לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

24 בעד, תשעה נגד, שישה נמנעים. אני קובע, שההצעה של חבר הכנסת האשם מחאמיד תועבר לוועדה. אני מעמיד להצבעה את הצעתו של חבר הכנסת חיים אורון. הצבעה מס' 12.

ה צ כ ע ה

בעד ההצעה להעביר את הנושא

לוועדה 41 —

נגד 2 —

נמנעים אין —

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת ח' אורון לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני קובע שהצעתו של חבר הכנסת חיים אורון תועבר לוועדה. אני מעמיד להצבעה את הצעתו של חבר הכנסת חגי מירום, הצבעה מס' 13.

ה צ כ ע ה

בעד ההצעה להעביר את הנושא

לוועדה 44 —

נגד 2 —

נמנעים אין —

ההצעה להעביר את הנושא שהעלה חבר הכנסת ח' מירום לוועדה שתקבע ועדת הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני קובע שהצעתו של חבר הכנסת חגי מירום תועבר לוועדה. אני מעמיד להצבעה את הצעתו של חבר הכנסת אליקים העזני, הצבעה מס' 14.

ה צ כ ע ה

בעד ההצעה להעביר את הנושא

לוועדה 16 —

בעד ההצעה שלא לכלול את

הנושא בסדר-היום 28 —

נמנעים אין —

ההצעה שלא לכלול את הנושא שהעלה חבר הכנסת א' העזני בסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני קובע שהצעתו של חבר הכנסת אליקים העזני הוסרה מסדר-היום.

ג. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונחה עתה על שולחן הכנסת:
הצעת חוק הבזק (תיקון מס' 7), התש"ן—1990,
שהחזירה ועדת הכספים לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.
תורה.

היו"ר ד' שילנסקי:

רשות ההודעה למוכיר הכנסת.

יד. הצעה לסדר

היו"ר ד' שילנסקי:

חברת הכנסת אלוני, אבקש את סליחתך עוד לדקה אחת. יש פה הצעה לסדר.
חבר הכנסת דן תיכון, בבקשה.
דן תיכון (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, בזה הרגע הונחה על שולחן חברי

חברי הכנסת, אנו ניגשים לסעיף הבא בסדר-היום: היערכות לחמישה ימי עבודה במערכת החינוך. רשות הדיבור לחברת הכנסת שולמית אלוני. אבקש מחברי הכנסת לאפשר לה להשמיע את דבריה.

אברהם שוחט (יו"ר ועדת הכספים):

כדי להניח את המסמכים בפני הרשות לניירות ערך, חברת בזק ורשות החברות הממשלתיות — — —

דן תיכון (הליכוד):

זה פשוט לא נכון.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני אתן לך אחר כך רשות דיבור.

אברהם שוחט (יו"ר ועדת הכספים):

רצוי מאוד שיהיה חוק הבזק אחרי קריאה שנייה וקריאה שלישית. החוק מאפשר שינוי שיטת עדכון המחירים.

אני רוצה רק להביא לחברי הכנסת שהתנגדו — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

מה יהיה הנזק אם זה יובא ביום שני?

אברהם שוחט (יו"ר ועדת הכספים):

יש בעיה מבחינת מאון החברה, משך הזמן שזה צריך להיות מונח, ולכן גם היתה פנייה דחופה לקיים את הדיון בישיבה מיוחדת של ועדת הכספים. אני רק רוצה להעיר, שכל חברי הוועדה שהסתייגו ידעו שזה בא לדיון היום ב־16:00, לרבות חבר הכנסת פרופסור שטרית, וחבר הכנסת דן תיכון פשוט אמר דברים לא נכונים, דברים שאין ביניהם לכין המציאות שום קשר.

דן תיכון (הליכוד):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת דן תיכון, אתן לך להגיב, רגע, סבלנות.

יש לי שאלה אחרת אליך. אני זוכר שאתם ביקשתם אתמול לאפשר לכם לקיים ישיבה היום ועשיתם לי את החשבון — כי אני היססתי לתת לכם את האישור — ואמרתם שבלאו הכי זה יגיע להצבעה בכנסת מקסימום ביום שני. כך נאמר לי אתמול.

אברהם שוחט (יו"ר ועדת הכספים):

על-ידי מי?

היו"ר ד' שילנסקי:

כך הגיע אלי הטיעון מטעם הוועדה או מטעם מישור — — —

אברהם שוחט (יו"ר ועדת הכספים):

לא, אני לא אמרתי לך את זה מעולם. היתה אלי פנייה של "בזק" ושל משרד התקשורת — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. נשמע את חבר הכנסת דן תיכון.

דן תיכון (הליכוד):

הדברים פשוט אינם נכונים.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — — איזו שיטת ניהול זאת?

היו"ר ד' שילנסקי:

אני אינני רוצה לפזר את הכנסת באי-סדר. בעוד שתי דקות זה נגמר. נא לא להתעצבן.

דן תיכון (הליכוד):

זה פשוט איננו נכון. כל דברי ההסבר אינם ראויים לתשובה. אבל מה שאני רוצה לומר הוא, שהחוק הזה הוא חוק מסגרת. כדי שהאמסיה של "בזק" תתקדם, צריך לאשר תקנות.

הכנסת הצעת החוק הנקראת: חוק הבזק (תיקון מס' 7). אינני מכין על שום מה בחר מישור להעלות את ההצעה הזאת לדיון בקריאה ראשונה, בשלהי יום שני בערב, כשהנושא לא צוין בסדר-היום. אינני מבין מדוע הוחלט לקיים ישיבה דחופה של ועדת הכספים היום בשעה 12:00 כדי לדון ולסיים את הנושא. ואינני מבין מדוע מביאים את הצעת החוק הזאת לקריאה שנייה ולקריאה שלישית בחופזה היום. אני מוחה על כך. אני חושב שחלק מן המסתייגים לא יודע על כך, איננו נמצא כאן, ואני לא מבין מדוע לא יישמע עניינם של הצורכנים כהלכה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אינני יכול לתת לך תשובה על שאלתך, למה זה מובא היום. הייתי עסוק בניהול הישיבה כשזה הובא. אנסה למצוא מישור שיחליף אותי. לא אקיים את הבירור פה. אנסה למצוא מישור שיחליף אותי, ואז אשמע את הטיעון של שני הצדדים, במהלך הדיון כשתי הצעות נוספות שישנן על סדר-היום. לאור זאת אחליט.

שושנה ארבלי-אלמוזלינו (המערך):

למה זה הלך לוועדת הכספים, כאשר זה שייך לוועדת הכלכלה?

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אתם ודאי תסכימו אתי שהמליאה אינה הפורום לקבל אינפורמציה. חברת הכנסת שושנה ארבלי-אלמוזלינו, אני אשב בלשכה ואברר את הפרטים, אאסוף את האינפורמציה ואז אחליט. לא זה המקום להעביר אלי את האינפורמציה.

חברת הכנסת שולמית אלוני, בבקשה.

אדוני מזכיר הכנסת, אודה לך אם תוכל למצוא לי מחליף.

אברהם שוחט (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, אני אגיד לך מה ההנמקות.

היו"ר ד' שילנסקי:

לאור המצב פה, אבקש את סליחתך עוד דקה. אני במצב שאינני יכול לרדת מהדוכן כי אין פה מחליף כרגע.

דן תיכון (הליכוד):

אני אחליף אותך.

היו"ר ד' שילנסקי:

קודם כול נשמע את הטענות, אחר כך תחליף אותי כשאצא ללשכה לשקול ולהחליט מה לעשות ולשמוע אינפורמציה נוספת מהמנגנון מה קרה.

השר לענייני דתות ו' המר:

הסיפור של חברת הכנסת ושלי הוא של חמש דקות. אני מבקש אותך להעלות אותו.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני השר, עם כל הרצון הטוב אני רוצה לסיים את הישיבה בסדר. כשכל אחד ישמיע את טענתו תוך שתי דקות. למה צריך לקיים את הדיון היום.

אברהם שוחט (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, הנושא הזה כרוך בהנפקה של חברת "בזק" והנחת מסמכים אצל הרשות לניירות ערך שצריכה להיעשות בהקדם. הדיון נערך אתמול בישיבה מיוחדת, לאור פנייה.

היו"ר ד' שילנסקי:

זה ידוע. למה צריך להביא את זה היום?

2 מיליוני ילדים, 80,000 מורים, 20,000 ילדים עולים חדשים. עשייתם מזה בדיחה. זה לא חשוב לכנסת. אני מבקשת לדחות את הדיון לשבוע הבא.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מוחה על הביטוי שעשינו בדיחה. לא צריכה להיות רגישות כזאת כשמתעוררת בעיה. חבר הכנסת דן תיכון, אני מבקש ממך. חברת הכנסת שולמית אלוני, אני רוצה להגיד לך שאני מוחה על דבריך, שעשיתי בדיחה. כל אחד עם הרגישויות שלו, כל אחד רואה את עצמו, הוא קודם לכולם. למרות זאת, אני מקבל את הבקשה. אני מבקש שלא להשתמש תמיד בביטויים כוטים ובכיקורת, כן הוגנת או לא הוגנת.

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום.

ללא תקנות, אי-אפשר להגיש את התשתית לאישור הרשות לניירות ערך.

לכן, ככל מקרה, גם אם החוק הזה יאושר ביום שני, אם לא יאשרו את התקנות שוודאי יידונו רק ביום שני, אין ערך בלאו הכי לחוק המסגרת. שכן אם תאשר אותו היום או שתאשר אותו ביום שני, ללא התקנות אי-אפשר להגיש את התשתית לאישור הרשות.

לכן אני קובע שאין בדחיית ההצבעות — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

הבינונית, חבר הכנסת דן תיכון. תודה רבה.

חברת הכנסת שולמית אלוני, בבקשה.

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני מבקשת שהצעת חידון בשבוע הבא. דנים בגורלם של

טו. הצעת חוק רשות השידור (תיקון — ערוץ נוסף לטלוויזיה הישראלית), התש"ן — 1990 * (הצעת חבר הכנסת א' פורז)

יאר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
ועדת הכספים, אני מבקש.

היו"ר ד' שילנסקי:

דבר מושרש הוא שאם יש הצעות, זה עובר לוועדת הכנסת, והיא קובעת לאיזו ועדה.

אני מבקש מחברי הכנסת להתאזר בסבלנות עוד דקה, ואמסור את החלטתי בעניין חוק הבזק.

(היושב-ראש מקיים התייעצות עם מזכיר הכנסת)

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני יושב-ראש הוועדה, אני מבין שאחם רוצים את החוק היום, כדי שביום שני בבוקר תוכלו להתחיל בהכנת התקנות. נכון?

אברהם שוחט (יו"ר ועדת הכספים):

אני אצטט מה שנמסר לי על-ידי מנכ"ל משרד התקשורת ועל-ידי מנכ"ל חברת "בזק". שניהם אמרו שיש חשיבות מבחינתם להביא הנפקה. יש חשיבות מרובה מבחינת ההנפקה שהעניין יובא לקריאה שנייה ולקריאה השלישית. זה מה שנמסר לי על דם.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מבין שהתקנות, במצב הטוב, לפי התוכנית, יידונו ביום שני בבוקר. כדי לאפשר לכל החברים — זה חוק חשוב, מדובר על כסו של האזרח, ועד כמה ששמעתי, בלא מעט כסף, לא יקרה שום אסון אם הוועדה תשב על התקנות לא ביום שני בבוקר אלא ביום — — — איני נכנס לוויכוח נוסף.

יאר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אני, כחבר ועדת הכספים, רוצה להגיד שלא יהיו יותר מארבעה-חמישה חברי כנסת בדיון בחוק הזה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת לוי, לו היית מרים את ידך קודם — — — אתה הפסקת אותי באמצע הודעת החלטתי. צעת על המפה באיחור. אני באמצע הודעתי.

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו עוברים להצעת חוק תקכ"ט, הצעת חוק רשות השידור (תיקון — ערוץ נוסף לטלוויזיה הישראלית), התש"ן — 1990. ינמק מהמקום חבר הכנסת אברהם פורז.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת החוק שלי מכוונת לאפשר הקמת ערוץ טלוויזיה נוסף, נוסף על הערוץ השני שכבר אושר, נוסף על הערוץ הראשון הקיים. אני מקבל על עצמי את הסייגים שהטילה ועדת השרים לענייני חקיקה, והיינו, שהערוץ הנוסף הזה יחולק בין הטלוויזיה הלימודית-החינוכית לבין רשות השידור לפי הסדרים שאנחנו נקבע בחוק. לכן אני מבקש לאשר את הצעת החוק ולהעבירה לוועדת החינוך להכנתה לקריאה ראשונה.

השר לענייני דתות ז' המר:

זה מקובל עלינו.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מעמיד את הצעת החוק להצבעה. זו הצבעה מס' 15.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להעביר את הצעת

החוק לדיון מוקדם בוועדה — 9

נגד — 1

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק רשות השידור

(תיקון — ערוץ נוסף לטלוויזיה הישראלית),

התש"ן — 1990, לדיון מוקדם בוועדה

נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני קובע, שהצעת חוק רשות השידור (תיקון — ערוץ נוסף לטלוויזיה הישראלית), התש"ן — 1990, עוברת לוועדת החינוך והתרבות.

י"ד באייר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אני מתנצל.

היו"ר ד' שילנסקי:

אינני רואה הבדל גדול אם התקנות תידונה ביום שני בבוקר או ביום שני בערב. אתם תוכלו לשבת ולרונ בתקנות ביום שני בערב. לאור זאת אני מעביר את הדין ליום שני.

הודעה לחבר הכנסת יאיר לוי.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אני חוזר בי מעניין ועדת הכספים.

היו"ר ד' שילנסקי:
אתה חוזר כך?

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
בגללל ריבוי עיסוקיה של ועדת הכספים ולאור זה שאדוני הוסיף לוועדת הכספים נושא ביום שני, אני משאיר זאת לוועדת החינוך.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתה מתכוון להצעה של חבר הכנסת אברהם פורז. ובכן, נוכח הודעתך שאתה חוזר כך, יש לנו רק הצעה אחת, והיא להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות. אני קובע שהצעתו של חבר הכנסת אברהם פורז תעבור לוועדת החינוך והתרבות.

חברי הכנסת, תם סדרהיום. הישיבה הבאה תתקיים, אם ירצה השם, ביום שני, י"ט באדר התש"ן, 14 במאי 1990, בשעה 16:00. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 16:47.

נספחות

א. סדר-היום לישיבות קע"ב — קע"ד

- ציון מלאות 45 שנה לשואה (ישיבה מיוחדת).
א. שאילתות בעל-פה.
ב. שאילתות ותשובות.
ג. סקירת שר החוץ על פעולות משרדו.
ד. הצעת חוק הפיקוח על קייטנות, התש"ן — 1990 (קריאה ראשונה).
ה. הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (מס' 23), התש"ן — 1990 (קריאה ראשונה).
ו. השפעת התקשורת על תפקוד הכנסת — הצעת חבר הכנסת י' צידון.
ז. הצעת חוק מס הכנסה (פטור ממס על הכנסה מהשכרת דירת מגורים) (הוראת שעה), התש"ן — 1990 (קריאה ראשונה).
ח. הצעות לסדר-היום.
ט. הצעת חוק העיסוק באופטומטריה, התש"ן — 1990 (קריאה ראשונה).
י. הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון מס' 5) (קריאה ראשונה) — הצעת חבר הכנסת ד' ליבאי.
יא. הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון מס' 6) (קריאה ראשונה) — הצעת חבר הכנסת א' לין.
יב. הצעת חוק-יסוד: הרשות המבצעת (קריאה ראשונה) — הצעת חבר הכנסת א' רובינשטיין.
יג. הצעת חוק-יסוד: הממשלה (קריאה ראשונה) — הצעת חבר הכנסת י' צידון.
יד. קריאה למדיניות העולם לעגן בחוק מניעת הפצת דעות המכחישות את השואה — הצעת חבר הכנסת א' ורדיגר.
טו. גילויי אנטישמיות בכרית-המועצות והכאת יהודים — הצעות חברי הכנסת ש' דיין, י' שריד, י' צידון, ח' אורון, א' העצני, ח' פורת, ש' שטרית, י' שגיא, א' רביץ וא' מזרחי.
טז. הכרות הרב רוזן כי על היהודים לעזוב את רומניה — הצעת חבר הכנסת א' נרדיגר.
יז. הצעת חוק רשות שדות התעופה (תיקון מס' 4), התש"ן — 1990 (קריאה ראשונה).
יח. הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (תיקון מס' 22), התשמ"ח — 1988 (קריאה ראשונה).
יט. הצעת חוק השוואת זכויות הצבעה בתאגידים בנקאיים (הוראת שעה), התש"ן — 1990 (קריאה ראשונה).
כ. הצעת חוק לתיקון פקודת הראיות (תיקון מס' 9), התש"ן — 1990 (קריאה ראשונה).
- כא. הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 27), התש"ן — 1989 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
כב. הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 30), התשמ"ט — 1989 (קריאה ראשונה).
כג. הצעת חוק רישום ציוד וגיוסו לצבא-הגנה לישראל (תיקון), התש"ן — 1990 (קריאה ראשונה).
כד. הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 4), התשמ"ט — 1989 (קריאה ראשונה).
כה. עבריינותם של ערבים מיהודה, שומרון וחבל-עזה בתחום "הקו הירוק" — הצעת חבר הכנסת א' לין.
כו. החלטת מועצת המנהלים של חברת החשמל למקם תחנת כוח בצפון — הצעת חברת הכנסת ש' ארבל-אלמחלינו.
כז. הריסת בתים בעיירות הפיתוח בדרום — הצעות חברי הכנסת ש' אלוני, ע' פרץ וא' גמליאל.
כח. רצח תושב אריאל — הצעות חברי הכנסת ח' אורון, י' שריד, ע' סולודר, י' נאמן, צ' הנגבי, יצ' לוי, ש' דיין ור' איתן.
כט. התקפות יהודים על ערבים ועל נבחרי ציבור — הצעות חברי הכנסת ד' צוקר, א' פורז, ת' טובי, י' שגיא, ע' פרץ, י' כיבי וע' דראושה.
ל. תנאי העבודה במפעל "טקסטיל-דימונה" — הצעת חבר הכנסת א' בן-מנחם.
לא. אשפוז חולים סיעודיים — הצעות חברי הכנסת י' צבן, רן כהן וש' ארבל-אלמחלינו.
לב. הדרוזים בישראל — הצעות חברי הכנסת ש' ארבל-אלמחלינו, ע' עלי וא' רובינשטיין.
לג. שנה לתהליך השלום — הצעת חבר הכנסת מ' בר-זהר.
לד. תפקודו של מגן-דוד-אדום — הצעת חברת הכנסת ש' ארבל-אלמחלינו.
לה. רמת החינוך והחוויה הלימודית במערכת החינוך — הצעת חבר הכנסת ר' איתן.
לו. מוסדות להשכלה גבוהה — הצעת חבר הכנסת ש' שטרית.
לז. היערכות הממשלה לקליטת העלייה.
לח. משק המים בישראל.
לט. הצעת חוק הבזק (תיקון מס' 7), התש"ן — 1990 (קריאה ראשונה).
מ. הצעת חוק הבזק (תיקון מס' 7), התש"ן — 1990 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
מא. הצעות חוק של חברי הכנסת.

ב. הצעות לסדר-היום לישיבה קע"ד

405. מצב הכבישים בארץ — הצעת חבר הכנסת מ' גולדמן.
 406—407. חיסונים נגד חצבת — הצעות חברי הכנסת
 נ' ארד וא' גמליאל.
 408—409. הצעת שדות באזור תענכים — הצעות חברי
 הכנסת י' פרח וג' שפט.
 410. פיתוח הגליל והנגב לקראת עידן חדש — הצעת חבר
 הכנסת א' אליאב.
 411. תביעה ציבורית לשינוי שיטת הממשל בישראל — הצעת
 חבר הכנסת ח' מירום.
 412—413. רכישת מדים לצה"ל ממפעל "כיתן-דימונה"
 — הצעות חברי הכנסת ש' עמור וע' פרץ.
 414—419. התנחלויות ביש"ע ויישוב יהודים ברובע
 הנוצרי בירושלים — הצעות חברי הכנסת י' שריד,
 ר' ריבלין, ה' מחאמיד, ח' אורון, ח' מירום
 וא' העצני.

ג. הצעת חוק לתיקון פקודת החברות (אחריות מנהלים), התש"ן—1990
(הצעת חבר הכנסת א' לין)

1. הוספת סימן
 בפרק ט' לפקודת החברות [נוסח חדש].
 התשמ"ג—1983¹, אחרי סימן ג' יבוא:
 "סימן ד': אחריות מנהלים
 הגדרה
 2230. בסמין זה, "נושא משרה" — למעט דירקטור.
 2230. עבירות
 נושא משרה בחברה שלא ניתן עליה צו פירוק ולא
 החליטה על פירוק מרצון, שעשה אחת מאלה, דינו
 — מאסר שנתיים, ואם היו ניירות ערך של החברה
 נסחרות בבורסה, דינו — מאסר ארבע שנים;
 (1) "לא הזהיר את הדירקטורים, לפי מיטב
 ידיעתו ואמונתו, מפני מצב או עסקה
 העלולים להביא את החברה לידי כך שתהיה
 חדלת פירעון או לפגוע פגיעה קשה
 ברווחיותה;
 (2) לא גילה לדירקטורים, לפי דרישת אחד מהם,
 גילוי שלם ואמיתי לפי מיטב ידיעתו
 ואמונתו, את כל נכסי החברה, וכיצד ולמי
 ובאיזו תמורה ומתי עשה בכל חלק מהם
 שלא במהלך עסקיה הרגיל;
 (3) השמיט דבר בעל חשיבות בכל הודעה בדבר
 עסקי החברה;
 (4) השיג בשביל החברה או מטעמה כסף או נכס
 אחר באשראי, או ערכות, בטענת שווא בדבר
 מצב נכסי החברה או עסקיה;
 (5) אמר או עשה דבר כדי להטעות את הציבור
 או חלק ממנו באשר למצב נכסי החברה או
 עסקיה;
 (6) השתמש במצג שווא או במרמה אחרת כדי
 לשכנע אדם לרכוש מניה של החברה;
 1230. הגנות
 תהא זו הגנה טובה לנאשם בעבירה לפי סעיף 2230
 אם יוכיח —
 (1) לעניין פסקאות (1) ו-(3) — שלא היתה לו
 כוונה להעלים את מצב עסקיה של החברה;
 (2) לעניין פסקאות (2) ו-(4) — שלא היתה לו
 כוונה לרמות.
 1230. אחריות אורחית
 כל מעשה ומחדל האמורים בסעיף 2230 הם
 עוולות אורחיות, ולנפגע מהם תהיה עילה
 לתובענה לפי פקודת הנזיקין [נוסח חדש]².
 1230. סמכות לפסול
 בית-משפט שהרשיע אדם בעבירה לפי סעיף 2230
 או שחייב אדם בדין לפי תובענה כאמור בסעיף
 2230 רשאי גם לצוות כי במשך תקופה שקבע בצו
 ושלא תעלה על חמש שנים לא יוכל האדם להיות
 נושא משרה של חברה, דרך כלל או במשרה
 פלגית, או להיות מעורב במישרין או בעקיפין
 בניהולה, אלא ברשות בית-המשפט; המפר צו לפי
 סעיף קטן זה, דינו — מאסר שנתיים.
 1230. שמירה
 הוראות סימן זה באות להוסיף על הוראות סעיפים
 423 עד 425 לחוק העונשין, התשל"ז—1977³,
 ועל הוראות כל דין הקובע אחריות אורחית על
 מנהל תאגיד, ולא לגרוע מהן.
 2. תיקון חוק סדר הדין הפלילי
 בחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב].
 התשמ"ב—1982⁴, בסוף התוספת השנייה יבוא:
 (15) "עבירה לפי סעיף 2230 לפקודת החברות [נוסח
 חדש], התשמ"ג—1983, בחברה שאין ניירות ערך
 שלה נסחרות בבורסה."

¹ דמ"י, נ"ח 37, עמ' 761.² דמ"י, נ"ח 10, עמ' 266.³ ס"ח התשל"ז, עמ' 226.⁴ ס"ח התשמ"ב, עמ' 43.

ד ב ר י ה ס ב ר

המערכת הכנקאית ומהציבור בכללו את מצב העסקים האמיתי, ולפעמים גם להטעות את הציבור הרחב במתכוון. מסיבה זו התרחבו ממדי הכישלון ואף גדל היקפו של הנוק. אם היה דיווח אמתי ולא היו נעשות פעולות הטעיה, ניתן היה לטפל בגורמי הכישלון בשלב מוקדם הרבה יותר.

הצעת חוק זו נועדה להרתיע את ההנהלות הפעילות של ארגונים עסקיים מלהטעות גופים אחרים, אשר להם קשרים עסקיים אתם, מלהטעות את נותני האשראי ומלהטעות את הציבור הרחב.

העקרונות הכלולים בהצעה זו אינם חדשים. כמותם מקובלים בפרק בפקודת החברות העוסק בפשיטות רגל. אם נכנסת החברה לפשיטת רגל, הסנקציה נגד המנהלים היא חריפה, והם נושאים במלוא האחריות האישית לפעולות הטעיה ולפעולות אשר שינו לרעה את מצב עסקיה של החברה.

מסתבר, כי את העיקרון הזה צריך להרחיב גם למצבים שבהם החברה לא הגיעה לכלל פשיטת רגל, מחמת פעולות הצלה של המדינה.

כשנים האחרונות סבל המשק הישראלי מכמה כישלונות עסקיים רחבי ממדים. מדובר ברצף כישלונות של ארגונים עסקיים, חלקם בבעלות המדינה, חלקם בבעלות חברת העובדים, חלקם במגזר החקלאי וההתיישבותי, וחלקם אף במגזר הפרטי. במספר לא מועט של מקרים נאלצה המדינה, משיקולים כללי-לאומיים, להיחלץ לעזרת הארגונים הכושלים. בסופו של דבר, היה משלם המסים הנושא בעול כישלונות עסקיים אלה. חלקם הגדול של כישלונות אלה לא היה פרי נתונים אובייקטיביים אשר נחתו במפתיע על אותם ארגונים. היה זה כישלון ניהולי — חוסר נכונות להתאים את מבנה הארגון ופעילותו לתנאי שוק משתנים, התרחבות חסרת אחריות, בזבוז, חוסר יעילות, ובמקרים רבים גם הביטחון כי המדינה לא תיתן לארגון זה להיכשל וכי היא תיחלץ לעזרתו בזמן המתאים.

הנחה זו גם ליוותה את המערכת הכנקאית, אשר הזרימה אשראי לארגונים אלה בלי שהיו לה כל ודאות וביטחון שהם יוכלו להחזיר את ההלוואות. בחינה ספציפית של כמה מהכישלונות הבולטים מוכיחה, שהאקזקוטיבה של החברה, הווה אומר ההנהלה הפעילה, העדיפה להעלים מהרשויות,

ד. הצעת חוק חיילים משוחררים (תיקון — משך השירות הלאומי), התש"ן — 1990 (הצעת חבר הכנסת ח' פורת)

1. תיקון סעיף 3

בסעיף 3 לחוק חיילים משוחררים, התשמ"ד — 1984,¹ במקום "שנתיים" יבוא "שנה וחצי".

¹ ס"ח התשמ"ד, עמ' 188.

ד ב ר י ה ס ב ר

ימים. אין כל הצדקה להפליה זו, ולפיכך מוצע להשוות את זכויותיהן של בנות המשרות בשירות לאומי לזכויותיהן של החיילות.

ההטבות הניתנות לחיילים משוחררים ניתנות גם לחיילות ששירתו שירות צבאי תקופה של שנה וחצי לפחות, כעוד לגבי בנות המשרות בשירות לאומי נקבעה תקופה של שנתיים.

ה. הצעת חוק איסור אספה או תהלוכה בשבת ובחג, התש"ן — 1990 (הצעת קבוצת חברי הכנסת)

באותו סעיף אם ראה הממונה שאספה או תהלוכה שלגביה מבוקש רשיון מתקיימת בשבת או בחג ויש בקיומה כדי להכביד על פעילות המשטרה מעבר לפעילותה השגרתית, או שיש צורך לגייס בגינה שוטרים נוספים לצורך שמירה על הסדר.

1. הוספת סעיף 85.

אחרי סעיף 85 לפקודת המשטרה יבוא:

"85. איסור קיום תהלוכה או אספה בשבת או בחג על אף האמור בסעיף 85 לא ינתן רשיון כאמור

ד ב ר י ה ס ב ר

בשבת מעבר לפעילותם ההכרחית, הנדרשת כתחומים של פיקוח נפש ושמירת הסדר הציבורי.

אין בחוק זה שום פגיעה בחופש הביטוי וההפגנה, שכן אין הכרח לקיים את ההפגנה בשבת ובחג, וניתן לקיימה ביום אחר.

הזכות השמורה ליחיד ולציבור להפגין ולהביע את דעותיו בכל תחום שהוא אינה יכולה לפגוע בצכינה של שבת קודש. כשם שראה המחוקק לעגן בחוק את השביתה כתחומי מסחר, תעשייה ושירותים, מן הראוי לאפשר לשוטרי ישראל מנוחה

ו. הצעת חוק רשות השידור (תיקון — ערוץ נוסף לטלוויזיה הישראלית), התש"ן — 1990 (הצעת חבר הכנסת א' פורז)

1. תיקון סעיף 44א

בסעיף 44א לחוק רשות השידור, התשכ"ה — 1965
(להלן — החוק העיקרי) —

(1) בסעיף קטן (א), במקום פסקה (1) יבוא:

"לשידורי רשתות רדיו שיופעלו על-ידי הרשות".
(2) אחרי סעיף קטן (ג) יבוא:
"השר ושר התקשורת, לאחר התייעצות בוועד המנהל של רשות השידור, יתקינו תקנות בעניין הקמת רשת המשדרים לערוץ הנוסף של הטלוויזיה, מימונה ודרכי הפעלתה".

ד ב ר י ה ס ב ר

על-ידי האוצר, כפי שמוצע בחוק הסדרים במשק המדינה.
קיימת אומנם בעיה רצינית של תדרים פנויים לצורך ערוץ טלוויזיה נוסף, ואולם לאור פרויקט מחשוב ספקטרום התדרים המופעל עתה על-ידי משרד התקשורת, ניתן יהיה למצוא את התדרים הדרושים.

אשר למימון רשת המשדרים הדרושה, הדבר יכול להעשות בכמה דרכים: האחת — מימון ההקמה על-ידי המדינה, כרשות השידור משלמת את דמי השימוש (כפי שנהוג הדבר ברשת הקיימת); השנייה — מימון המשדרים על-ידי רשות השידור עצמה; והשלישית — רכישת הציוד על-ידי חברת "בזק" או על-ידי חברת שידורים (בהתאם להמלצות ועדת-לפידות), ותשלום דמי שימוש ואחזקה על-ידי רשות השידור.

נושא מימון רשת המשדרים ייקבע בחקנות שיתקינו שרי החינוך והתרבות והתקשורת, לאחר התייעצות בוועד המנהל של רשות השידור. חשוב וחיוני כי חוק זה יאושר עתה כדי לאפשר היערכות מתאימה להפעלת הערוץ הנוסף, היערכות הצורכת זמן ממושך. אם תתבצע ההיערכות הנכונה לאלתר, תוכל רשות השידור להפעיל את הערוץ הנוסף במקביל להפעלת שידורי הערוץ השני באמצעות בעלי זיכיון.

מטרתה של הצעת חוק זו היא לאפשר לרשות השידור להפעיל ערוץ נוסף בטלוויזיה.

עתה מאושר בקריאה שנייה ושלישית חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו, שלפיו יבוצעו שידורי הערוץ השני בטלוויזיה במסגרת רשות נפרדת ועצמאית, על בסיס מסחרי, במתכונת ה-ITV בבריטניה. מן הראוי לתת בידי הטלוויזיה הישראלית את מלוא האמצעים כדי להתחרות בערוץ השני.

הערוץ שבו משרדת הטלוויזיה תפוס במרבית שעות היממה על-ידי הטלוויזיה הלימודית והטלוויזיה הערבית, ולטלוויזיה הישראלית נותר למעשה זמן מועט למדי, כארבע-חמש שעות ביממה. מן הראוי לאפשר לטלוויזיה הישראלית להפעיל ערוץ נוסף במרבית שעות היממה במתכונת ה-BBC 2.

בקופתה של רשות השידור הצטברו סכומים גבוהים ביותר, אשר מאפשרים לרשות השידור להפעיל את הערוץ הנוסף וגם לממן את הקמת רשת המשדרים הדרושה לצורך זה.

כספי האגרה המשולמים על-ידי אזרחי ישראל צריכים לשמש למטרת הפקת תוכניות, ולא למטרות אחרות, ואין זה מן הראוי שעודפי הכספים המצויים בידי רשות השידור יילקחו